

Torsdagen den 17 november

Kl. 14.30

Om förhandsgranskning av videofilm

1 § Justerades protokollet för den 9 november.

2 § Svar på fråga 1988/89:253 om förhandsgranskning av videofilm

Anf. 1 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Siv Ramsell har frågat mig om regeringen avser att förelägga riksdagen en proposition med lag om förhandsgranskning av videofilm.

Våldsskildringsutredningen (U 1985:10) avgav i juni betänkandet (SOU 1988:28) Videovåld II – förslag till åtgärder. Remisstiden gick ut den 24 oktober 1988. Beredningen av förslagen i betänkandet är ännu inte avslutad.

Anf. 2 SIV RAMSELL (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Det var ett mycket kort svar. Det gäller ju en fråga om etik, moral och värderingar, som kulturministern annars gärna diskuterar. Varför då inte göra det här i Sveriges riksdag lite mer utförligt?

Jag hoppas att kulturministern tar intryck av den starka opinion från de politiska kvinnoorganisationerna och andra som kräver direkta åtgärder. Situationen är mycket allvarlig.

Barn som ser mycket på videofilmer kan bli störda i sin utveckling. De skrattar inte som andra barn, utan de skrattar bara om någon gör sig illa. De skrattar inte mänskligt, som vi andra. Deras skratt saknar livsglädje. Dessa barn är inte heller intresserade av skolarbetet och har valt videovärlden framför den verkliga.

Vi måste sanera innan filmerna kommer ut. Om man vill någonting politiskt och lyssnar på folket, måste man ha kurage att vidta åtgärder. Centern har krävt förhandsgranskning av videofilmer i ett antal motioner till förra årets riksdag. Tyvärr avslogs dessa.

Nu kan vi inte längre nonchalera den senaste tidens kraftiga opinionsyttringar mot videovåldet. Det är naturligtvis viktigt att vi värnar om tryckfriheten. Men de fabriker som masstillverkar filmer om våld och sadism befinner sig ljusår från de kulturarbetare de flesta av oss vill värna om. Det är också uppenbart att videohandlarna tycks sakna vilja att sanera marknaden. Det har den senaste tidens uppflammande diskussion i Sundsvall gett besked om.

I mitt hemlän har också en videohandlare ställts inför rätta. 17 filmer anmäldes. Av dessa filmer ansågs 15 innehålla för mycket våld.

Vi måste befria våra ungdomar från videovåldet. Det handlar om att bevara människovärdet. Vi har i dag tillräckligt underlag för att besluta om en generell förhandsgranskning av videofilm.

Anf. 3 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! I frågestunderna i riksdagen finns ett rituellt inslag som innebär att den frågande tackar för svaret och därefter anmäler att man egentligen inte är nöjd med svaret. Jag har i och för sig förståelse för att denna ritual tillämpas. Jag måste dock påpeka att jag inte tog upp en diskussion om videovåldet därför att frågan inte gällde detta. Den fråga jag fick var om regeringen tänkte lägga fram en proposition i ärendet. Då påpekade jag att remisstiden för det betänkande som regeringen har beställt av en statlig utredare gick ut den 24 oktober. I realiteten innebär det att ett antal remissinstanser kom in med sina yttranden först omkring den 1 november. Det är alltså bara under drygt 14 dagar vi har haft möjlighet att studera remissyttrandena. Jag måste fråga Siv Ramsell: Anses det orimligt att regeringen läser igenom de remissyttrandena som kommer in och funderar över vad där sägs, innan man lägger fram förslag och ger besked om hur en proposition skall se ut?

Jag utgår alltså från att det är den fråga som har ställts som gäller och inte någon annan fråga.

Anf. 4 SIV RAMSELL (c):

Herr talman! Jag har förståelse för att man måste läsa igenom och ta del av remissyttrandena innan man lägger fram förslag. Men jag menar att man ändå kan diskutera en fråga av detta slag. Den är så pass viktig, och det finns en stor opinion och ett stort engagemang för den. Det skulle ha varit intressant att höra kulturministerns inställning.

Anf. 5 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill i och för sig inte förlänga debatten. Men jag tycker inte att jag har skäl att ta emot förebråelser, som om denna fråga inte vore diskuterad. Den är faktiskt diskuterad vid åtskilliga tillfällen i riksdagen. Som ett resultat av diskussioner i och förslag till riksdagen och av krav framförda bl.a. vid kongresser inom det parti jag tillhör, har en statlig utredning genomförts med sikte på att klarlägga hur en förhandsgranskning skall kunna gå till. Denna utredning har nu varit ute på remiss. Jag menar alltså att det inte finns någon anledning att rikta förebråelser mot mig eller regeringen för att inte ha tagit frågan på allvar.

Anf. 6 SIV RAMSELL (c):

Herr talman! Jag vill bara be att kulturministern beaktar den starka opinion som finns ute i landet. Jag har en förhoppning om att regeringen återkommer med ett förslag om förhandsgranskning av videofilm.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 7 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Charlotte Branting har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka andelen kvinnliga statssekreterare.

Jag är självfallet inte nöjd med att antalet kvinnliga statssekreterare är så lågt. Liksom inom i stort sett alla arbetsområden är det även inom regeringskansliet värdefullt med en jämlik fördelning av de högsta chefs-tjänsterna.

Regeringen har i jämställdhetspropositionen (1987/88:105) föreslagit flera åtgärder för att förbättra situationen. I propositionen har vi uttalat som vårt mål att andelen kvinnor på chefsposter och på kvalificerade arbeten bör vara minst lika stor som andelen kvinnor anställda inom området.

Detta mål gäller även regeringskansliet. Jag har sett till att frågan om andelen kvinnliga statssekreterare har tagits upp inför regeringen och understrukit vikten av att det framgent blir fler kvinnliga statssekreterare.

Anf. 8 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för svaret. Jag konstaterar att det är bra att statsministern inte är nöjd med den situation vi har i dag.

I en regering närliggande tidning presenterades förra söndagen en bild av våra statssekreterare. Det var herrar, herrar, herrar. Det är 22 män och 1 kvinna. Överskriften löd: De osynliga maktbärande. I texten kunde man läsa att de är rikets verkställande direktörer som i praktiken sköter landets affärer och fyller politiken med innehåll. Även om jag inte själv skulle presentera statssekreterarna riktigt så, tror jag att alla instämmer i att statssekreterarna har en ytterst strategisk position och ett stort inflytande i det inre arbetet i regeringskansliet.

På 40-talet fick vi vårt första kvinnliga statsråd. Men det dröjde ända till 1978, under den borgerliga regeringstiden, innan någon kvinna utsågs till statssekreterare. Under den borgerliga regeringsperioden var tre kvinnor statssekreterare.

Jämställdhetsforskarnas tes, att där makten finns saknas kvinnorna, och där det finns kvinnor saknas makt, tål att fundera över, statsministern. Men statsvetaren Torbjörn Larsson kan väl ändå inte ha rätt när han säger att detta kan vara en indikation på att det är viktigare att vara statssekreterare än statsråd?

I våras antog riksdagen den jämställdhetsproposition som statsministern hänvisade till. Det var bra. Eftersom jag inte tycker att jag fick något konkret svar från statsministern vill jag ställa följande fråga till honom: Håller statsministern fast vid, som det står i Varannan damernas, att det är en demokrati-, resurs- och intressefråga att vi har minst hälften kvinnor i alla organ, och gäller denna målsättning också statssekreterarna? Om svaret är ja, vilka konkreta åtgärder vill då statsministern vidta?

Om ökat antal kvinnliga statssekreterare

Anf. 9 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Jag medger gärna återigen att antalet kvinnliga statssekreterare är för litet. På kort tid har två kvinnliga statssekreterare lämnat sina befattningar, vilket givetvis direkt har fått återverkningar i statistiken.

Som Charlotte Branting sade var det under åren 1976–1982 endast tre kvinnor som innehade posten som statssekreterare. Under åren 1982–1988 har sju kvinnor innehaft denna post. Det har alltså skett en ökning. Under min tid som vice statsminister hade jag själv en kvinnlig statssekreterare under tre år.

Om man ser på andra utnämningar till politiska poster i regeringskansliet, informationssekreterare och politiskt sakkunniga, finner man att en tredjedel är kvinnor. I mitt eget kansli i statsrådsberedningen är det ungefär hälften kvinnor. Eftersom detta är en av rekryteringsbaserna för statssekreterare, tror jag att detta är en indikation på att vi kommer att få flera kvinnliga statssekreterare i framtiden.

Jag vill också understryka att vi har en positiv tendens när det gäller chefstjänsterna i regeringskansliet. År 1982 var det bara 7 % kvinnor, nu är det 16 %, och jag utgår självfallet från att även denna rekryteringsbas vidgas. Och då, det är jag säker på, kommer den uppmaning som jag har riktat till statsråden, att i framtiden rekrytera fler kvinnliga statssekreterare, också att följas.

Till slut, herr talman, med all respekt för statssekreterare har jag den gammalmodiga uppfattningen att statsråd trots allt är ett steg viktigare.

Anf. 10 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Det är ju bra att det har varit sju kvinnliga statssekreterare under några år, men det har aldrig varit sju kvinnliga statssekreterare på en gång. Men det vore ett rimligt antal, statsministern. Låt oss ha den målsättningen.

Jag vill också säga att det är bedrövligt att procentsatsen när det gäller kvinnliga statssekreterare i dag inte ens är 5 %. Regeringen ger ju pekpinna till de politiska partierna och till arbetsmarknadens parter om tidsbestämda mål när det gäller att åstadkomma en bättre kvinnorepresentation, och jag tycker att det är alldeles utmärkt. Därför kvarstår min fråga: Vad har statsministern för tidsbestämda mål för att åstadkomma en bättre kvinnlig representation bland statssekreterarna, eftersom vi tydligen är överens om att man skall åstadkomma det?

Anf. 11 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Eftersom vi under den gångna sexårsperioden ökade antalet kvinnliga statssekreterare till sju, och eftersom jag har förhoppningen att det blir en ny socialdemokratisk sexårsperiod i regeringsställning, lovar jag att den kraftiga ökningen av antalet kvinnliga statssekreterare skall fortsätta. Vi har nu 7 kvinnliga statsråd av 21, och givetvis bör andelen kvinnliga statssekreterare öka i ungefär samma takt och gärna snabbare.

Anf. 12 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Det har ju inte skett någon ökning av antalet kvinnliga statssekreterare. Andelen i dag är inte ens 5 %. Då kan det väl inte vara fråga om någon ökningstakt. Under samma tidsperiod under den borgerliga regeringstiden var tre kvinnor statssekreterare, det var åtminstone bättre.

Jag anser att det är oerhört angeläget att statsministern föregår med gott exempel. Jag kan vidimera att det inte bara är inom mitt parti utan även inom andra partier som man har varit ytterst besviken på att regeringskansliet inte har föregått med gott exempel. Förstår inte statsministern att exemplets makt är av betydelse?

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1988/89:155 om åtgärder för att befria en i Irak fängslad svensk

Anf. 13 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat mig vad regeringen har gjort för att hjälpa den i Irak dömda svensken Wolfgang Granlund, och vad regeringen tänker göra.

Jag utgår ifrån att den senare frågan nu kan lämnas därhän.

Det var med stor glädje och tillfredsställelse som den svenska regeringen mottog beskedet om den irakiske statschefens amnesti för Granlund. Att denne nu är fri och åter i Sverige är resultatet av en lång tids tålmodigt och skickligt diplomatiskt arbete, inte minst från tjänstemännen vid vår ambasad i Bagdad.

Utrikesförvaltningen har arbetat med fallet på två plan. Det gäller dels det humanitära planet med kontakter med Granlund och hans familj under fängelsetiden och en ständig strävan att förbättra hans villkor, dels det politiska planet, där vi via en rad kontakter med irakiska myndigheter sökt utverka hans frigivning.

Wolfgang Granlund greps den 31 januari 1987 och dömdes den 15 september 1987 till livstids fängelse för spioneri och valutabrott. Dagen efter gripandet begärde den svenska ambassaden i Bagdad besked om Granlund. Ambassadtjänstemän fick träffa Granlund första gången den 10 februari 1987. Sedan dess har vår ambassadör i Bagdad och andra tjänstemän vid ambassaden besökt Granlund ett drygt trettiotal gånger.

Från det att Granlund greps har UD hållit kontakt med hans familj, som löpande informerats. UD har också hållit kontakt med Granlunds arbetsgivare, det västtyska företaget Schenker.

Ambassaden i Bagdad har från första stund agerat kraftfullt för att på bästa sätt bistå Granlund. Ambassaden har vid kontinuerliga uppvaktningar i utrikesministeriet betonat vår oro för Granlunds situation. Våra framställningar har gällt allt från information om anklagelsepunkterna, bistånd med försvarsadvokat, närvaro vid rättegången, villkoren i fängelset, besök av familjen, etc.

På det politiska planet har UD agerat på en rad olika sätt för att få

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om åtgärder för att befria en i Irak fängslad svensk

Granlund fri. Ärendet togs upp första gången i mars 1987, innan dom hade fallit, då Iraks biträdande utrikesminister besökte Stockholm. Under våren 1987 togs det sedan upp på olika nivåer både i Stockholm och i Bagdad. Jag tog själv första gången upp fallet med Iraks ambassadör i juni förra året.

Den 22 september 1987 fick ambassaden i Bagdad besked om domen mot Granlund. Regeringens bestörtning över den hårda domen uttrycktes dagen efter till Iraks ambassadör i Stockholm. Den 12 oktober skrev jag till Iraks utrikesminister om saken.

Förbundsrepublikens utrikesminister Genscher har vid två tillfällen besökt Bagdad. På svensk begäran har han båda gångerna tagit upp fallet.

Granlundärendet har sedan dess tagits upp vid ett flertal tillfällen både i Stockholm och i Bagdad. Jag kan inte här räkna upp alla de svenska tjänstemän som i olika sammanhang tagit upp fallet i samtal med irakier. Det blev en allvarlig belastning för relationerna mellan Sverige och Irak, och detta gjorde vi helt klart för irakierna.

Marken var alltså väl förberedd när frågan om vicepresident Maroofs besök kom på tal de första dagarna i oktober. Från svensk sida inriktade vi oss från första stund på att få Granlund fri i samband med detta besök. Under besöket fick både talmannen, statsministern och jag själv tillfälle att understryka den betydelse vi på svensk sida tillmätte frågan.

Jag kan här inte gå in på några ytterligare detaljer. Med denna redogörelse har jag dock velat säga att frigivningen av Granlund är ett resultat av ett långvarigt, tålmodigt och intensivt arbete i det tysta. Vi har till det yttersta sökt använda oss av de instrument som diplomatin erbjuder.

Vi är inom utrikesförvaltningen mycket glada över att vårt arbete åter har givit resultat.

Anf. 14 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Jag skall tacka för svaret. Det var ett fylligt svar. Jag brukar ju skälla på att jag får dåliga svar, men det här var inte så dåligt. Det är naturligtvis beroende på att fallet lyckligen har lösts.

Det har hänt en hel del under de tre veckor som har gått sedan jag ställde frågan. Huruvida det berodde på att massmedia tog upp just det här fallet eller inte, kan jag av naturliga skäl inte bedöma. Jag kan bara konstatera att massmedias intresse och regeringens *synliga* agerande i alla fall har sammanträffat.

Jag tänker inte gå vidare i den här frågan, eftersom jag tycker att svaret var helt sjyst. En liten fråga har jag ändå. Finns det flera svenskar – som allmänheten tror är frisläppta – undangömda i fängelse? Fallet Granlund kom ju som en stor chock för de flesta av oss. Finns det flera fall som vi plötsligt kommer att få läsa om i tidningarna så småningom?

Anf. 15 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! På den frågan kan jag bara svara att jag inte vet. Vi har dock inget fall som vi bearbetar med de metoder som vi brukar använda i sådana här fall.

Det faktum att jag har givit en fyllig redovisning av det här fallet beror inte bara på att jag vill vara artig mot frågeställaren. Jag tror nämligen att det är

viktigt, om det inträffar flera fall. Om vi säger att vi arbetar i det tysta med ett fall så skall alla veta att vi verkligen gör det, precis som vi har gjort i det här fallet och i andra tidigare fall. Vi kan också glädja oss åt att vi har lyckats lösa sådana här problem snabbare än andra länder. Jag tänker då på fallet Stening, gisslan i Libanon, och på det som hände i Angola. Det är viktigt att man får arbeta på det här sättet. Ibland är det bra att samarbeta med massmedia, ibland är det mindre bra för problemets lösande – det växlar.

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om Sveriges engagemang i Antarktis

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1988/89:188 om Sveriges engagemang i Antarktis

Anf. 16 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat statsministern om han är beredd att aktivt verka för att Antarktis blir en världspark där bl.a. mineralutvinning förbjuds. I en följdfråga undrar han vidare om Sveriges engagemang är av exploateringssyfte. Eftersom polarfrågorna till en del ligger inom utrikesdepartementets ansvarsområde är det jag som skall besvara dem.

Jag vill först konstatera att Sverige i år blivit konsultativt part i 1959 års Antarktisfördrag. Det innebär att Sverige nu inte bara är medlem i fördraget – det har vi varit sedan 1984 – utan också ingår i den trängre krets stater som utgör fördragets styrelse. För närvarande är det 22 stater. Till fördraget hör en mineralkonvention som Sverige undertecknar i dagarna. Den svenska regeringen anser att Antarktisfördraget och mineralkonventionen är grundläggande instrument för skyddet av den antarktiska miljön. I konsekvens härmed har Sverige genomgående under förhandlingarna om mineralkonventionen på punkt efter punkt verkat för så starka skrivningar som möjligt i miljöskyddande riktning. Enligt svensk mening är mineralresursutvinning i Antarktis olämplig.

Det blir nu givetvis viktigt att följa hur konventionen tillämpas. För att ett område över huvud taget skall öppnas för utvinning krävs enighet i den styrande kommission som skall upprättas. Sverige kan här i egenskap av medlem i kommissionen förhindra att utvinning sker om så är påkallat.

Ett av de svenska huvudförslagen vid förhandlingarna var att en ovillkorlig stoppmechanism mot miljöskadande verksamhet skulle införas. En sådan mekanism, som i stor utsträckning motsvarar de svenska förslagen, finns inskriven i konventionstexten. Verksamheten kan och skall stoppas om den hotar miljön. oavsett i vilket skede den befinner sig.

Det svenska engagemanget i Antarktis är alltså dikterat av vårt intresse för miljön och den miljöinriktade forskningen, däremot definitivt inte av intresse för exploatering.

Sverige kommer också i fortsättningen att hävda miljöskyddsintressena i Antarktis.

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om Sveriges engagemang i Antarktis

Anf. 17 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Den här gången är jag inte riktigt lika nöjd med svaret, som Sten Andersson säkert förstår. Jag beklagar att regeringen inte vill arbeta för det krav som exempelvis Greenpeace har fört fram – att Antarktis skall bli en världspark. Att regeringen inte heller vill lagstifta förstår jag, eftersom Sten Andersson inte alls svarar på det. Jag vill gärna ha ett svar i alla fall, för tydlighets skull.

Antarktis är ett mycket speciellt område av många anledningar. Där ingår bl.a. djur och växter i s.k. enkla näringskedjor, vilket innebär att förlusten av en enda djurart eller växtart får mycket stora och omedelbara konsekvenser för hela näringskedjan. Trots detta så utsätter man t.ex. krillen för rovfiske redan i dag. Nu tillkommer också jakten på mineraler och fossila bränslen. Det kommer att innebära stora påfrestningar på kontinentens ekosystem. Olja som t.ex. hamnar under isen kan inte saneras, utan den finns kvar i stora områden. Det medför att algfloran kommer att slås ut, vilket i sin tur kommer att leda till allvarliga störningar i hela näringskedjan. Man har nu enats om en mineralkonvention. Jag tycker emellertid inte att den är bra. Jag hoppas få återkomma till det.

Det är svårt att egentligen tolka vad Sten Andersson har sagt i dag, även om det var välformulerat. Läser man regeringens proposition från 1984 om svensk havsresursverksamhet blir man nämligen mycket konfunderad. Där skrivs bl.a. att polarområdena kommer att spela en betydande roll i energiförsörjningen. Sedan skriver regeringen: "Det är angeläget att redan nu främja en svensk industriell utveckling inom området genom åtgärder som underlättar långsiktigt tekniskt nyskapande. Risktagandet och projektens storlek understryker behovet av att sträva efter en sammanhållen svensk planering. --- Detta eftersom exploatering och utbyggnad i dessa områden är mycket kapitalkrävande och utvecklingstakten är känslig för konjunktursvängningar och oljeprisförändringar."

Så uttryckte sig industriministern 1984. Sten Andersson, vad menas med det här? Vad menas med en sammanhållen svensk plan för att delta i exploateringsvågen? Är det drömmen om den eviga tillväxten, eller vad gäller det egentligen? Det är dubbla budskap.

Anf. 18 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag står för det uttalande jag just har gjort. Vi har i de här resonemangen företrätt uppfattningen att man borde förbjuda mineralutvinning i Antarktis och, om man så vill, skapa denna världspark.

Det finns emellertid två intressen som står emot varandra, två grupper av länder. Den ena gruppen har ett utvinnings- och exploateringssyfte. Den andra gruppen, som Sverige tillhör, har försökt sträva efter att skydda miljön. Det gick inte att driva igenom ett förbud. Man fick i stället jämka samman uppfattningarna och komma fram till en kompromisslösning. Det är den jag har redovisat. Den lösningen ger således Sverige ett inflytande. Alla nationer som ingår i styrelsen har ett slags vetorätt. På grund av den vetorätten kan vi stoppa varje utvinning som vi bedömer vara störande för miljön.

Anf. 19 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Är det så att Sverige offentligt driver frågan om en världspark? Jag har fortfarande inte fått svar på frågan om lagstiftning när det gäller svenska företag och svenska medborgare.

Sten Andersson talar om mineralkonventionen som om den skulle vara en bra konvention. Så är det emellertid inte. När en vetosituation uppkommer så innebär detta att frågan inte avslutas enligt den här konventionen. Ordföranden skall då i stället försöka överbrygga meningsskiljaktigheterna. Man kan faktiskt tolka detta som en ren exploateringskonvention.

Jag vill vidare hänvisa litet grand till vad regeringen sade 1984. Den dåvarande utrikesministern Lennart Bodström skrev på följande sätt: Havsresursverksamheten erbjuder expansiva marknader. Flertalet av dessa tillgångar, varav ett antal s.k. strategiska metaller och fossila bränslen, kan ännu inte lönsamt utvinnas. På sikt kan sådan utvinning dock bli ett viktigt komplement till råvaruförsörjningen, samtidigt som vårt näringsliv kan finna nya marknader inom prospektering, utvinning och bearbetning av dessa metaller.

Är det en helt ny linje regeringen nu företräder?

Anf. 20 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Om jag har förstått situationen rätt gällde detta uttalande från 1984 havsrättskonventionen, som handlar om utnyttjandet av hela havsbotten – inte bara den som finns vid Antarktis.

Beträffande Antarktis har man alltså åstadkommit denna särskilda konvention. Vi menar att vi där har skapat så starka garantier som det över huvud taget gick att skapa för att skydda miljön, och det är också vår alldeles klara avsikt att göra så i fortsättningen.

Anf. 21 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Jag vill fråga om utrikesministern håller med mig om den beskrivning som jag gör beträffande mineralkonventionen – att vetorätt inte gäller.

Jag har fortfarande inte fått något svar på frågan: Är ni villiga att instifta en lag som begränsar möjligheterna för svenska medborgare och svenska företag att exploatera?

Anf. 22 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag har en annan tolkning av konventionen – det finns en vetorätt. Att man sedan har skrivit in en förpliktelse eller rättighet för ordföranden att försöka jämka samman uppfattningarna är en helt annan sak. Vi har som land en möjlighet att stoppa varje utvinning av mineral som vi bedömer som miljöskadlig.

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Meddelande om interpellationssvar

Om verksamheten vid de demografiska databaserna i Jokkmokk och Pajala

Anf. 23 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Jag har fortfarande inte fått svar på frågan beträffande en svensk lag som reglerar svenska företags och svenska medborgares agerande. Dessutom: Kommer Sverige att agera officiellt eller har Sverige gjort det för att få Antarktis till en världspark?

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Meddelande om svar på interpellationerna 1988/89:28, 33, 34 och 35

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Beträffande de aktuella interpellationerna ber jag att få meddela att de på grund av arbetsbelastning kommer att besvaras först den 25 november.

7 § Svar på fråga 1988/89:165 om verksamheten vid de demografiska databaserna i Jokkmokk och Pajala

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig om vilka åtgärder jag tänker vidta för att säkra fortsatt verksamhet vid de demografiska databaserna i Jokkmokk och Pajala.

Verksamheten vid excerperingscentralerna i Pajala och Jokkmokk, som i huvudsak finansierats genom beredskapsmedel, kom till för att lindra den då mycket höga arbetslösheten i Norrbotten och den alltmer ökande arbetslösheten inom tjänstesektorn.

Genom de kraftfulla arbetsmarknads- och regionalpolitiska insatser som gjorts i Norrbottens län har arbetslösheten minskat de senaste åren – så även i Pajala och Jokkmokk.

Något slutligt besked på Lestanders fråga kan jag i dag inte ge, då den fortfarande är föremål för regeringens prövning.

Jag vill emellertid redan nu understryka att användningen av de arbetsmarknadspolitiska resurserna måste bedömas utifrån arbetsmarknadspolitiska utgångspunkter.

Det är berörda myndigheters sak att utifrån sina utgångspunkter avgöra vilka aktiviteter som skall finansieras inom ramen för de reguljära statsanslagen.

Då Paul Lestander, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Maggi Mikaelsson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 26 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag skall be att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Men tyvärr är det inte riktigt något svar på den fråga som har ställts.

Att kvinnor har en underordnad roll i samhället är i dag väl känt och dokumenterat. Kvinnorna finns längst ned i alla hierarkier. Kvinnor har de tyngsta jobben, de sämsta arbetsvillkoren och de lägsta lönerna. Då handlar det inte om att kvinnor på något sätt skulle vara sämre än männen, utan det handlar om att kvinnors erfarenheter och kunskaper inte värderas i dagens samhälle, eftersom det är män som har ställt upp villkoren och det fortfarande är män som har makten.

Jag vill se det som håller på att hända i Pajala och Jokkmokk beträffande arbetstillfällena vid den demografiska databasen som ett nytt exempel i raden av exempel på vad som håller på att hända i fråga om kvinnoarbetstillfällen. I dag är det länsarbetsnämnden som ansvarar för de här jobben, vilket betyder att det handlar om beredskapsarbeten. Arbetena har visserligen tillkommit av arbetsmarknadspolitiska skäl. Men de facto utför dessa kvinnor ett viktigt, värdefullt och nödvändigt arbete, och det har de hållit på med i snart tio år, utan att staten har tagit ansvar för att omvandla arbetena till fasta arbeten.

Att ha ett beredskapsarbete är en otrygg situation. Kvinnorna i Pajala och Jokkmokk anställs bara under nio månader av året. De blir uppsagda varje vår och återanställs på hösten. Jag har svårt att se att det skulle vara en särskild jämställd arbetsituation, och jag tror inte att detta är lika vanligt förekommande i arbeten där män jobbar.

Även om arbetslösheten har minskat uppe i Norrbotten är den fortfarande högre bland kvinnorna. Det handlar om 25–30 tjänster som riskerar att försvinna.

Jag skulle vilja fråga om arbetsmarknadsministern är beredd att seriöst pröva möjligheten att permanenta de verksamheter som pågår uppe i Pajala och Jokkmokk.

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Den här verksamheten startade 1979, som en åtgärd i en mycket svår situation. Ett av syftena med verksamheten var att den skulle gå över i stadigvarande verksamhet där man också skulle få tillräckliga intäkter för att verksamheten skulle kunna bedrivas. Så har inte skett, och ständigt återkommande har diskussionen varit hur man skulle kunna gå över till stadigvarande verksamhet.

Vi måste ändå hålla fast vid att arbetsmarknadspolitiska medel skall användas för tillfälliga insatser. Vi är väl överens om att man vid bedömningar beträffande användning av arbetsmarknadspolitiska medel inte kommer att ställa människor utan arbete.

Jag är övertygad om att länsarbetsnämnden, som har det lokala ansvaret för sysselsättningsfrågorna i länet, gör bedömningen att om man begränsar beredskapsmedlen vid databaserna, kommer man att se till att det finns andra åtgärder som gör det möjligt för dessa kvinnor att få stadigvarande arbete.

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om information i vissa
fall från arbetslöshets-
kassa*

Anf. 28 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Då handlar det också litet grand om att man anser att det arbete som dessa kvinnor gör i dag inte är speciellt värdefullt. Arbetet kommer ju inte att fortsätta i den omfattning som det har i dag.

Länsarbetsnämnden har krävt att få besked om möjligheterna för dessa kvinnor att få fortsatt jobb. Ett sådant besked vill man ha inom de närmaste två åren.

Det handlar egentligen inte bara om Pajala och Jokkmokk. Även i Älvsbyn, Gällivare och Kiruna finns liknande verksamheter. På alla de här ställena handlar det om 10–12 kvinnojobb som riskerar att försvinna. Jag tycker det är mycket viktigt att få besked av arbetsmarknadsministern beträffande vad man tänker göra för att garantera att de här kvinnorna har en chans att få fortsatt stadigvarande arbete – det är ju vad det handlar om.

Jag skulle också vilja fråga: Detta att kvinnor får finna sig i att ha beredskapsarbete under tio år, är inte det ett uttryck för den strukturella underordning som gäller för kvinnorna i samhället i dag?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1988/89:167 om information i vissa fall från arbetslöshetskassa

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Sigge Godin har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att en medlem i en arbetslöshetskassa som inte tillhör en facklig organisation skall tillförsäkras en fullvärdig information från sin arbetslöshetskassa.

I den proposition om arbetslöshetsförsäkringen m. m. som förelades riksdagen under våren 1988, och som har godkänts av riksdagen (prop. 1987/88:114, AU 18, rskr. 387), behandlades medlemsavgifterna för s. k. enskilt anslutna medlemmar i arbetslöshetskassorna. I propositionen föreslogs att kassorna i den fasta avgiften för enskilt anslutna medlemmar skall få inkludera ett belopp som täcker skäligena merkostnader för medlemsadministrationen. Som skäligen kostnad nämndes t. ex. kostnaden för den särskilda avisering om betalningsskyldighet som krävs för enskilt anslutna medlemmar. Denna nya bestämmelse träder i kraft vid kommande årsskifte.

Härmed har åtgärder vidtagits i fråga om administrationen för enskilt anslutna medlemmar. Jag vill dock i detta sammanhang erinra om att varje kassamedlem som anser sig felbehandlad av sin arbetslöshetskassa kan vända sig till arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) för att söka rättelse. AMS är tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna, och dessa skall följa de anvisningar som AMS meddelar.

Anf. 30 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

När regeringen i våras föreslog att arbetslöshetskassornas fonder skulle skänkas bort till fackföreningsrörelsen försvann enligt mitt sätt att se möjligheterna att inom rimlig tid införa en allmän arbetslöshetsförsäkring.

Jag tycker att det är viktigt att alla människor som inte vill tillhöra en facklig organisation ändå skall ha trygga förhållanden när det gäller medlemskapet i arbetslöshetskassan. Det finns flera exempel som visar att A-kassem medlemmar som inte är fackföreningsanslutna får en sämre service från A-kassan än fackliga medlemmar. Jag skall bara nämna ett exempel.

En person missade att betala sin avgift till arbetslöshetskassan i mars, och i början av april tog han kontakt med arbetslöshetskassan och meddelade att avgiften inte var betald. A-kassan och medlemmen kom överens om att han skulle sända in sin avgift. I juni blev han arbetslös. I september fick han besked om att han inte var medlem i A-kassan och inte heller kunde få ersättning, utan att A-kassan skulle sända tillbaka den avgift som han hade betalt in.

Då undrar jag: Kan inte statsrådet tänka sig att det ges en fylligare information, så att personer som har betalt sin avgift till A-kassan, om än för sent, får ett meddelande att fr. o. m. den och den dagen är de medlemmar på nytt samt ett besked om när de har rätt till ersättning, om de blir arbetslösa? Det här är faktiskt en rättighet som de borde ha.

Jag är inte säker på att det räcker med det svar som jag har fått från Ingela Thalén, och jag skulle vilja veta om inte statsrådet kan tänka sig att begära att en fylligare information skall ges, så att det inte uppstår sådana här problem. Det är inte lätt att bli arbetslös och tro sig kunna få ersättning från A-kassan men inte få någon sådan.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag tycker det är rimligt att varje medlem i arbetslöshetskassan skall ha riktig information om sitt förhållande till kassan – huruvida man har betalt avgiften eller inte betalt den, vilka relationerna är och vilka skyldigheter både kassan och medlemmen har, oavsett enskild eller kollektiv anslutning. Det framgår av mitt interpellationssvar att om man har blivit felbehandlad kan man söka rättelse hos AMS.

Anf. 32 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Men, Ingela Thalén, vad vill då regeringen göra för att systemet skall fungera i praktiken? Det handlar ändå om människor som har kommit i en socialt ohållbar situation. Om ni nu säger att arbetslöshetskassorna skall få betalt för sina administrationskostnader, kan ni inte samtidigt erkänna att den medlem som har hamnat i en sådan här situation skall få ett besked om att han fr. o. m. en viss dag är medlem på nytt och att han skall vara medlem under ett år, innan han har rätt att kräva ersättning, om han blir arbetslös? Det är en ganska enkel men en positiv åtgärd som man borde vidta för de här människorna. Kan man inte tänka sig att ändå "tycka" så? Det behöver inte skrivas någonting om detta; man behöver bara tycka på det här sättet.

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det finns inte några direkta regler för hur informationen skall lämnas. Men i de allra flesta fall – jag tror att man kan utgå från att det generellt är att se som en regel – får medlemmarna stadgar för hur kassan

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om åtgärder mot utarmningen av Västerbottens läns inland

fungerar. Av dessa stadgar framgår det vilka skyldigheter man har som medlem och vilka skyldigheter kassorna har. Jag tror att jag kan säga att därmed har vi uppfyllt de krav som Sigge Godin för fram.

Anf. 34 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag har under ett tiotal år jobbat med de här frågorna, och jag har mött alltför många människor som verkligen har känt skillnaden mellan en vanlig A-kassemedlem – inte fackligt ansluten – och de kompisar som säger att de vill vara med i facket. Vi har ju i Sverige rätt att välja härvidlag, och då skall det valet också innebära att alla behandlas lika generöst av A-kassorna och att AMS är beredd att ta hänsyn till dem som inte är fackligt anslutna. Det finns fall där man inte har gjort det, och det är beklämmande att det går till på så sätt.

Jag hoppas att det nya beslutet leder till att förhållandena blir mycket bättre än vad de varit tidigare, för det här är viktiga frågor för små människor.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1988/89:174 om åtgärder mot utarmningen av Västerbottens läns inland

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig om regeringen avser att vidta några konkreta åtgärder för att stoppa den pågående utarmningen av Västerbottens läns inland.

Västerbottens läns inland tillhör de regionalpolitiskt mest prioriterade delarna av landet. Det innebär att regeringen på en rad olika sätt har lämnat regionalpolitiskt och annat stöd för att främja utvecklingen i regionen. Sedan år 1982 har t.ex. 191 företag i de kommuner som Börje Hörnlund nämner erhållit ca 475 milj. kr. i regionalpolitiskt stöd. Detta stöd beräknas ha skapat ca 1 100 nya arbetstillfällen och medverkat till att ytterligare ett stort antal kunnat bibehållas.

Regeringen har dessutom vid olika tillfällen beslutat om särskilda insatser för att stärka arbetsmarknaden och underlätta näringslivets utveckling. Med anledning av Boliden AB:s beslut om nedläggning av gruvbrytningen i Stekenjokk i Vilhelmina kommun och personalminskningen vid gruvverksamheten i Kristineberg i Lycksele kommun beslutades om åtgärder för sammanlagt 100 milj. kr. – detta för att möta de negativa konsekvenserna av nedläggningen. Bl.a. kan nämnas förstärkta resurser för arbetsmarknadspolitiska insatser, stöd till investmentbolag för att förbättra tillgången på riskkapital i inlandet, stöd till upprustning och drift av flygplatserna i Vilhelmina och Lycksele samt medel för olika utbildningsinsatser. Regeringen har senare även lämnat stöd till Boliden AB för ett antal nya gruvbrytningsprojekt i Västerbottens inland.

I en särskild proposition för cirka ett år sedan redovisade regeringen en rad förslag till åtgärder för att främja utvecklingen i norra Sveriges inland. Dessa

förslag, som riksdagen sedermera ställde sig bakom, berör i högsta grad Västerbottens län. Flera av åtgärderna har också sitt ursprung i det program för utveckling av inlandet som utarbetats av just de kommuner som Börje Hörnlund nämner i sin fråga. Det gäller t.ex. utvecklingsprogrammet för sågverks- och trämanufakturindustrin, programmet för intensifierat skogsbruk, olika former av decentraliserad utbildning samt åtgärder för att förstärka turistnäringen i Västerbottensfjällen.

De åtgärder som jag här har redovisat har nyligen börjat genomföras och kommer därför att ge positiva effekter under de närmaste åren. Jag vill avslutningsvis också framhålla att regeringen även i fortsättningen, inom de ramar som riksdagen ställer till förfogande, kommer att positivt behandla ekonomiskt bärkraftiga projekt i Västerbottens läns inland.

Anf. 36 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Fru statsråd! De små inlandskommunerna i Västerbotten har, kan man säga, förlorat närmare 3 000 unga människor sedan regerings-skiftet. Kvar blir de gamla. Statsrådet nämnde i svaret det inlandsprogram som kommunerna har varit eniga om, som länsstyrelsen har ställt sig bakom, som fack och alla inblandade har ställt sig bakom. Det var ett minimiprogram för att förbättra strukturen i Västerbottens inland, men det går inte att komma ifrån att det bara är marginella delar som regeringen har tagit till sig och som man har börjat genomföra.

Jag uppfattar läget i Västerbottens inland på det sättet att man där egentligen inte har råd att förlora en enda ung människa till. Tvärtom behövs det en återinflyttning. Eftersom livet inte är evigt behövs en återinflyttning för att rätta till den nuvarande ålderssammansättningen hos befolkningen i inlandet.

Sedan vill jag ta fasta på de sista raderna i arbetsmarknadsministerns svar, men jag vill framhålla att riksdagen vid ett antal tillfällen ju har visat större generositet än regeringen då det gäller de regionalpolitiska anslagen. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern återkommer med mer konkreta åtgärder – det är det vi behöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1988/89:184 om ersättningen vid AMS-utbildning

Anf. 37 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig om jag anser att det är riktigt att den som är arbetslös och i väntan på utbildning tar ett tillfälligt arbete skall "straffas" med lägre ersättning under studietiden och om någon åtgärd med anledning av detta är att vänta från regeringens sida.

Frågan är ställd mot bakgrund av att utbildningsbidragets storlek baseras på inkomsten från tidigare arbete och lönen då enligt Lennart Brunander vanligtvis är lägre i sådant tillfälligt arbete.

Det är till fördel både för den enskilde kursdeltagaren och för samhället som helhet om utbildningen kan påbörjas så snart som möjligt efter det att

beslut om utbildning har fattats. Väntetiden för att börja en utbildning är för närvarande ca 40 dagar. Inom arbetsmarknadsverket strävar man efter att ytterligare förkorta väntetiden. Det är enligt min åsikt en bättre åtgärd för att undanröja det aktuella problemet än att ändra beräkningsreglerna för utbildningsbidraget. Någon åtgärd från regeringens sida anser jag därför inte vara nödvändig.

Anf. 38 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret, även om det var negativt.

Bakgrunden till min fråga är att det inte alltid är så som arbetsmarknadsministern här säger, att det tar 40 dagar innan man får den nya utbildningen. När så är fallet är det inte något problem. Jag hade anledning att i en annan debatt här i kammaren i går säga att genomsnittet inte är särskilt intressant i det enskilda fallet. För den som får vänta ett halvår på att få den här utbildningen hjälper det inte att de flesta får den betydligt tidigare. I det fall som jag relaterade till i min fråga tog vederbörande ett tillfälligt arbete under tiden som han väntade på utbildning. Det gjorde han därför att han tyckte det var trevligare att arbeta än att stämpla, vilket han hade varit berättigad till. A-kassan besparades således utgifter för honom, och samhället tillfördes en arbetsinsats som borde vara intressant. Regeringen går ju nu ut i olika sammanhang och säger att man skall försöka stimulera människor att arbeta. Man talar t.o.m. om att höja pensionsåldern för att människor skall jobba. I det här fallet var man emellertid inte intresserad av det. Om man blir arbetslös vid en tidpunkt då en termin just har börjat men behöver denna utbildning för att få ett nytt jobb kan väntetiden bli längre. Då vore det rimligt att lönen för det arbete man hade tidigare men miste skulle vara grundläggande för den ersättning man får – inte inkomsten från det tillfälliga jobb som man haft under tre fyra månader.

Är det inte rimligt, arbetsmarknadsministern, att få en ändring på den här punkten? Det är reglerna som behöver ändras – de är felaktiga.

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! De regionala variationerna på väntetiden är tyvärr ganska stora. I Stockholm är väntetiden i genomsnitt 50 dagar, medan den i t.ex. Västerbottens och Jönköpings län är ungefär 20 dagar. Ersättningen under utbildningen grundar sig på lönen från en varaktig tjänst under tre månader, vilket betyder att det är ytterst sällan en sådan situation inträffar som den Lennart Brunander tar upp.

Jag vidhåller min uppfattning att det inte är reglerna som behöver ändras utan väntetiden som skall förkortas. Och väntetiden förkortas stadigt. År efter år har den sjunkit. Väntetiden mellan beslut om köpt utbildning och utbildningens början var 41 dagar budgetåret 1987/88. Det är en nedgång med fem dagar. Det är ganska mycket. Man har fortfarande ambitionen att sänka väntetiden och arbetar för det. Svårast att beräkna är väntetiden till reguljär utbildning. Den är mycket svår att beräkna, beroende på starttidpunkt för den typen av utbildning. Arbetsmarknadsutbildning är naturligtvis enklare att komma till rätta med när det gäller väntetiden.

Anf. 40 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det allmänna resonemanget är vi överens om. Att förkorta väntetiderna måste vara det viktigaste, men det är fel att de människor som inte blir delaktiga av dessa förbättringar skall straffas. Om man har blivit arbetslös just då en termin börjat och man för att få ett nytt arbete skall genomgå just den utbildningen under ett halvår eller en termin, hur bär man sig då åt för att förkorta väntetiden? Jag förstår inte vad man skall göra. Det förhållandet att man i genomsnitt nedbringat väntetiderna betyder ju inte att alla blir skadeslösa. Det är så mycket mer angeläget att just de som drabbas får en bättre situation. I annat fall är det som att säga till dessa människor: Akta dig för att ta ett jobb under tiden, för det förlorar du på!

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Lennart Brunander utgår ifrån att det tillfälliga arbete som tas är ett arbete med lägre lön, men det är faktiskt inte alltid på det sättet. Det är lika ofta så att löneläget är detsamma som för det fasta arbete man lämnat.

När det gäller arbetsmarknadsutbildningen behöver man inte vänta på någon terminsstart. Arbetsmarknadsutbildningen har ju kontinuerlig intagning.

Anf. 42 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag står inte här och berättar sagor, utan jag utgår från ett verkligt fall. Systemet fungerar på det här sättet, och det är inte bra. Det är därför jag har ställt frågan, och det är därför jag tycker att det är synd att jag inte kan få ett positivt svar från arbetsmarknadsministern, att det inte skall behöva fungera på det här sättet utan att man skall kunna göra det möjligt för dem som jobbar inom arbetsförmedlingen att ge rådet: Tag ett tillfälligt jobb under tiden, så skall vi ordna utbildning åt dig när vi har möjlighet till det! Man kan alltså inte göra det i dag efter arbetsmarknadsministerns svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1988/89:189 om ytterligare medel för regionalpolitiska satsningar

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Per-Ola Eriksson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att ytterligare medel anvisas till statens industriverk för regionalpolitiska satsningar.

De kraftfulla regionalpolitiska insatser som regeringen gjort under senare år har, tillsammans med den framgångsrika ekonomiska politiken i stort, medverkat till att den regionala balansen förbättrats i så gott som hela Sverige.

I stället för arbetslöshet råder nu stor efterfrågan på arbetskraft i stora delar av landet. Företagen har därför nu goda motiv att, även utan statligt stöd, söka sig till de områden i landet där det finns arbetskraft. Mot den bakgrunden bör det enligt min mening nu vara möjligt för de myndigheter

som beviljar stöd att, genom en prioritering av de mest angelägna projekten, uppnå minst samma goda effekt som under tidigare år med de resurser som redan står till förfogande.

Regeringen och industriverket förfogar under innevarande budgetår över ett gemensamt anslag på 362 milj. kr. för bl.a. lokaliseringsbidrag. Härav har industriverket tilldelats en beslutsram på 180 milj. kr. Verket har nu anhållit hos regeringen om att denna ram skall utökas med 100 milj. kr.

Av de skäl som jag nämnt är jag i dag inte beredd att föreslå regeringen att tillskjuta ytterligare medel till industriverket av den storleksordning som verket begärt. Även regeringen kommer i fortsättningen att göra en noggrann prioritering av stödprojekten.

Då Per-Ola Eriksson, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Göran Engström i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 44 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret! Eftersom Per-Ola Eriksson på grund av utskottsresa är förhindrad att närvara i kammaren tar jag emot svaret.

Efterfrågan på regionalpolitiska medel är stor vid både industriverket och länsstyrelserna ute i landet. Detta är bra, eftersom det tyder på en hög investeringsnivå i näringslivet. Därför är det oroväckande att regeringen har felbedömt behoven av regionalpolitiska anslag. Det återstår cirka sju och en halv månad av budgetåret, och pengarna vid industriverket är snart slut. Därför finns det en risk att verket inte hinner behandla ansökningar som inkommer innan pengarna är slut.

Industriverket efterlyser nu en ökad beslutsram för lokaliseringsbidrag och offertstöd med 90 resp. 10 milj. kr. Detta tycker både Per-Ola Eriksson och jag att verket skall få. Det kan gärna jämföras med regeringens nya förslag om s.k. merkostnadsbidrag som är ett flyttningsbidrag, vilket beräknas kosta 50 milj. kr. I den nuvarande "brakande" högkonjunkturen signalerar Ingela Thalén egentligen ett byte av politik, om regeringen avser att säga nej till ytterligare medel för regionalpolitiska satsningar. I praktiken betyder detta en neddragning av de regionalpolitiska ambitionerna.

Avslutningsvis är jag mycket intresserad av att få reda på om jag tolkat statsrådet rätt då jag säger att hon nu, då investeringsmedlen bäst behövs, tänker strypa dessa satsningar.

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! I det läge då de regionalpolitiska satsningarna som bäst behövs, säger Göran Engström. Jag tycker att jag känner igen den formuleringen. I varje läge behövs de regionalpolitiska medlen bäst.

I dagens läge med hög efterfrågan på arbetskraft i större delen av landet, med god investeringsvilja hos företagen och med en av många företag uttalad ambition att använda sig av den arbetskraft som finns regionalt skall vi ta tillfället i akt att utnyttja viljan hos företagen att utan alltför omfattande statligt stöd investera på orter med stabil och kunnig arbetskraft, med bra

infrastruktur och god service. Det är efter dessa ambitioner som regeringen arbetar, nämligen att tillsammans med företagen se till att arbetstillfällena kommer till rätt plats vid rätt tillfälle och med minsta möjliga statliga stöd, så att samhället kan utnyttja både de statliga stöden och företagens investeringsvilja på allra bästa sätt.

Anf. 46 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Just det sista som arbetsmarknadsministern sade – att vid rätt tidpunkt och till rätt plats få investeringar och arbetskraft – kommer inte att stämma om vi inte nu satsar mer på regionalpolitiska medel.

Det ligger så mycket i en spontan marknadsutveckling. Det gäller att bryta så mycket av vanetänkande hos inte minst en stor del av företagen, kanske framför allt inom de större koncernerna. Jämsides med högkonjunkturen måste vi därför få regionalpolitiska satsningar.

Just för att bädda för en bättre situation ute i regionerna vid en eventuellt kommande sämre konjunktur är det nödvändigt att fortsätta politiken med regionalpolitiska anslag. Tyvärr måste jag tolka arbetsmarknadsministern på det sättet att hon i och med detta svar ändrar politiken på detta område.

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! I så fall är detta en feltolkning.

Anf. 48 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill bara tillägga att det ofta är fråga om små företag, kanske nystartade företag. Den typen av företag är sällan så likvida som näringslivet i stort, då man ser på dessa frågor rent statistiskt. Den typen av företag har uppskattat och kommer i fortsättningen också att uppskatta regionalpolitiskt stöd som länsstyrelserna kan hantera på ett praktiskt och enkelt sätt.

Jag hoppas att statsrådet tänker om i detta avseende.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på frågorna 1988/89:203 och 226 om Ericssons nedläggning av telefontillverkning i Blekinge

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat mig vilka initiativ regeringen tänker ta för att tvinga Ericsson att ta sitt ansvar för sysselsättningen på berörda orter i Blekinge.

Sven-Olof Petersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att arbetsmarknadsläget i Karlskrona skall utvecklas positivt.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Som svar på en interpellation här i kammaren för en dryg vecka sedan framhöll jag att näringslivet självfallet måste ta ett regionalpolitiskt ansvar. Ericsson har meddelat att man, efter mer än 40 års verksamhet i Karlskrona, tänker lägga ner telefontillverkningen. I denna situation anser jag att

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om Ericssons nedläggning av telefontillverkning i Blekinge

företaget måste ta ansvar såväl för den personal som direkt förlorar sina arbeten som för sysselsättningen på orten i vidare mening. Det räcker således inte att erbjuda de anställda nya arbeten i koncernens fabriker på andra håll i landet.

Jag har därför redan tidigare förklarat att jag utgår ifrån att Ericsson hjälper till med någon form av ersättningsindustri i Karlskrona. Den uppfattningen är väl känd hos de ansvariga inom företaget.

Regeringen har sedan lång tid tillbaka vidtagit en rad olika regional- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att arbetsmarknadsläget i Karlskrona, liksom i Blekinge i dess helhet, skall utvecklas positivt. Sedan hösten 1982 har regeringen t.ex. beviljat lokaliseringstöd med sammanlagt ca 100 milj. kr. till företag i länet. Det har medverkat till att investeringar på ca en halv miljard kronor kommit till stånd och att ca 700 arbetstillfällen tillkommit eller tryggats. Härtill kommer att ett stort antal företag i Blekinge under de senaste åren fått utnyttja sina investeringsfonder på samma sätt som företag i stödområdena.

Anslaget till länsstyrelsen för regionala utvecklingsinsatser i länet har tredubblats, från 4,2 milj.kr. till 13 milj.kr., sedan 1982. De tidigare problemen i Blekinge har även inneburit att länet av arbetsmarknadsstyrelsen tilldelats förhållandevis stora arbetsmarknadspolitiska resurser.

I det s.k. Blekingepaketet hösten 1986 beslutades om insatser för ca 75 milj.kr. Dessa insatser inriktades på förbättringar av tillgången på riskvilligt kapital, förbättringar av infrastrukturen, utökad högskoleutbildning och åtgärder för teknikspridning.

Senare har beslut fattats om lokalisering av plan- och bostadsverket samt kustbevakningens centrala ledning till Karlskrona. Vidare har en egen högskola inrättats i länet.

Samtliga dessa åtgärder har vidtagits just för att arbetsmarknaden i Karlskrona och i övriga länet skall utvecklas positivt. Utan tvivel har åtgärderna redan givit goda resultat. Flertalet åtgärder är dessutom av den karaktären att de är långsiktigt verkande, varför effekterna ännu inte har visat sig fullt ut.

Regeringen kommer självfallet att noggrant följa utvecklingen i Karlskrona och Blekinge.

Då Sven-Olof Petersson, som framställt fråga 226, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Göran Engström i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 50 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Blekinge är ju ett län som mer än något annat län i vårt land fått känna på de stora privatföretagens hänsynslösa schackrande med människor och kommuner.

En av de värsta och mest cyniska schackrarna är Ericsson. Det är inte första gången som företaget slänger ut arbetare på gatan. Vi vet också vilket råd företagets styrelseordförande, Hans Werthén, gett de hundratals människor som nu blir arbetslösa i Blekinge.

Hur kommer detta företag att behandla människorna i Sydostasien? Ja,

det är inte så svårt att räkna ut. I de länder som Ericsson nu skall flytta tillverknigen till saknas i många fall elementära mänskliga rättigheter.

Vid varje tillfälle när Ericsson eller något annat företag slår igen eller minskar sin verksamhet, säger olika arbetsmarknadsministrar att företagen måste ta sitt sociala ansvar. Jag betvivlar inte äktheten i Ingela Thaléns engagemang när hon uttalar detta. Men det blir ju bara tomma ord, så länge det saknas instrument för att se till att företagen också i praktisk handling verkligen tar detta ansvar.

Jag vill fråga: Tänker arbetsmarknadsministern nu medverka till att det skapas regler eller lagar som gör att företagen har skyldighet att skapa alternativ tillverknig på den plats eller de platser som drabbas? Det är ju detta det handlar om. Annars kan vi ju stå här vecka efter vecka, år efter år, och arbetsmarknadsministrar kommer och går och säger samma sak om vad de anser, men företagen fortsätter att göra som de vill.

Anf. 51 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Eftersom frågeställaren är förhindrad att närvara, ber jag att få tacka arbetsmarknadsminister Thalén för svaret även på denna fråga.

Blekinge och hela sydöstra Sverige har under flera år haft det besvärligt arbetsmarknadsmässigt och med en betydande befolkningsminskning. De senaste årens utveckling, som arbetsmarknadsministern beskrev i sitt svar, med en lokalisering av det nya boverket och kustbevakningsmyndigheten till Karlskrona och lokaliseringen av en högskola till länet, har gett blekingarna en ny och förhoppningsfull framtidstro. Jag vill i det här sammanhanget gärna notera vilken betydelse den typen av medveten statlig politik har, så att man även i fortsättningen försöker flytta ut statliga verksamheter där så är möjligt. Man kan ju tänka sig hur det senaste företagsnedläggningsbeskedet hade verkat utan den här typen av satsningar. Därom kan vi alltså vara överens, och från centerns håll vill vi gärna trycka på även i fortsättningen.

Företagsnedläggningen drabbar alltså Karlskronaregionen med drygt 700 personer, vilket är ungefär samma nedgång i sysselsättningen som har skett under de senaste 20 åren. Det blir stora problem för kommun, län och region. Vi tycker från vårt håll att det är en självklarhet att en koncern som Ericsson verkligen ställer upp och hjälper till i samarbete med kommun och länsmyndigheter för att få så mycket som möjligt av annan verksamhet till Karlskrona och Blekinge. Enligt den information som frågeställaren har haft hittills är det inte så alldeles klart att koncernen och dess ledning verkligen har samma inställning. Därför var det svar Ingela Thalén har gett mycket tillfredsställande: att regeringen utgår ifrån att Ericsson i fortsättningen kommer att ta sitt sociala ansvar. Detta är egentligen en fortsättning på det som en gång kallades Åslingdoktrinen, dvs. att samhället eller staten förutsätter just att företagen spelar med i ett konstruktivt arbete för att få ny sysselsättning.

Än en gång: Tack för svaret!

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om arbetsmarknads-
politiken för ungdomar*

Anf. 52 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det är alltså på det viset att länsmyndigheterna och företaget för närvarande har en etablerad kontakt. Det pågår förhandlingar – i varje fall kommer de att börja i slutet av november och fortsätta in i december – mellan företagsledningen och de fackliga organisationerna. Med tanke på den kraft med vilken kontaktgruppen i länet har tagit sig an uppgiften är jag övertygad om att med en beredvillighet från företagen skall det skapas ersättningar för de arbetstillfällena som faller bort när Ericsson lägger ned telefонтillverkningen i Karlskrona.

Jag kan också nämna att regeringen redan i dag har beviljat lokaliseringstöd till Åkermans i Karlskrona, vilket kommer att ge ca 140 arbetstillfällen, som naturligtvis i det här läget är ett extra välkommet tillskott.

Anf. 53 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är ju bra att det pågår ett samråd där Ericsson finns med. Det skulle ju också vara bra om Ericsson såg till att det skaffades ersättningsjobb för dem som nu faller bort – det har talats om 700 arbetstillfällen. Är det på det sättet så är det alldeles utmärkt. Men tillåt mig betvivla det, för jag har följt Ericssons bravader under många år runt om i landet. Nå, vi får se.

Ingela Thalén svarade inte på min fråga: Vilka instrument tänker regeringen i fortsättningen skaffa sig för att se till att företagen vet att när de planerar att lägga ned eller flytta ut någonting skall de också se till att det finns en ersättningsindustri?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1988/89:228 om arbetsmarknadspolitiken för ungdomar

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Lena Boström har frågat mig om vilka ungdomspolitiska åtgärder som kommer att finnas kvar eller inrättas när ungdomslagen har upphört att gälla.

Åtgärderna med syftet att ge ungdomar större möjlighet att komma in på arbetsmarknaden tillkom, som Lena Boström själv anger, under en period då ungdomskullarna var stora och efterfrågan på arbetskraft låg. I dag har förutsättningarna förändrats genom att antalet ungdomar i åldern 18–19 år sjunkit samtidigt som arbetskraftsbehovet ökat. Företagens rekryteringsbehov av ungdomar är därför i dag mycket stort och kan antas vara betydande också under 90-talet.

Trots detta finns det, och kommer att finnas, behov av en fortsatt ungdomsgaranti för de ungdomar som, trots den goda arbetsmarknaden, har svårigheter att skaffa ett arbete. Av de ca 8 000 ungdomar som i dag har arbete i ungdomslag är ca 1 000 arbetshandikappade.

Andra grupper kan ha arbete i ungdomslag beroende på den lokala arbetsmarknaden m.m.

På grund av den förändrade arbetsmarknadssituationen för ungdomar är det angeläget att se över ungdomsåtgärderna och därvid utveckla metoder för att de kvarvarande grupperna ungdomar skall få det stöd de behöver vid inträde på arbetsmarknaden.

Regeringskansliet arbetar i dag med dessa frågor bl.a. i utredningen om översyn av kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar, vilken skall omfatta de ungdomar i åldern 16–19 år som inte har någon gymnasial utbildning och som inte studerar eller arbetar. Regeringen är medveten om att lågutbildade ungdomar löper större risk än andra att hamna utanför arbetsmarknaden även under högkonjunktur.

En viktig fråga blir därför hur målen för det kommunala uppföljningsansvaret för 16–17-åringar skall samordnas med målen för arbetsmarknadsmyndigheternas åtgärder för 18–19-åringarna.

Utredningen skall ha slutfört sitt arbete den 31 december 1989.

Inom AMS har man utarbetat ett förslag om förändring av ungdomsgarantin för att ge de ungdomar som inte får arbete på den öppna arbetsmarknaden utökad möjlighet till en praktisk utbildning eller inskolning i arbetslivet.

Frågan skall beredas i regeringskansliet.

Jag är därför inte beredd att i dag mera i detalj informera om vilka ungdomspolitiska åtgärder som regeringen kommer att föreslå riksdagen utan ber att få återkomma i denna fråga senare under budgetåret.

Anf. 55 LENA BOSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det var ett positivt och bra svar. Jag tycker det gav en garanti inför framtiden, att regeringen även i fortsättningen känner ansvar för våra ungdomar, både dem som har en god utbildning och dem som har en bristande utbildning.

Låt mig få ta tillfället i akt att uttala min positiva inställning till ungdomslagen. De har ju varit ett instrument för kommunerna och för samhället över huvud taget att använda sig av för att hjälpa ungdomar ut på den öppna arbetsmarknaden. Dessutom har de haft många positiva effekter för den offentliga sektorn. Ungdomslagen har också varit en god hjälp för ungdomar under 25 år som fått sin skolgång fördröjd på grund av ett varaktigt fysiskt funktionshinder och även för psykiskt utvecklingsstörda ungdomar.

När det gäller ungdomslagen kan man också konstatera att staten, kommunerna, landstingskommunerna, kommunalförbunden, församlingarna och kyrkliga samfundigheter, som i huvudsak varit ungdomarnas arbetsgivare under dessa fem år, har fått arbetsuppgifter utförda. De hade kanske annars aldrig blivit utförda – eller man hade fått vänta länge på en lösning. Tack vare dessa ungdomar har vi fått saker och ting förverkligade som vi önskade.

Jag tycker att det är bra om man nu planerar andra och kanske bättre åtgärder för att åstadkomma bättre möjligheter för ungdomarna ute på arbetsmarknaden. Men glöm inte i den hanteringen de grupper för vilka det är absolut svårast att få något arbete! Det gäller alltså de psykiskt utvecklingsstörda och ungdomar med fysiska handikapp.

Om behandlingen av ansökningar om lokaliseringsstöd

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig om jag vill medverka till att en ansökan om lokaliseringsstöd behandlas separat av regeringen och att en eventuell ansökan om transportstöd därefter prövas på sätt som riksdagen fastlagt.

Bakgrunden till Börje Hörnlunds fråga är regeringens beslut den 28 oktober att avslå en ansökan om lokaliseringsstöd av Vilhelmina Polar Water AB. Bolaget avser att etablera en anläggning för att producera mineralvatten i Kittelfjäll i Vilhelmina kommun. Regeringen angav som motiv för sitt beslut att lokaliseringsstöd inte borde lämnas med hänsyn till främst de möjligheter till annat statligt stöd till verksamheten som finns enligt gällande regler. En av de andra statliga stödformer som är av stor betydelse för detta projekt är transportstöd.

Börje Hörnlund har rätt i att det gäller helt skilda regler för transportstöd och lokaliseringsstöd.

En förutsättning för att godstransportstöd skall lämnas är att de transporterade produkterna uppfyller de av riksdagen fastslagna kriterierna bl.a. när det gäller bearbetningsgrad. I det aktuella fallet har bolaget också fått ett positivt förhandsbesked av transportrådet för sin produkt. Transportstöd lämnas sedan i efterhand för utförda transporter utan särskild prövning av behovet av stöd för att verksamheten skall kunna bedrivas.

Lokaliseringsstödet är däremot ett selektivt stöd som kan lämnas efter prövning i varje enskilt fall. Den viktigaste frågan vid prövningen är hur stort stöd som behövs för att ett projekt skall komma till stånd. Samtidigt görs naturligtvis en total bedömning av vilka resurser som samhället måste mobilisera för att ett projekt skall kunna genomföras.

I det aktuella fallet bedömde regeringen dels att projektet borde komma till stånd ändå utifrån de företagsekonomiska kalkyler som bolaget presenterat, dels att den totala samhällsliga insatsen var tillräcklig även utan lokaliseringsstöd.

Anf. 57 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! I Stekenjock och Vilhelmina säger man nu: Det är tur att vi kan lita på schweiziskt storkapital. Vi kunde ju inte lita på regeringen. Schweiziskt kapital gick in där regeringen gick ut.

I svaret finns det en mening om att man inte skall ge större stöd än som behövs för att ett projekt skall kunna komma till stånd. Jag vill dock påminna om att Volvo och Saab vid sina etableringar i överheta områden på olika vägar erhöll sammantaget ca 4 milj. kr. i stöd för varje nytt arbetstillfälle. Det gäller alltså två av Sveriges rikaste företag, på pendlingsavstånd från verkligt överheta orter. Men i detta fall är det inte fråga om pendlingsavstånd. De som bor där uppe har egentligen inte så många alternativ. Vi är litet förvånade, eftersom det verkar som om ett generellt stöd har fått slå ut en positiv bedömning i själva lokaliseringsärendet. Vi hoppas att det är en engångsföreteelse. Nu är andra lokaliseringsärenden på gång. Fabriken

behöver dessutom en bättre väg för att kunna transportera sitt mineralvatten – det rör sig om mineralvatten för 220 milj.kr. – som skall säljas till USA.

Det finns således möjligheter för regeringen till rehabilitering. Men det var ju principfrågan som var det viktiga här. Jag hoppas att man bedömer var sak för sig hädanefter.

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det är väl bra att man bedömer var sak för sig. Börje Hörnlund skulle kanske också göra det.

Regeringen gick ut och det schweiziska kapitalet gick in i stället, säger Börje Hörnlund. Ja, det är precis vad det skulle handla om. Det här är ett kommersiellt företag som skall vara vinstgivande och självbärande – med ägarkapital, styrelse osv., allt enligt vanlig ordning på en kommersiell marknad.

Regeringen gjorde bedömningen att företaget, med tanke på de generella grundläggande stöd som företaget hade rätt till och de kapitalstarka intressen som låg bakom, skulle klara sin etablering, sin drift och sin verksamhet utan något selektivt lokaliseringstöd. Den bedömningen har ju också visat sig vara helt riktig. Sedan får vi återkomma till andra lokaliseringsframställningar, precis som framgick av Börje Hörnlunds eget inlägg, alltså i särskild ordning: var sak för sig, att bedömas efter sina förutsättningar.

Anf. 59 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! När det gäller SIND:s bedömning av ärendet berodde utslaget på att man inte ansåg sig ha fått tillräckliga garantier för att kapital och annat – marknadsföringsplan m.m. – räckte till. Det fanns alltså ett helt annat motiv.

Arbetsmarknadsministern måste förstå att människor i våra trakter fäster avseende vid behandlingen av Volvo och Saab – två av Sveriges rikaste företag. Där ansåg man att det behövdes jättekapital för varje nytt arbetstillfälle. Den del av landet som jag företräder är en mycket utsatt del. Därför upplever vi som bor där bedömningen på ett annat sätt. Men, som sagt, jag hoppas på en annan behandling framöver. Med detta tackar jag för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1988/89:231 om sysselsättningen i Forsbacka

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Sinikka Bohlin har frågat industriministern om han är beredd att medverka till att särskilda insatser görs för att ersätta de arbetstillfällena som går förlorade när valsverket i Forsbacka läggs ned.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Forsbacka Jernverks AB valsar och manufakturerar stålprodukter i Forsbacka i Gävle kommun. Bolaget har ca 140 anställda och ingår sedan i

juni i Welbondgruppen med ungefär 2 400 anställda. Bolaget har, enligt vad jag erfarit, inlett förhandlingar enligt medbestämmandelagen med de anställda om nedläggning av valsningsverksamheten i Forsbacka. Denna sysselsätter merparten av de anställda på orten.

Så länge förhandlingarna pågår är jag inte beredd att uttala mig i frågan.

Anf. 61 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag vill tacka Ingela Thalén för svaret på min fråga. Jag har förståelse för att hon inte i dag är beredd att uttala sig i frågan på grund av pågående förhandlingar, men jag skulle ändå vilja ta tillfället i akt och berätta vad som har hänt och eventuellt kommer att hända i framtiden.

Ett bruk med 400-åriga traditioner i södra Gästrikland hotas än en gång av nedläggning. Forsbacka har tidigare varit ett stort järnbruk, men antalet arbetstillfällen har kraftigt minskat under de senaste 20 åren på grund av olika strukturförändringar.

Det senaste hotet om nedläggning var 1981. Då räddades produktionen med hjälp av intensiva förhandlingar mellan ägargruppen, facken och Gävle kommun. Man kom fram till en överenskommelse, innebärande att verksamheten skulle fortsätta men i mindre skala, att Gävle kommun från företaget köpte fast egendom i form av eldistribution, fastigheter, bostäder och skog, att Fagersta skulle positivt medverka till att annan industri kom till Forsbacka under tiden fram till 1987 samt att Fagersta skulle bilda en avvecklingsfond på 9 milj. kr. Forsbacka fick alltså en tidsfrist på några år för att visa att företaget skulle gå med vinst, men i en ny, småskalig form.

Forsbacka Jernverk har nu under de senaste åren drivits med normala affärsmässiga principer, med inriktning på småskalighet och korta serier.

Det som nu händer, när företaget eventuellt skall läggas ned, drabbar väldigt många, först och främst de människor som har jobbat där men också Gävle kommun och hela Gävleborgs län. Mest kanske det drabbar kunder och leverantörer. T.o.m. verksamheten vid Lesjöfors bruk hotas av nedläggning på grund av situationen i Forsbacka.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Precis som när det gäller övriga frågor som har varit uppe under denna frågestund, t.ex. om Ericsson, förutsätter jag naturligtvis att också Forsbacka tar ett ansvar för sina anställda i en sådan här situation.

Anf. 63 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Det kanske inte är Forsbacka som skall ta ansvaret för verksamheten, utan företaget Welbond. Vi har inte gett upp hoppet i Forsbacka, varken facken, kommunen eller de utomstående som arbetar för att lösa problemen, utan vi lever i hopp om att verksamheten skall kunna drivas vidare. Det är inte första gången den är nedläggningshotad. Om försöken att rädda verksamheten inte lyckas, behövs det konkreta åtgärder från statsrådets sida.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att underlätta för handikappade och arbetshandikappade att komma in på arbetsmarknaden.

En mycket stor del av de medel, som varje år anvisas för arbetsmarknadspolitiska insatser, avser åtgärder för arbetshandikappade. Detta budgetår har 8 miljarder kronor anvisats för åtgärder, som är direkt förbehållna dessa sökande. Dessutom används övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder i betydande utsträckning för sökande med arbetshandikapp. Budgetåret 1987/88 var andelen arbetshandikappade som deltog i arbetsmarknadsutbildning ca 22 %. Det innebär att andelen var ungefär dubbelt så stor som de arbetshandikappades andel av hela gruppen arbetssökande.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har antagit ett särskilt handikappprogram – Målet är arbete. De åtaganden som man har gjort i programmet ligger också till grund för styrelsens anvisningar till länsarbetsnämnderna för deras planering av verksamheten hos nämnderna och arbetsförmedlingarna.

Detta är helt i överensstämmelse med regeringens riktlinjer till AMS om planeringen och genomförandet av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Där föreskriver regeringen bl.a. att verksamheten skall inriktas så att fler arbetshandikappade skall få arbete eller få del av lämpliga åtgärder som kan hindra att handikappet leder till långtidsarbetslöshet eller utslagning från arbetsmarknaden.

Anf. 65 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Där sägs att stora pengar anvisas varje år för dessa insatser. Enligt vad jag kan förstå räcker de inte. Det handlar om människor som redan har det svårt och som kanske skulle kunna hjälpas på något sätt om de fick ett arbete.

En sak som vi fick höra ofta under valrörelsen och som jag själv har nämnt i min fråga till arbetsmarknadsministern är att det just nu råder ett gott läge på den svenska arbetsmarknaden. Detta gäller både för dem som har arbete och för dem som söker arbete. Det finns givetvis undantag.

En grupp som däremot har det svårt i många sammanhang är de arbetshandikappade.

Det ökande antalet förtidspensionärer och fler arbetshandikappade arbetssökande vid arbetsförmedlingarna under det senaste året tyder på att utslagningen inom arbetslivet fortsätter – detta trots att det finns relativt god tillgång på arbete på den svenska arbetsmarknaden.

I arbetsmarknadsstyrelsens, AMS, statistik definieras arbetslösa som kvarstående arbetssökande utan arbete, aktuella för omedelbar arbetsplacering. Med utgångspunkt i denna definition var 7 500 arbetshandikappade arbetslösa under det tredje kvartalet 1988. Under samma period var dock 38 800 arbetshandikappade registrerade som sökande på arbetsförmedlingen. I denna större grupp ingick även de arbetshandikappade som av olika skäl inte var aktuella för omedelbar arbetsplacering under perioden.

Om ökade möjligheter till arbete för handikappade

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om saneringen av s.k.
sjuka hus*

Från folkpartiets sida har vi i flera partimotioner fört fram tanken på att föra över pengar från socialförsäkringsidan till arbetsmarknadssidan, allt för att ge större utrymme för arbetshandikappade att få fler arbetstillfällen. Men tyvärr har vi inte lyckats få gehör för dessa tankar i socialförsäkringsutskottet.

Kan arbetsmarknadsministern tänka sig en sådan lösning?

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1988/89:154 om saneringen av s.k. sjuka hus

Anf. 66 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Magnus Persson har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att öka kunskapen om hur sanering av s.k. sjuka hus bör genomföras. Bakgrunden till frågan är den nu pågående debatten om hygieniska problem i vissa delar av bebyggelsen och vad man kan göra för att komma till rätta med dessa olägenheter.

Jag delar Magnus Perssons uppfattning att det är viktigt att det nu görs en ordentlig analys av problemen så att riktiga åtgärder vidtas med ett gott och varaktigt resultat, med hänsyn både till de boende och till kostnaderna.

För att noga granska dessa frågor har en särskild arbetsgrupp tillsatts inom bostadsdepartementet. En av gruppens uppgifter är att redovisa tillgänglig kunskap på området och föreslå åtgärder som undanröjer förhållanden i byggnader som kan vålla besvär och ohälsa. Allergitredningen (S 1986:02) arbetar också – delvis från en annan utgångspunkt – med frågor som rör sjuka hus. Även från den utredningen kan vi räkna med förslag till åtgärder. Jag har fått veta att utredningen kommer att lägga fram sitt betänkande i februari nästa år.

Utöver de insatser som jag nu har nämnt pågår ett ganska intensivt forsknings- och utvecklingsarbete, och det är främst genom forskning och experiment som vi kan få större kunskap om hur sanering av sjuka hus bör ske. Därför har jag för avsikt att undersöka möjligheterna att ytterligare öka forskningsinsatserna vad gäller inomhusmiljön.

Det är också nödvändigt att ansvar kan utkrävas av byggentreprenörer och materialtillverkare. Jag har därför gett den särskilda arbetsgruppen i uppgift att se över lagstiftningen i detta avseende. Gruppen skall också undersöka om behov finns av en särskild skadefond. Det är viktigt att de boende, som oförskyllt drabbas, kan hållas skadeslösa.

Då Magnus Persson, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Lennart Nilsson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 67 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på Magnus Perssons fråga.

Bakgrunden till frågeställningen hänger delvis ihop med den utfrågning vi hade i bostadsutskottet med en rad företrädare för olika intressen, och var

det någonting man fick klart för sig i samband med utfrågningen så var det att det finns en stor osäkerhet på området. Man skyller på varandra. Därför är det angeläget att få klarhet i vad som orsakar problemen och naturligtvis då framför allt att åtgärder vidtas för att rätta till det som är så besvärligt för många människor i vårt land, nämligen den inre miljön i våra bostäder.

Som bostadsministern säger i sitt svar är det viktigt att arbetsgruppen kan få fram underlag och all tillgänglig kunskap för att föreslå åtgärder för att komma till rätta med problemen. Jag hoppas att arbetsgruppen efter hand som man får fram material sprider dessa kunskaper för att man så snart som möjligt skall komma till rätta med problemen.

Jag tror också att det är nödvändigt, som bostadsministern säger i sitt svar, att kräva ett ansvar av materialtillverkarna och entreprenörerna så att människor kan hållas skadeslösa. Det är angeläget att lagstiftningen ses över, och jag skulle hälsa med tillfredsställelse om något slags fond kunde inrättas, bekostad av tillverkarna, för att rätta till problemen.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1988/89:178 om ökat bostadsbyggande i storstadsområdena

Anf. 68 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig vilka åtgärder som regeringen är beredd att vidta för att styra över resurser från ett ohämmat kontorsbyggande till ett ökat bostadsbyggande i storstadsområdena.

Som Agne Hansson vet har regeringen begränsat kontorsbyggandet i både Stockholms- och Göteborgsområdet. I november 1986 beslutade regeringen att skärpa byggnadstillståndsprövningen inom dessa områden. Syftet var bl.a. att bereda utrymme för det nödvändiga bostadsbyggandet.

Regeringen har vidare tillkallat särskilda delegationer med uppgift att i samverkan med kommunerna öka nybyggandet av bostäder i dessa regioner. Delegationerna har getts inflytande också över byggnadstillståndsgivningen. I Stockholmsområdet får sålunda det tillståndspliktiga byggandet släppas upp över 70 % av 1986 års nivå endast om delegationen medger det.

Under den tid som sedan har gått, har byggen för mer än 14 miljarder kronor stoppats i Stockholmsregionen. Byggen för ytterligare ca 10 miljarder kronor har senarelagts. Samtidigt har bostadsbyggandet där ökat med 30 %, från ca 6 000 lägenheter år 1986 till ca 8 000 år 1987. Under januari–september i år påbörjades ca 6 000 lägenheter – en ökning med 22 % i förhållande till år 1987.

Högkonjunkturen i byggandet består emellertid, och omfattar nu hela landet. Bristen på byggresurser är besvärande, inte minst för bostadsbyggandet.

Regeringen instruerade därför för tre veckor sedan arbetsmarknadsstyrelsen att minska det s.k. övriga byggandet – kontor, hotell etc. – med 5 % i hela landet utanför storstadsområdena. Samtidigt förlängdes de gällande restriktionerna för storstadsområdena till att omfatta även år 1990. De tidigare

nämnda delegationernas inflytande över byggnadstillståndsgivningen ökades, så att alla ärenden om byggnadstillstånd i fortsättningen skall beslutas efter samråd med delegationerna.

Regeringen har vidare funnit det nödvändigt att ytterligare koncentrera bostadsbyggandets resurser till nybyggandet. Ramar har därför införts för bostadslån till ombyggnad av bostäder i hela landet. Regeringen har slutligen föreslagit riksdagen att tills vidare minska de ekonomiska stimulanserna för ombyggnadsverksamheten. Det förslaget behandlas nu i riksdagen.

Effekterna av den hårda konkurrensen om byggsektorns resurser är allvarliga. Jag har vid ett sammanträffande nyligen uppmanat byggbranschens företrädare att verka för ett agerande från branschens sida som stabiliserar förhållandena på byggmarknaden och tryggar det byggande som landet långsiktigt behöver.

Om de metoder som hittills har valts inte visar sig tillräckligt framgångsrika, är jag beredd att föreslå regeringen att vidta ytterligare åtgärder. Jag räknar med att jag i denna del har stöd av Agne Hanssons eget parti.

Anf. 69 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka bostadsministern för svaret.

Många av de åtgärder som redovisas i svaret är åtgärder som omfattar hela landet, men ingenstans i detta land markeras krisen inom bostadsmarknaden så tydligt som just här i Stockholm. Mellan 120 000 och 130 000 människor står i bostadskö, och 42 000 av dem är ungdomar som uppger sig sakna bostad. Samtidigt är det fortfarande så att man främst bygger kontor och arbetslokaler och inte bostäder.

Som framgår av min fråga har det tillkommit 523 000 m² lokalytor sedan den 1 januari i år – det är alltså en ökning med 30 %, herr bostadsminister – medan bostadsbyggandet, som bostadsministern just sade i talarstolen, endast har ökat med 22 %. Så kan vi alltså inte fortsätta om vi skall kunna bereda bostad åt de människor i Stockholm som i dag saknar bostad. En bostad måste vara en social rättighet, och det är vår skyldighet som politiker att se till att bostadslösa människor får bostad.

Jag medger att det inte är någon lätt uppgift, men resultatet av de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit talar ju för att dessa åtgärder är helt otillräckliga. Framför allt är de åtgärder som bostadsministern här redovisat för landet i stort sådana att följderna kan bli att det blir import av arbetskraft från landet till Stockholm när arbetena med Globen och Vasaterminalen har slutförts.

Jag tyckte att bostadsministern började bra när han antydde att han var beredd att lägga fram förslag om investeringsavgifter, något som vi har slagits för i riksdagen tidigare. Är bostadsministern beredd att lägga fram ett sådant förslag kommer vi från centern att stödja det.

Anf. 70 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag delar Agne Hanssons uppfattning att utvecklingen när det gäller bostadsbyggandet i Stockholmsområdet inger oro. Kostnadsutvecklingen är sådan att vi i långa stycken inte kan släppa fram bostadsbyggandet beroende på att det skulle bli för dyrt att bo i bostäderna. Det är därför

som restriktioner av annat byggande har satts in. Det gäller alltså att dämpa överhettningen. Vi räknar med att de åtgärder som beslöts 1986 och som successivt har genomförts nu har fått full genomslagskraft. En sak är vad som färdigställts – det är effekter av vad som satts i gång långt tidigare – och en annan sak är vilka arbeten som nu sätts i gång.

Jag har också sagt att om inte de åtgärder som redan genomförts och de förslag som nu lagts fram i riksdagen får den avsedda effekten, då är vi beredda att sätta in också andra åtgärder. Jag har meddelat branschen att de åtgärder som nu beslutats måste tas som en mycket klar signal om att vi menar allvar med att man måste komma i gång med ett tillräckligt omfattande bostadsbyggande för att klara denna del av landet och att kostnadsläget skall vara sådant att man kan släppa fram bostadsbyggandet. Klarar man inte detta är det nödvändigt att sätta in ytterligare begränsningsåtgärder. Jag hoppas att de mycket klara signalerna skall vara skäl nog för branschen att ta sin del av ansvaret för att se till att det verkligen blir ett bostadsbyggande till kostnader som är acceptabla.

Anf. 71 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tycker det är bra att bostadsministern har agerat gentemot branschen. Från centern har vi ställt oss bakom de åtgärder som infördes 1986, och det har vi gjort därför att det ändå är ett steg på vägen. Men det finns och måste finnas effektivare åtgärder, och det är dem vi efterlyser. Det är alldeles uppenbart att den utveckling som vi nu har haft och har innebär att åtgärderna är otillräckliga.

Jag tycker att det är tillfredsställande att bostadsministern här säger att han är beredd att vidta ytterligare åtgärder. Jag anser att det är dags att göra det. En investeringsavgift som skulle kunna ge pengar till att stimulera bostadsbyggandet är en sådan effektiv åtgärd som snabbt kunde ge resultat. Jag väntar mig ett sådant förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1988/89:248 om tilläggsdirektiv till utredningen om verksamhets- och kostnadsansvar m.m. för utbildning av psykiskt utvecklingsstörda vuxna

Anf. 72 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lars Leijonborg frågar om jag avser att utfärda sådana tilläggsdirektiv till den kommitté som nyligen tillsatts för att utreda vissa frågor om utbildning för psykiskt utvecklingsstörda vuxna att resultatet av utredningens arbete kan leda till proposition redan våren 1989.

Svaret på frågan är nej. Enligt min uppfattning är kommitténs arbetsuppgifter av sådan omfattning och principiell betydelse att det kan beräknas krävas omkring ett års utredningsarbete innan den kan lägga fram välgrundade förslag. I den mån utbildningsväsendet skall utnyttjas för de uppgifter som riksdagen fäst uppmärksamheten vid, är det fråga om att gå in på ett område där våra skolor har ringa eller ingen erfarenhet. Därför kommer kommittén

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om tilläggsdirektiv till utredningen om verksamhets- och kostnadsansvar m.m. för utbildning av psykiskt utvecklingsstörda vuxna

att enligt sina direktiv slutföra arbetet i sådan tid att de förslag som utredningsresultatet kan leda till kan föreläggas riksdagen under första halvåret 1990, antingen i budgetpropositionen eller i en särproposition under våren. Om tid för remissbehandling av förslagen – i regel minst tre månader – skall ges innebär det att utredningen måste ha slutfört sitt arbete senast i början av hösten 1989.

Riksdagen har uttalat att utredningsarbetet *om möjligt* bör slutföras i sådan tid att proposition i frågan kan föreläggas riksdagen redan under våren 1989. Jag har alltså ansett att detta inte är möjligt om frågan skall få den noggranna och allsidiga belysning som den förtjänar.

Anf. 73 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det jag har tagit upp i min fråga är enligt min mening en skandal i flera avseenden. Jag skall dock först tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Den grundläggande skandalen är de mycket begränsade utbildnings- och utvecklingsmöjligheter som vårt samhälle ger psykiskt utvecklingsstörda, alltså en av de allra svagaste och mest utsatta grupperna i vårt samhälle. Ansvar för de bristerna delas i någon mån av alla partier, men de senaste åren är det definitivt socialdemokraterna som haft huvudansvaret för de allvarliga bristerna.

Det var en skandal att försöksverksamheten med särsvux fick pågå i 18 år innan riksdagen fick ett förslag att permanenta verksamheten. Det var en skandal att det förslaget, när det väl kom, var så ogeneröst och ofullständigt att alla som är kunniga på handikappområdet, inkl. statsrådets partivänner, ansåg det helt oacceptabelt. Och det är en skandal att regeringen nu i sina direktiv till utredningen nonchalerar vad riksdagen sade i samband med behandlingen av propositionen.

Det här var en uppgörelse i utbildningsutskottet. Statsrådet skulle inte ha fått igenom propositionen om vi inte hade gjort upp om att trots att förslaget var dåligt acceptera det som ett provisorium på villkor att detta provisorium bara behövde gälla i ett år. Socialdemokraten i riksdagsdebatten, Marita Bengtsson, sade: De resultat utredningen kommer fram till skall föreläggas riksdagen redan under våren 1989. "Skall" sade hon! Och det var så vi alla som varit med om uppgörelsen uppfattade det.

Nu har det gått ett halvår, och utredningen har knappt kommit i gång. Jag tycker att det är en mycket allvarlig brist i handläggningen av det här ärendet. Det är en obehaglig misstanke att det är kostnadsaspekterna som gör att ärendet ideligen förhalas.

Anf. 74 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Efter detta storslagna tal om skandaler kan det vara skäl att återge frågan rimliga proportioner.

Den vuxenutbildning vi har i skolan i Sverige motsvarar den utbildning som finns i grundskola och i gymnasieskola. De vuxna eleverna läser samma kurser. Det nya steget nu är att den grundsärskola som vi har för barn kommer att motsvaras av en vuxenutbildning för de elever som inte fick gå i grundsärskola. De som går i grundsärskola är elever som inte är så svårt

utvecklingsstörda, som kan – om än med svårighet – lära sig läsa, skriva och räkna.

Det finns elever med större svårigheter. De går i landstingets träningskolor. De måste ha utbildning under hela sitt liv. Den typen av utbildning har vi hittills inte sysslat med i skolan, men det kommer vi nu att göra. Där är gränsen mellan vård och utbildning svår att dra. Vi har aldrig sysslat med sådan utbildning; det fodrar en viss utredning innan vi tar itu med det.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 75 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Statsrådet Bodström fortsätter att försvara sin proposition från i våras. Han tycker att den är bra. Problemet är att han är tämligen ensam om den uppfattningen. Handikappkunniga personer i hans eget parti, t.ex. Margareta Persson, som nu är i kammaren, tyckte att propositionen var utformad på ett oacceptabelt sätt. Enda skälet till att riksdagen accepterade huvudförslaget i propositionen var att vi enades om att det skulle betraktas som ett provisorium och att vi snabbt skulle få ett nytt förslag.

Det sitter långt inne att anklaga socialdemokraterna för att vara ointresserade av handikappfrågor, men det som åberopades i debatten var att det här är dyrt. Jag sade för folkpartiets vidkommande att det för oss inte var kostnaden som var problemet – det här är så viktigt att det får kosta vad det kostar – utan problemet var att vi inte visste vad det kostade. Att utredningen skall behöva ta så lång tid som statsrådet nu säger tycker jag är mycket beklagligt. Den grupp som här kommer i kläm hör som sagt till de mest utsatta i vårt samhälle.

Anf. 76 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vill än en gång erinra om att särskolan består av två delar – den ena är grundsärskolan, och den får en motsvarighet i en vuxenutbildning. Den andra är träningskolan, som i stort sätt måste fortsätta livet igenom. Den svarar ännu så länge landstingen för. Staten beslöt nu genom riksdagen att 15 miljoner skulle anslås för särvux; det var tidigare fem miljoner.

Det förutsattes självfallet att landstingskommunerna som vårdhuvudmän även i fortsättningen skulle göra insatser för de utvecklingsstörda barn som inte kunde gå i skola. Under tiden skall vi utreda också deras möjligheter att föras till skolan.

Anf. 77 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag är väl medveten om de svårigheter som finns på det här området. Men man tycker ju att en del hade kunnat hända under de 18 år som försöksverksamheten pågick.

Om jag får citera mig själv, vill jag erinra om att jag sade så här i riksdagsdebatten: "Eftersom vi står bakom utskottsbetänkandet tycker jag det är mycket angeläget att få säga att den utredning som vi kräver måste arbeta mycket snabbt. Den bör helst tillsättas vid morgondagens regerings-

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om tilläggsdirektiv till utredningen om verksamhets- och kostnadsansvar m.m. för utbildning av psykiskt utvecklingsstörda vuxna

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om ersättning till kom-
muner för vissa kostna-
der med anledning av
Tjernobylyckykan*

sammanträde eller, om inte det kommer att ske, inom de allra närmaste veckorna. Eftersom utbildningsministern är i kammaren hoppas jag verkligen att han tar till sig det budskapet.”

Det gjorde Lennart Bodström uppenbarligen inte. Debatten hölls den 25 maj. Det har nu gått snart ett halvår, och man frågar sig: Vad har hänt under det halvåret? Ingenting, såvitt jag förstår.

Det här bildar ju ett mönster. 18 år fick gå utan att en bra proposition kunde utarbetas, och nu har ytterligare ett halvår förspills.

Anf. 78 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Grundsärskolan har fått sin motsvarighet i särvtux. Det är ett stort steg, och att komma med anklagelser just när steget tas och det tagit 18 år att komma fram dit, tycker jag är väl grovt.

Nu säger vi att riksdagens ytterligare tillägg, att vi skall undersöka om det går att göra något för dem som går i träningskolan, tar en viss tid. Det tycker jag att det är väl kraftigt att tala om skandal för.

Anf. 79 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! En allra sista synpunkt då.

Såvitt jag förstår, har den socialdemokratiska gruppen i utbildningsutskottet nära kontakter med den socialdemokratiska ledningen i utbildningsdepartementet. Om uppgiften som riksdagen gav regeringen var ogenomförbar, tycker jag att det budskapet borde ha framförts från departementet till den socialdemokratiska gruppen och vidare till oss i de partier som medverkade till beslutet.

Så jag tycker att det är litet sent påkommet att säga att uppdraget är omöjligt.

Anf. 80 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag har inte sagt att uppdraget är omöjligt. Det skall verkställas, men det tar sin tid att finna formerna för en samverkan mellan vård, undervisning och träning. Skolan har hittills inte sysslat med detta.

Låt mig också tillägga att utredningsarbetet kommer att ske i nära kontakt med Handikappförbundens Centralkommitté.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1988/89:191 om ersättning till kommuner för vissa kostnader med anledning av Tjernobylyckykan

Anf. 81 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Görel Thurdin har frågat mig om regeringen avser att medverka till att landet som helhet solidariskt ställer upp för de kommuner som fortfarande – och många är framöver – har extra kostnader till följd av Tjernobylyckykan.

I skrivelse (1987/88:96) redovisade regeringen för riksdagens kännedom en uppföljning av beredskapshöjande åtgärder och åtgärder för att mildra

konsekvenserna av det radioaktiva nedfallet med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Bl.a. har jordbruks-, trädgårds- och renskötsel företag hållits skadeslösa för merkostnader och inkomstbortfall som har uppstått på grund av olyckan.

I några fall har framställningar från kommuner om ersättningar för kommunala kostnader föranledda av det radioaktiva nedfallet efter Tjernobylyolyckan gjorts till regeringen. Regeringen har inte funnit skäl att bifalla framställningarna.

Förutsättningar saknas för att regeringen i dag skulle finna anledning ändra sin tidigare bedömning i ersättningsfrågan.

Anf. 82 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret. Jag är inte förvånad, för jag hade väntat mig det svaret, men jag är litet besviken. Egentligen kan man tolka svaret på det viset att de här kommunerna får skylla sig själva att de befann sig i vindriktningen när olyckan inträffade.

Det är kommunerna jag pratar om, inte de enskilda företagen. Kommunerna har förorsakats ganska stora extra kostnader. Återkommande, speciellt på höstarna, måste det till stora mätningar. Det är en verksamhet som måste pågå hela tiden, därför att cesiumvärdena varierar så oerhört.

I våras var jag i Wales, som också haft problem med anledning av Tjernobylyolyckan. Hela fårproduktionen där har varit utsatt, och jag frågade vilka kostnader kommunerna hade åsamkats. Jag fick till svar att kommunerna hade inga kostnader, utan dem hade man tagit på sig centralt.

Med det som bakgrund ber jag statsrådet redogöra för skälen, som vi inte har fått redovisade, till att staten inte här i Sverige kan ge stöd till kommuner som de facto har haft stora kostnader och som kommer att ha det i fortsättningen. Varför skall Sverige på det här sättet avvika och brista i fråga om solidariteten?

Anf. 83 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det är helt enkelt så att kommunerna har en skyldighet att svara för räddningstjänst och liknande insatser, inte bara vid sådana tillfällen som Tjernobylyolyckan utan även vid andra olyckor. Vi har bara tillämpat den regel som gäller i vårt land på det området.

Till det skall läggas att Sverige skiljer sig från de flesta andra länder just genom att ha en väl utbyggd kommunal självstyrelse, med självständig beskattningsrätt. Det är någonting väldigt fint, och på det området är vi bättre än andra länder. Vissa uppgifter har vi lagt på kommunerna, och det tycker jag är väldigt bra.

Det är den bedömningen som ligger till grund för regeringens ställningstagande.

Anf. 84 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag tycker inte att de skälen räcker. Jag håller med om att visst har kommunerna ett oerhört stort ansvar och också en utbyggd administrativ apparat att använda, men här är det ju fråga om ett alldeles specifikt fall. Följderna av Tjernobylyolyckan kan jämföras med en kata-

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om luftföroreningarna
i södra Sverige*

strosituation, och så betraktades de ju också i början. Därför tycker jag inte att man kan åberopa de skäl som miljö- och energiministern anför.

Jag tycker alltså att regeringen måste vända på klacken och solidariskt se till att staten åtminstone något går in och stöder de drabbade kommunerna.

Som det nu är, övervältras kostnader på kommuninvånarna. Antingen måste kommunerna börja ta ut avgifter, bl.a. från de företag som får hjälp, eller också kommer kostnaderna att påverka kommunalskatten, och vi vet ju att den är tillräckligt hög ändå.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1988/89:236 om luftföroreningarna i södra Sverige

Anf. 85 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta med tanke på miljöfarliga externa utsläpp som drabbar i hög grad Malmö och södra Sverige.

Utgångspunkten för det svenska agerandet mot luftföroreningar och försurning är självfallet att vi gör vårt yttersta för att minska våra egna utsläpp. Ett exempel på detta är regeringens beslut för två veckor sedan att ytterligare skärpa kraven för svavelutsläpp vid förbränning i Sverige. Ett annat exempel är det nyligen beslutade uppdraget till ansvariga myndigheter att klarlägga hur en miljöanpassad svensk energiförsörjning skall utformas.

I takt med att våra egna utsläpp minskar får emellertid andra länders gränsöverskridande utsläpp relativt sett allt större betydelse för förorenings-situationen i Sverige. I detta avseende är södra Sverige ett särskilt utsatt område.

Därför driver vi på det internationella samarbetet på detta område. I september i år trädde protokollet till 1979 års konvention om begränsning av långväga gränsöverskridande luftföroreningar i kraft. Ett antal europeiska länder har ratificerat detta protokoll. Det innebär att man åtagit sig att minska sådana utsläpp med minst 30 %, baserat på 1980 års utsläppsvärden, senast år 1993.

Enligt vår mening är emellertid den utsläppsminskning som föreskrivs i det internationella avtalet alltför liten. Regeringen har därför intensifierat sitt agerande för att åstadkomma ytterligare utsläppsminskningar i Europa. Vid senaste mötet i luftföroreningskonventionens styrelse tillsattes på nordiskt förslag en arbetsgrupp som skall utarbeta internationella strategier för utsläppsminskningar när det gäller svavel, kväve, kolväten och andra luftföroreningar ner till kritiska belastningsgränser för vad naturen tål.

Dessutom har våra bilaterala förbindelser på miljöskyddsområdet intensifierats under senare tid. Vad gäller våra förbindelser med Polen kan jag särskilt nämna att jag inbjudit den polska miljöministern att besöka Sverige i början av nästa år. Det är min avsikt att då ånyo ta upp sådana miljöskyddsfrågor som berör de bägge länderna. Dit hör bl.a. de gränsöverskridande svavel- och stoftutsläppen.

Anf. 86 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag är övertygad om att statsrådet verkligen försöker att nå internationella överenskommelser så att vi, framför allt i södra Sverige, framöver inte skall behöva drabbas av de miljöförstöringar som har skett och som tyvärr även kommer att ske.

Det svar som statsrådet givit tycker jag är positivt. Men jag saknar mera konkreta åtgärder. Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet.

Om det skulle komma en begäran från riksdagen eller från någon annan instans om att Sverige skall sända pengar, kunnande eller expertis till Polen, som i dag tyvärr är skuld till en del av miljöförstöringen i södra Sverige, vad skulle statsrådet svara på en sådan begäran?

Anf. 87 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Detta är inte min första kontakt med min polske motpart. Jag har både besökt Polen och haft hans företrädare här. Vi har då mycket intensivt diskuterat både tekniköverföring och annan kunskapsöverföring, liksom finansieringen av de investeringar som är nödvändiga. Jag har på begäran av polske miljöministern sett till att flera delegationer rest i båda riktningar, i syfte att underlätta tekniköverföring av detta slag.

Sedan hanterar regeringen tidigare önskemål från riksdagen om bildande av en europeisk luftvårdsfond. Jag vill säga till Sten Andersson i Malmö att vi har tagit upp den frågan i många sammanhang, senast när luftvårdskonventionens styrelse möttes i Sofia för ett par veckor sedan, och de två senaste dagarna i Helsingör där jag hade överläggningar med mina nordiska kolleger.

I Europa för övrigt och i EEC-länderna finns ett stort motstånd som det gäller att övervinna för att hitta goda lösningar på dessa frågor. Men jag har inte givit upp hoppet.

Slutligen kommer det internationella miljötekniska institut som nu håller på att bygga upp sin verksamhet att spela en viktig roll i detta sammanhang.

Anf. 88 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för hennes långa och detaljrika utläggning. Men trots allt är det viktigaste den miljö vi har här i Sverige i dag.

Vi betalar i dag stora pengar för en topprening från 95 % till 97 %. Det är min uppfattning att man skulle kunna få mycket bättre resultat om man t.ex. hade hjälpt länder som Polen, Östtyskland och Tjeckoslovakien.

Statsrådet berättade här mycket utförligt om samarbetet – jag förstår att hon ser positivt på detta – men kan statsrådet se något som helst konkret resultat eller bevisa att något verkligen inträffat efter detta utbyte som har skett mellan Sverige och Polen? Det viktigaste är, som sagt, trots allt att vi får en bra miljö här i Sverige. Om vi sedan betalar stora pengar för saker och ting som kanske inte ger så mycket är det inte bra. Det är då bättre att ge mindre pengar men få en större effekt.

Anf. 89 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag kan redovisa ett antal konkreta fall, inte bara på hur svensk utrustning har installerats och används i dag, utan också hur kolleger till mig och myndigheterna i deras länder efter våra diskussioner och de studiebesök som ägt rum har övervunnit motståndet mot att t.ex. ansluta sig till internationella luftvårdskonventioner av olika slag. Det finns sådana konkreta resultat av beslut som fattats och installationer som gjorts, resultat som eljest inte skulle ha kommit till stånd.

Anf. 90 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten utan jag hoppas att den ambition som statsrådet här har givit uttryck för verkligen kommer att vara konkret även framöver, så att vi i framtiden inte alltid måste känna oss tvingade att betala pengar för rening av Sverige. Vi måste se till att vi får en så god miljö som möjligt. De metoder vi behöver använda kan vara okonventionella, men det viktigaste måste trots allt vara resultatet.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1988/89:237 om begränsningen av tungmetallutsläpp i Vättern

Anf. 91 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ingegerd Elm har frågat mig hur regeringen kan medge så stora utsläpp att både det företag som svarar för utsläppen och länsstyrelsen blir överraskade över de låga kraven.

Jag vill här kort redogöra för ärendet. Länsstyrelsen i Jönköping gav hösten 1987 företaget MIHAB i Huskvarna tillstånd till utsläpp av metaller till Vättern. I beslutet angavs bl.a. villkor – utan tidsbegränsning – för hur stora utsläppen fick vara.

Länsstyrelsens beslut överklagades av sakägare. Länsstyrelsen ansåg inte att deras gamla beslut borde skärpas, utan gälla oförändrat. Företaget meddelade så sent som i slutet av juni 1988 att de avsåg att komplettera sin reningsutrustning för att med större säkerhet kunna klara länsstyrelsens villkorsvärden. Företaget motsatte sig dock en skärpning av länsstyrelsens utsläppsvillkor. Företagets skrivelse insändes till regeringen via länsstyrelsen.

Regeringen beslutade i ärendet den 13 oktober i år. Regeringen slog fast att utsläppen snarast bör begränsas så långt som möjligt och till väsentligt lägre nivåer än de länsstyrelsen godkänt: De utsläppsvärden länsstyrelsen godkänt får enligt regeringsbeslutet inte gälla längre än till utgången av år 1989. Företaget skall i juni 1989 redovisa hur utsläppen skall kunna minskas väsentligt.

Regeringen har alltså – trots att såväl företaget som länsstyrelsen motsatte sig detta – skärpt länsstyrelsens beslut i enlighet med ett förslag från naturvårdsverket.

Är tidningsuppgifterna riktiga att företaget redan klarar att begränsa sina

utsläpp mera än vad regeringen krävt under prövotiden, och att en tjänsteman vid länsstyrelsen känt till detta, anser jag det märkligt att regeringen inte informerats. Ett företag är skyldigt att lämna ett fullständigt och korrekt beslutsunderlag i ett miljöskyddsärende. En myndighet är likaså skyldig att rapportera viktiga underlagsuppgifter till beslutsfattaren.

Tyvärr har jag fått flera exempel på att företag radikalt ändrat sina uppgifter om vad som är möjligt när väl regeringen lagt fast skärpta miljökrav, mot företagets bestämda avstyrkan, hotelser om nedläggning etc.

Detta har lett till att vi för närvarande inom miljö- och energidepartementet noga går igenom och överväger vilka åtgärder som kan vidtas för att dels åstadkomma skärpningar av vissa tidigare fattade beslut och dels se till att fler sådana här fall inte inträffar. Ytterst handlar detta ju om en förtroendefråga mellan företag och myndigheter.

Avslutningsvis vill jag påpeka att genom skärpningarna i lagstiftningen till följd av den miljöpolitiska propositionen, kommer det från den 1 juli 1989 att bli avsevärt lättare att skärpa villkor och t.o.m. återkalla tillstånd i sådana fall jag här talar om.

Anf. 92 INGEGERD ELM (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för detta mycket informerande och klarläggande svar. Bakgrunden till min fråga är den redovisning av regeringens beslut som vi har fått av våra lokala nyhetsförmedlare hemma i Småland. Av den redovisningen har inte framgått att regeringsbeslutet innebär en skärpning av länsstyrelsens beslut och att man därmed uppfyller naturvårdsverkets krav. Det har inte heller framgått att såväl företaget MIHAB som länsstyrelsen i Jönköpings län strax innan regeringen fattade beslut i frågan motsatte sig denna skärpning.

Vad som däremot har framkommit av informationen i vårt län är att MIHAB redan i februari 1988 installerade en reningsanläggning, vilket innebär – och redan då innebar – att utsläppen väsentligt understiger de gränsskrav som nu har uppställts i beslutet.

Det finns även, som jag angett i min fråga, tidningsuppgifter om att såväl företagare som länsstyrelse är mycket förvånade över att regeringen har fattat ett så lamt beslut. Jag är därför tacksam över att jag har fått denna klara redovisning, som jag tycker är mycket värdefull. Jag hoppas att våra nyhetsförmedlare hemma i länet ser till att detta också delges invånarna. Företaget har ju under en tid rosats av miljögrupper i Jönköping och andra grupper för att man har varit så förutseende när det gällt miljövärden. Jag hoppas att detta klagörande nu också kan få ett genomslag i massmedierna.

Anf. 93 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag är tacksam för att Ingegerd Elm ställde frågan, eftersom det gav mig tillfälle att klargöra vad som gäller. När vi tog del av lokalpressens nyhetsförmedling blev vi mycket illa berörda, främst av det skälet att det av denna framgick att både företaget och en tjänsteman på länsstyrelsen helt enkelt kommit med oriktiga uppgifter när ärendet så sent som i somras var på remiss hos länsstyrelsen och företaget. De har en oavvislig skyldighet att lämna ut alla uppgifter.

På sätt och vis blev jag ännu mer illa berörd av att företagets direktör säger – vilket är en lögn – att om man blivit tillfrågad av regeringen så kunde man ha givit upplysningar. Det var just tillfrågad som företaget blev, och då lämnade man inte de uppgifter som man skulle ha lämnat. Likaså säger en tjänsteman på länsstyrelsen att regeringen borde ha uppsatt lägre gränsvärden, eftersom detta var möjligt. Denna tjänsteman skulle ha informerat regeringen om detta, men det gjorde han icke.

Jag kan också meddela kammaren att jag har haft ett samtal med landshövdingen, som för mig har berättat att han för länsstyrelsens styrelse personligen och med stort allvar har understrukt det felaktiga i förfarandet och att sådant inte får upprepas i fortsättningen. Jag tycker att det är bra gjort av Gösta Gunnarsson att ta tag i detta. Men i förlängningen av detta ärende och några andra ärenden ligger att förtroendet för företagets sätt att uppträda är rubbat och att detta kommer att påverka regeringens arbete med en översyn och skärpning av miljölagstiftningen.

Anf. 94 INGEGERD ELM (s):

Herr talman! Taletiden är ju kort när man skall göra ett andra inlägg, men jag vill också ha sagt att man blir ytterst förvånad när man ser att företaget nästan ett halvår efter det att man installerat reningsanläggningen säger till regeringen att det inte finns någon möjlighet att uppfylla dessa krav. Jag tycker att det är helt otillständigt. Det är därför jag har velat få ett klagörande av vad som egentligen pågår. Det var en närmast förlöjligande beskrivning av regeringsbeslutet som fick mig att reagera. Jag tycker att det är bra att vi har fått möjlighet att här i kammaren belysa frågan. Jag hoppas också att, som någon sade, det blir mer av raka rör också myndigheter emellan.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1988/89:121 om personliga fordonsskyltar

Anf. 95 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag är beredd att stoppa möjligheten att anskaffa personliga fordonsskyltar.

Möjligheten för trafiksäkerhetsverket att sälja personliga fordonsskyltar infördes den 1 oktober i år genom en särskild förordning om personliga fordonsskyltar. Förordningen ansluter sig till de riktlinjer om personliga fordonsskyltar som jag angav i årets budgetproposition och som riksdagen ställt sig bakom. Försäljningen har ännu inte kommit i gång.

Det har sagts från några håll att de personliga fordonsskyltarna medför risk för missbruk som kan försvåra bekämpningen av fordonsstölder. Med anledning av dessa farhågor hölls i början av oktober ett möte mellan representanter för kommunikationsdepartementet, rikspolisstyrelsen, trafiksäkerhetsverket, Svenska stöldsnyddsföreningen och försäkringsbranschen. Därvid kom det fram att eventuella risker för missbruk kan minimeras genom olika relativt enkla metoder.

Trafiksäkerhetsverket undersöker nu, i samråd med andra berörda myndigheter och organisationer, vilken metod som är bäst för ändamålet. Någon försäljning sker inte förrän verket har funnit att den frågan har lösts.

Mitt svar på Bengt Harding Olsons fråga är därför att jag inte ser någon anledning till åtgärder från min sida för att stoppa möjligheten att anskaffa personliga fordonsskyltar.

Anf. 96 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet så mycket för svaret. Ett öppet och fritt samhälle kännetecknas av mångfald och alternativ och ett generöst utrymme för individuella variationer i stort som i smått. Den nu måhända något mindre men ändock aktuella frågan gäller fordonsskyltar, närmare bestämt byte av officiella och kanske opersonliga skyltar till personliga och mer individuella skyltar. Sådana byten bör självfallet inte förbjudas. Men det är naturligtvis viktigt att vårt effektiva fordonregistreringssystem inte får raseras i samband med detta. Risken för missbruk av det här slaget är uppenbar. Detta är en oacceptabel följdverkan – det tycker jag, det tycker stöldskyddsföreningen och rikspolisstyrelsen. Min slutsats blir då att det behövs vissa förebyggande åtgärder.

Jag har nu fått ett, som jag uppfattar det, positivt svar. Det är bra att man överväger åtgärder – det går säkert med enkla åtgärder. En enkel och effektiv metod skulle vara att man samtidigt som man får personliga skyltar återlämnar de officiella. Det skall då ske omedelbart. En annan åtgärd som är viktig är att låta datorisera CBR, dvs. centrala bilregistret; därigenom kan man omedelbart få besked om vem som innehar resp. personlig skylt. Jag utgår från att statsrådet verkligen kontrollerar att trafiksäkerhetsverket genomför effektiva åtgärder.

Låt mig avslutningsvis säga att resultatet av sådana här åtgärder blir en bättre avvägning mellan personlig frihet och statlig kontroll. Målet är naturligtvis, det utgår jag från att vi är överens om, att värna om bilentusiaster utan att därför underlätta för biltjuvarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1988/89:166 om järnvägstransporten av slig mellan Arvidsjaur och Rönnskär

Anf. 97 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Maggi Mikaelsson har frågat mig om jag tänker vidta åtgärder "för att trygga en fortsatt sligtransport på järnväg mellan Arvidsjaur och Rönnskär och i så fall vilka".

Riksdagens beslut tidigare i år om järnvägspolitiken innebär bl. a. att SJ ges möjligheter att utveckla godstrafiken som alternativ till främst landsvägs-transporter. En positiv utveckling av godstrafiken på järnväg förutsätter att SJ kan vara effektivt.

Enligt de uppgifter jag har fått genomför man vid Rönnskärsverken vissa produktionstekniska förändringar i syfte att minska miljöstörningarna från

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om järnvägstrans-
porten av slig mellan
Arvidsjaur och Rönn-
skär*

produktionen. Dessa förändringar leder till väsentligt ändrade förutsättningar för transporter av slig från Laisvallsgruvan. För SJ:s del innebär detta att man inte längre kommer att konkurrera om dessa transporter på affärsmässiga grunder.

Mot denna bakgrund finner jag inte anledning att vidta några åtgärder med anledning av Maggi Mikaelssons fråga.

Anf. 98 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag får lov att tacka för svaret, även om det inte precis gjorde mig glad. Det som håller på att hända inom godstransportområdet i Norrland är mycket allvarligt. Bit för bit överförs transportererna från järnväg till landsväg. I vems intresse sker det, och vem är det som styr utvecklingen?

Jag finner att jag måste ta mig friheten att påminna kommunikationsministern om de mål för trafikpolitiken som regeringen ställde upp så sent som för några månader sedan.

För det första sägs det i de av regeringen fastställda målen för trafikpolitiken: "Transportsystemet skall utformas så att det bidrar till ett effektivt resursutnyttjande i samhället som helhet."

På vilket sätt kan det kallas ett effektivt utnyttjande av resurser att låta tågen stå och i stället öka landsvägstrafiken?

För det andra sägs det i regeringens mål: "Transportsystemet skall utformas så att det motsvarar högt ställda krav på säkerhet i trafiken."

Hur kan det vara säkrare att låta 60–70 tons lastbilar dundra rakt igenom både en stor stad och flera samhällen längs den här sträckan än att utnyttja järnvägen? En enda trafikolycka med personskador kan, förutom det personliga lidandet, kosta samhället mångdubbelt mer än vad det skulle kosta att se till att även SJ klarar att lasta och lossa den fuktigare sligen.

För det tredje sägs det i regeringens mål: "Transportsystemet skall utformas, så att en god miljö och hushållning med naturresurser främjas."

Kommunikationsministern, förklara detta för mig. Blir det en bättre miljö med fler tunga lastbilar på landsvägen? Är det en god hushållning med resurser att inte utnyttja den järnväg som finns? Är det en god hushållning med resurser att låta dessa tunga långtradare köra på vägarna och öka vägslitaget, så att en vanlig människa inte kan färdas längs vägarna? Svara på dessa frågor, kommunikationsministern.

Anf. 99 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag vill först säga att det är felaktigt att framställa det som att mängden godstransporter i Norrland allvarligt minskar och att godstransporter överförs till landsväg rent generellt. Ett av banverkets största investeringsprojekt är nämligen norra stambanan, där man under en period framöver kommer att investera i storleksordningen 1 miljard kronor för att förbättra de verkligt omfattande och tunga godstransporterna från Norrland ner mot södra Sverige.

Bilden blir alldeles felaktig om man rycker en viss transport ur sammanhanget och säger att gods på grund av att denna transport överförs från järnväg till landsväg inte transporteras på järnväg från Norrland. Men det

sker ju, och det kommer att ske även i fortsättningen, förhoppningsvis i ökande mängder.

Såvitt jag kan förstå har denna fråga emellertid en alldeles speciell bakgrund, nämligen att man av miljöskäl lägger om produktionen på Rönnskärsverken. Därmed ökar fukthalten i sligen, vilket leder till att den inte längre kan samlas ihop på en station på grund av klimatet där uppe i norr, och man får vänta med en vidare transport. SJ kan väl rimligen inte skyllas för att den typen av förändringar görs. Dessa förändringar har alltså andra orsaker. Då har SJ fått konstatera att SJ inte längre kan konkurrera om dessa transporter. I och för sig vore det väl bra om även dessa transporter kunde ske med järnväg, men klimatet råder varken SJ, kommunikationsministern eller SMHI över, även om de råkar tillhöra kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

Anf. 100 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag tycker att det är konstigt att SJ i dessa tider, och i ett land som är ett av världens mest utvecklade, inte skall klara av det som går att klara av med hjälp av en långtradare, nämligen att lasta och lossa litet fuktigare slig. Det är märkligt. Det handlar här om att man inte vill göra dessa investeringar.

Under en längre tid har SJ dessutom av strikt företagsekonomiska skäl släppt ifrån sig flera av de tunga transportererna. Om malmtransporterna utefter denna järnvägssträcka försvinner kommer även timmertransporter och andra transporter att hotas, eftersom det enligt trafikpolitiken sägs att transportererna skall vara självbärande. När de stora inkomstkällorna försvinner måste ju de andra bära kostnaderna för de övriga frakterna. Det innebär att de transporter som inte är självbärande kommer att försvinna. Man har inte råd att utnyttja SJ för dessa transporter. Detta leder också till att ett antal arbetstillfällen hotas, vilket innebär stora regionalekonomiska effekter.

Anf. 101 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Vi kan naturligtvis diskutera detta länge. På godstransportområdet handlar det för SJ:s del om att ta hand om de stora mängderna gods, inte att med lok och järnvägsvagnar transportera de mycket små godsströmmar som finns på sina håll. Det kommer alltid att vara förlustbringande för SJ att försöka konkurrera om den typen av transporter. Det skulle också innebära att SJ då skulle subventionera vissa företag genom att göra förluster på deras transporter. Jag kommer i alla fall aldrig att förorda att SJ skall arbeta på det sättet. Däremot skall SJ naturligtvis finnas där de stora transportströmmarna går, och där skall SJ vara så effektivt och konkurrenskraftigt att järnvägstransporter blir ett bra alternativ till landsvägstransporter.

Anf. 102 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag anser fortfarande att kommunikationsministerns sätt att resonera stämmer mycket dåligt överens med de mål som regeringen har satt upp för trafikpolitiken. SJ kommer nämligen aldrig att på företagsekonomiska grunder kunna konkurrera om transporter på de sträckor som jag har talat

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om televerkets avgift
för namn- och num-
merupplysningar*

om här i dag. De sträckor som har de stora godsströmmarna finns i södra Sverige. Även om mycket pengar har satsats på att rusta upp stambanan och övriga banor i Norrland är detta ett konkret exempel på vad som håller på att hända. Det är inte alls länge sedan man upphörde med transporten av slig från Boliden till Rönnskär. Dagligen kör 30 långtradare fram och tillbaka mellan Boliden och Rönnskär, trots att järnvägen går parallellt med landsvägen. Även när denna transport överfördes från järnväg till landsväg hade man samma skäl, nämligen att SJ inte hade råd att konkurrera. Det är en dålig trafikpolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på frågorna 1988/89:169 och 220 om televerkets avgift för namn- och nummerupplysningar

Anf. 103 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Margareta Persson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta mot televerket på grund av verkets beslut att ta ut avgift för nummerupplysning.

Barbro Sandberg har frågat socialministern vilka åtgärder regeringen avser vidta för att negativa konsekvenser av televerkets taxehöjning för nummerupplysning skall undvikas.

Barbro Sandbergs fråga har överlämnats till mig.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Regeringen beslutar bara om kvartalsavgifter för telefonabonnemang i bostäder och samtalsmarkeringsavgiften. Beslut om alla andra avgifter fattas av televerket. Televerket har beslutat ta ut en avgift för nummerupplysning från den 1 april 1989. Avgift för namnupplysning tas ut redan i dag.

Enligt televerket är de årliga kostnaderna för nummerupplysningen i storleksordningen 300 milj. kr. Kostnaderna har stigit med ca 15 % per år. Bara en liten del av anropen till nummerupplysningen kommer från handikappade. Inriktningen av telepolitiken innebär att staten skall se till att grundläggande telekommunikationer erbjuds med god tillgänglighet och service och att sociala hänsyn tas. Enligt min mening bör televerket därför kompensera synskadade och andra handikappade i samband med införandet av avgiften. Jag bedömer att det är möjligt att finna rimliga former för detta och noterar att diskussioner fortfarande pågår mellan televerket och handikapporganisationerna om lämpliga lösningar.

Anf. 104 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag ställde frågan mot bakgrund av att televerket vill höja taxorna för nummerförfrågningar, så att det skall kosta 6–7 kr. per upplysning. Nummerförfrågningarna ökar ständigt i antal. Jag kan förstå att televerket vill vidta åtgärder på grund av kostnaderna. Vad beslutar då televerket att göra? Jo, de som verkligen behöver tjänsterna – de som inte kan se eller bläddra i de tunga katalogerna drabbas personligen av den stora avgiftshöj-

ningen. Det gäller enskilda personer, ofta med låga inkomster. Det gäller handikappade. En del av dessa människor behöver den här hjälpen ofta.

Televerket vill nu kompensera dessa grupper. Av svaret framgår att statsrådet uppenbarligen tror att det är möjligt. Man har velat förhandla med handikapporganisationerna. Handikapporganisationerna har dock sagt att det är omöjligt att hitta ett system av det här slaget. Televerket erbjuder t.ex. för någon vecka sedan handikapporganisationerna att få 3,5 milj. kr. till en fond. Pengar skulle sedan därifrån delas ut till behövande. Det är ett häpnadsväckande förslag. Det finns inget register över funliga gamla som har svårt att läsa den lilla texten, reumatiker eller rörelsehindrade. Det går inte, och får inte gå, att upprätta ett sådant register. Det vore bättre om televerket debiterade dem som verkligen är de stora användarna, och som är det av ren bekvämlighet, nämligen företagen.

I regeringens direktiv till utredningen om statens sociala ansvar på teleområdet står det att kommittén skall bedöma vilken hänsyn man kan ta till människor med funktionshinder när taxor bestäms. Jag tycker att det är orimligt att göra en sådan här förändring under pågående utredning. Kan statsrådet acceptera att televerket gör på det här viset, när utredningen skall vara klar under nästa år?

Anf. 105 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Televerket föreslår återigen höjningar som drabbar många svaga grupper. I dag betalas viss service genom grundavgiften, medan man får betala extra för annan service. Telefonkatalogen är exempel på en sådan service som betalas via grundavgiften. Alla människor kan emellertid inte använda telefonkatalogen. Det gäller bl.a. många handikappade och äldre.

Statsrådet säger att handikapporganisationerna skall få ersättning för den merkostnad som taxhöjningen medför. Hur skall det gå till rent praktiskt? Handikapporganisationerna kan inte dela ut pengar till enskilda för fördyrade telefonkostnader. Dessutom är inte alla handikappade med i någon handikapporganisation.

Om den här höjningen genomförs betyder det att den nytillsatta handikapputredningen får ta ställning till ytterligare ett område där kostnaderna ökar. Utredningen har nolldirektiv, vilket innebär att om den föreslår förbättringar som kostar pengar så måste pengarna tas från något annat område. Var finns det ett överskott i dag?

Folkpartiet anser att vi måste stärka de handikappades situation. Det gör man inte genom att säga nej till ändrade direktiv till handikapputredningen. Televerket har också skyldighet att ge alla abonnenter samma möjlighet till information. Handikappade skall inte behöva betala extra. Jag hoppas därför att statsrådet ser till att någon åtgärd kommer att vidtas, så att vi solidariskt tar de här kostnaderna som verksamheten drar.

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om televerkets avgift
för namn- och nummerupplysningar*

Anf. 106 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Som jag sade redan i mitt svar så utgår jag ifrån att televerket skall kunna träffa en uppgörelse med de handikappades organisationer, som innebär att man kompenserar för det som kan vara negativt i samband med en sådan här avgiftshöjning.

Jag har stor förståelse för det som både Margareta Persson och Barbro Sandberg säger, nämligen att kanske framför allt de synskadade, men även andra handikappade som har svårt att använda telefonkatalogen, har blivit oroade av den här höjningen. Samtidigt måste man konstatera – jag tror att det var Margareta Persson som var inne på det – att nummerupplysningen inte i huvudsak används av dessa grupper, utan av helt andra grupper. Det är i stor utsträckning företag. Enligt en undersökning visade det sig vara främst yngre tjänstemän. Jag kan föreställa mig att när de sitter med sina mobiltelefoner tycker de att det är bekvämt att ringa till nummerupplysningen i stället för att bläddra i en katalog. Det må ju så vara att man skall ha den möjligheten, men då skall man också betala vad det kostar. Det skall inte subventioneras för flera hundra miljoner kronor av andra telefonabonnenter, som får ta kostnaderna på sin kvartalsavgift.

Det skulle självfallet vara olyckligt om just de handikappade kommer i kläm vid en förändring som jag tror att de flesta ställer upp bakom och tycker är vettig. Det gäller då att finna former för att eliminera den sidan av saken. Jag tror att televerket kan göra det. Det talas om ett system som innebär, att om man har ett intyg på att man inte kan använda den vanliga katalogen, skall man visa upp intyget på landstingets hjälpmedelscentral, ungefär som när man skall ha ett annat handikapphjälpmedel. Televerket skall sedan kunna ta bort det antal markeringar som behövs för att den abonnenten inte skall drabbas på något svårt sätt av detta.

Anf. 107 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag har också en viss förståelse för att televerket är ett affärsdrivande verk och att verksamheten bygger på marknadsmässig grund. Jag tycker emellertid att man ideligen får höra att företagens kostnader är så höga att man från televerkets sida vill sänka dem. Det är dock illa att lasta över dessa kostnader på de handikappade och äldre. Jag vill betona att det inte bara är handikappade som inte kan använda telefonkatalogen, utan också många äldre kommer att drabbas.

Kommunikationsministern sade att man skulle ge intyg på att människor inte kan använda telefonkatalogen. Jag tror att det kommer att bli ganska svårt att genomdriva detta. Som Margareta Persson sade kan det inte vara handikapporganisationernas uppgift att fördela kompensation för fördyrade levnadskostnader som vissa handikappgrupper får.

Anf. 108 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! Jag noterar först att viljan att kompensera de grupper som verkligen drabbas är densamma från statsrådets sida som från vår sida som har ställt frågorna. Däremot skiljer sig våra åsikter mycket drastiskt åt när det gäller hur man skall genomföra det här praktiskt.

Statsrådet utgår ifrån att man kan träffa en uppgörelse med handikappor-

ganisationerna. Det är en omöjlighet. PRO har också protesterat mycket högljutt mot den här förändringen. Det är fullständigt omöjligt att tänka sig att alla gamla människor som har svårt att lyfta katalogen skall kräva intyg på det.

Nu vet vi emellertid att det är företagen, det är framför allt användare av biltelefoner, som har gjort att kostnaderna har stigit. Man måste då rent tekniskt finna ett system som gör att man kan debitera företagen högre avgifter för deras nummerförfrågningar än för de enskildas.

Anf. 109 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag vill bara kortfattat säga till Barbro Sandberg att det inte blir riktigt när man framställer det som en fråga om solidaritet i förhållande till de handikappade. Jag förstår att det är syftet, men i det här fallet fungerar det uppenbarligen inte så.

Televerket har undersökt vilka personer som använder nummerupplysningen. Undersökningen har omfattat närmare 2 000 personer och bör vara ganska representativ. Enligt den här undersökningen är det när det gäller allmänheten ungefär varannan abonnent, 48 %, som aldrig eller mycket sällan använder nummerupplysningen. Bland pensionärerna som man talar om är det 83 % som aldrig eller mycket sällan använder nummerupplysningen, och bland de handikappade är siffran 64 %.

Om vi då höjer abonnemangsavgiften innebär det litet förenklat uttryckt att 83 % av pensionärerna via dessa höjda abonnemangsavgifter får vara med och betala för företag och andra, som är de stora användarna – och man kan verkligen ifrågasätta om det skulle vara något uttryck för solidaritet.

Jag hoppas som sagt att man kan hitta bättre former för att kompensera dem som kan drabbas av en sådan här förändring.

Anf. 110 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det inte i första hand är en solidaritetsfråga.

Kommunikationsministern nämnde att det är företagen och de som använder sig av biltelefon som är de stora användarna att nummerupplysningens tjänster. Då vore det i och för sig ganska enkelt att höja taxorna för dem och inte genomföra någon höjning för nummerupplysningen – de kostnaderna kan man ta ut på annat sätt.

Anf. 111 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! Den undersökning som statsrådet hänvisar till är kanske viktig i sammanhanget. Jag har i dag talat med representanter för HCK, och de har i de s.k. förhandlingarna med televerket flera gånger begärt att få se undersökningen och få veta hur den har genomförts. Men man har inte fått se den. Jag undrar därför om den är hemlig.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om vägförbättringar i
Västerbottens län*

Anf. 112 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig på vilket sätt regeringen är beredd att ingripa för att dels förbättra länsvägnätet, dels bättre nyttja befintlig kapacitet hos entreprenörer inom schakt- och åkerinäringen.

Den av regeringen förda ekonomiska politiken har bl.a. medfört att sysselsättningsläget i dag är mycket bra. En omfattande byggnadsverksamhet pågår i hela landet. Enligt de uppgifter jag har fått gäller detta även för skogslänen. Jag är emellertid medveten om att schakt- och åkerinäringen är strukturberoende och att t.ex. de tunga entreprenadmaskiner som finns i Västerbotten som regel har sysselsättningsproblem under vinterhalvåret. Såvitt jag har fått veta är dock situationen för denna näring sammantaget bättre i år än tidigare.

Som Börje Hörnlund känner till sker vägbyggandet inte i första hand med hänsyn till var det finns ledig maskinkapacitet utan enligt fastställda tioåriga investeringsplaner. I Västerbotten pågår för närvarande cirka tio väg- och brobyggen på det statliga vägnätet i olika delar av länet, till en total kostnad av 370 milj. kr.

Riksdagens beslut tidigare i år om den trafikpolitiska propositionen innebär bl.a. en betydande ökning av investeringsmedlen till vägarna. I den plan för byggande av länstrafikanläggningar åren 1989–1997 som nu upprättas av Västerbottens län kommer byggvolymen att öka kraftigt jämfört med gällande länsvägsplan. Enligt min uppfattning innebär detta goda förutsättningar för Västerbottens del både när det gäller bättre vägar och ett ökat nyttjande av maskinparken i länet.

Anf. 113 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Västerbottens län har ett grusvägnät på 400 mil. Under förfallsperioden, som räcker rätt länge, avstängs 280 mil för lastbilstrafik. Avstängningen brukar variera mellan sex och tio veckor. Som kommunikationsministern förstår är detta mycket besvärligt för näringslivet och för dem som bor utefter vägarna. Många av dessa vägar är rena personbilsförstörelsevägar, om man får använda ett så långt ord.

För ca 5 milj. kr. per mil skulle man kunna skapa bärighet, och vill man belägga vägarna kostar det ytterligare närmare ett par miljoner.

Planer är bra, men läget är faktiskt sådant att det skulle passa mycket bra med en insats utanför planerna. Ett paket på 20 mil grusvägar i vinter skulle vara rätt ur nationalekonomisk synpunkt, rätt som ett led i Landsbygd 90-kampanjen – ingen utveckling utan vägar –, rätt för näringslivsutvecklingen och rätt gentemot åkare och schaktentreprenörer. Det är faktiskt länsarbetsnämndens siffra när jag nämner att 25–30 % av kapaciteten är ledig vid kusten och 50–60 % är ledig i inlandet.

Jag menar att allt talar för en extrainsats, ett ordentligt paket. Jag hoppas att regeringens talesman i vägfrågor är beredd att begrunda detta och

återkomma i den här frågan. Och jag ser väldigt gärna att jag får inbjuda kommunikationsministern till en vägtur i maj månad utefter vissa vägar.

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om allmän stopplikt
vid järnvägsöver-
gångar*

27 § Svar på fråga 1988/89:190 om allmän stopplikt vid järnvägsövergångar

Anf. 114 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Lena Boström har frågat mig om jag är beredd att genomföra allmän stopplikt vid alla järnvägsövergångar.

Plankorsningar mellan väg och järnväg är ett allvarligt säkerhetsproblem, och de berörda myndigheterna arbetar fortlöpande med att minska olycksriskerna. Som exempel kan jag nämna att banverket genomför ett vägskyddsprogram som bl.a. innebär att antalet plankorsningar minskar och att skyddet ökar i befintliga plankorsningar. För år 1990 planeras åtgärder till en sammanlagd kostnad av drygt 100 milj. kr.

Alla olycksrisker kan dock inte byggas bort, och det är därför angeläget att trafikanterna är medvetna om den fara som en korsning mellan väg och järnväg utgör och därmed respekterar de skyddsanordningar som finns.

De ansvariga myndigheterna har inte rekommenderat allmän stopplikt vid järnvägsövergångar som en säkerhetshöjande åtgärd. Det finns dock redan i dag möjlighet för de kommunala trafiknämnderna att besluta att stopplikt skall gälla i viss korsning mellan järnväg och väg.

Mot denna bakgrund har jag inte för avsikt att föreslå allmän stopplikt vid järnvägsövergångar.

Anf. 115 LENA BOSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, även om det kanske inte gav speciellt mycket, åtminstone inte den här gången.

Jag vill bara peka på det faktum att antalet olyckshändelser i samband med järnvägsdrift vid statens och enskilda järnvägar ökar år från år. Under åren 1985–1987 inträffade 1 116 olyckshändelser vid järnvägarna.

Det finns i Sverige i dag närmare 8 000 bevakade och över 13 000 obevakade järnvägsövergångar. Det är givetvis de obevakade järnvägsövergångarna som utgör den största faran i trafiken. Visserligen har det också hänt att tekniken vid de bevakade järnvägsövergångarna inte har fungerat och det har skett olyckor även där, men det är mer sällan.

Olyckor som sker vid järnvägsövergångar är ruskiga upplevelser. Har man en gång bevittnat en sådan olycka glömmer man det aldrig. Dessutom handlar det givetvis om en stor tragedi för dem som drabbas. Men även personalen vid SJ tycker att bland det mest otäcka som de utsätts för är när de måste rensa upp efter dessa olyckor.

Jag är väl medveten om att trafikanterna själva måste känna ett ansvar när de är ute i trafiken. Men jag tycker ändå att det borde vara ganska enkelt att införa obligatorisk stopplikt vid obevakade järnvägsövergångar. Är inte detta möjligt – vilket jag tycker är märkligt – tycker jag att det behövs litet

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om utbyggnaden av
kabelnät för TV*

mer information i den här frågan, bl.a. information till de lokala kommunala trafiknämnderna om att man där kanske kan vidta vissa åtgärder som kan förbättra förhållandena.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1988/89:193 om utbyggnaden av kabelnät för TV

Anf. 116 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om regeringen är beredd att ingripa för att säkerställa en konkurrens på lika villkor i fråga om utbyggnaden av kabelnät för TV.

Utbyggnaden av kabel-TV-nät sker i konkurrens mellan olika företag. Regeringens inställning är att det skall råda lika villkor för de olika konkurrerande företagen när det gäller tillstånd och ersättning. I den mån kabel-TV-nät anläggs på kommunal mark påverkas naturligtvis konkurrensförhållandena i hög grad av kommunernas ställningstaganden.

När televerket eller andra drar ledningar sker detta enligt de allmänna bestämmelser som gäller för ledningsdragning. Normalt träffar televerket avtal med markägaren om markupplåtelsen. Enligt den typ av schablonavtal som senast erbjudits alla kommuner utgår ersättning efter invånarantal.

Det är således inte så som Pär Granstedt hävdar att televerket till skillnad från andra har möjlighet att bygga kabel-TV-nät utan tillstånd eller utan att lämna ersättning där det krävs.

Anf. 117 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Jag tycker att svaret var glädjande och tillfredsställande, och jag hoppas att det studeras noga inom berörda delar av televerket. Det verkar nämligen som om man inte på alla håll i televerket har gjort samma bedömning av situationen som kommunikationsministern gör. Jag vet i varje fall från min hemkommun att det har uppstått en diskussion mellan kommunen och televerket, och televerket har haft uppfattningen att man i princip skulle kunna dra kabel-TV-ledningar på samma premisser som teleledningar. Man var inte beredd till en uppgörelse på de villkor som kommunen önskade, och man tänkte dra ledningar ändå.

Det finns uppenbarligen oklarheter när det gäller vilka rättigheter som televerket har på den här punkten. Det är naturligtvis viktigt att den fria konkurrens som kommunikationsministern talar om i sitt svar upprätthålls, och det är viktigt att kommunernas intressen och önskemål tillgodoses i den här hanteringen.

Som sagt: Jag hoppas att svaret har varit klagörande och att det kommer att prägla televerkets relationer till berörda kommuner i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 118 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Björn Samuelson har, med hänvisning till uppgifter om att SJ skall betala "miljöavgifter" för banutnyttjandet, frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att små järnvägsbanor, som t.ex. Fryksdalsbanan, inte skall slås ut av denna s.k. miljöavgift.

Riksdagens beslut tidigare i år om trafikpolitiken innebär bl.a. att de rörliga avgifterna för banutnyttjandet skall anpassas till järnvägens samhälls-ekonomiska marginalkostnader. Med hänsyn till järnvägens miljövänlighet kommer miljöavgiften att bli tämligen låg och endast tas ut för dieseldrivna fordon. För att få ett avgiftssystem som harmonierar med regionalpolitiska önskemål kommer vidare avgifterna för spårslitage att sättas ned för mindre bra banor.

Mot den här bakgrunden har banverket fått i uppdrag att lämna förslag till banavgifter. Enligt vad jag har fått veta ser banverket i samband därmed över bl.a. järnvägens olycksavgifter. I avvaktan på banverkets redovisning kan jag inte nu närmare kommentera de enskilda avgiftsnivåerna eller vidta några åtgärder. Låt mig dock klargöra att med banavgifterna som SJ skall betala får järnvägen bättre ekonomiska förutsättningar än tidigare när SJ självt bar det ekonomiska ansvaret för bannätet. För länsjärnvägarna ges också bl.a. ökade investeringsmöjligheter, vilket sammantaget ger förutsättningar för utveckling av lokal och regional tågtrafik.

Anf. 119 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Men min fråga gällde huruvida kommunikationsministern var beredd att ompröva beslutet om avgifter på järnvägen i de fall då dessa kan användas som förevändning för att lägga ner bandelar och där bandelarnas konkurrenssituation gentemot t.ex. busslinjerna kraftigt försämras. Jag anser, herr talman, att detta är statsrådets ansvar, för i riksdagens beslut på grundval av trafikutskottets betänkande 1987/88:19 står att utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen och vidtar de korrigeringar av avgiftssättningen som kan vara erforderliga.

Min fråga kvarstår alltså: Är kommunikationsminister Hulterstöm beredd att ompröva avgiftssystemets konstruktion och nivåer i de fall då bandelar hotas genom detta system?

Anf. 120 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Anledningen till att jag svarade som jag gjorde är att det verkar som om Björn Samuelsons fråga bygger på ett missförstånd. Han har i frågan angett att det skulle finnas uppgifter om att järnvägen skulle behöva betala miljöavgifter på i runda tal 3:50 kr. per tågkilometer för korta sträckor och 1:30 kr. per tågkilometer för längre sträckor. Men några miljöavgifter i den storleksordningen har såvitt jag kan förstå aldrig diskuterats. I stället är miljöavgiften 0,002 öre per bruttotonkilometer, som man använder som mått i det sammanhanget.

Frågan måste alltså bygga på ett missförstånd. Jag kan naturligtvis inte nu

Om SJ:s s.k. miljöavgifter till banverket

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om visst uttalande
rörande kollektiv-
trafiken*

ange vad banverket kommer fram till, utan det är banverkets uppgift att lägga fram förslag. Men det är ingen tvekan om att, som jag sade, kärnan i det hela är att det blir bättre förutsättningar ekonomiskt för järnvägen med det nya systemet än vad det var med det gamla, där SJ på företagsekonomiska grunder skulle klara av att förränta sina investeringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1988/89:207 om visst uttalande rörande kollektivtrafiken

Anf. 121 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Viola Claesson har med anledning av ett föredrag av statssekreteraren i kommunikationsdepartementet frågat mig om idén med folkligt engagemang inom kollektivtrafiken kan gälla fler områden än "rena och snygga hållplatser".

Riksdagen har beslutat att ansvaret för lokal och regional kollektivtrafik skall vara trafikhuvudmännens. De upphandlar trafiken från privata, kommunala och statliga trafikföretag. Hur väl trafikhuvudmännen än upphandlar och hur bra trafikföretagen än sköter trafiken är det min uppfattning att det måste finnas ett direkt engagemang från vanliga människor, resenärerna, för att trafiken skall bli riktigt bra.

Folkligt engagemang kan göra kollektivtrafiken bättre. Jag vill inte begränsa det engagemanget. Jag vill om möjligt uppmuntra det.

Anf. 122 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Det är min uppfattning att statsrådet spelar något aningslös i den här debatten.

Anledningen till min fråga är naturligtvis att jag befarar att signalerna från Gunnel Färm har att göra med vad som nyligen sagts från näringslivets håll, nämligen att man skulle kunna slippa vissa samhälleliga kostnader för bl.a. kollektivtrafiken genom att öka engagemanget, som det tjugigt heter. Därför måste jag försöka vädja till statsrådet att han skall svara på den konkreta frågan: Är det så att Sven Hulterström anser att människor skall börja städa busshållplatserna för att spara pengar åt bl.a. trafikhuvudmännen på de olika orterna i landet? Det vill jag veta.

En privatisering av transportväsendet pågår inom hela västvärlden. Jag kommer från en träff där SJ-chefen Stig Larsson skulle informera trafikutskottet. Jag måste säga att det känns litet märkligt att ha fått sig till del bara litet litet grand av det som massmedierna flera timmar tidigare hade fått reda på. Det handlar om ett aviserat samarbete med ASEA-Brown Boveri på SJ-sidan. Med tanke på att man släpper in de privata kapitalistiska bolagen, låter dem vara med om att så småningom investera i vägar och broar – vi vet vad Scan Link handlar om – vill jag naturligtvis veta hur det förhåller sig och få ett svar av Sven Hulterström på frågan: Behöver samhället spara pengar på det sätt som Gunnel Färm talar om, dvs. genom att städa busshållplatser?

Finns det något mer som Sven Hulterström skulle vilja uppmana vanligt folk att göra för att spara pengar?

Prot. 1988/89:26.
17 november 1988

Anf. 123 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag vet inte om vi skall diskutera Gunnel Färms anföranden, men jag känner mig ganska övertygad om att det hon har syftat på är att det skulle vara lika vällovtigt att genom ett ideellt engagemang av något slag förbättra trivseln och ordningen inom kollektivtrafiksystemets område som på andra områden. Jag har själv inte studerat detta, men det är bekant att t.ex. televerket i vissa sammanhang har träffat överenskommelse med en idrottsförening och sagt att om ni håller ett öga på våra telefonkiosker i en viss stadsdel och ser till att de inte förstörs, eller om ni påpekar för oss om det är något fel på dem, så kan vi i stället medverka till att stödja föreningens verksamhet. Jag utgår ifrån att det är den typen av uppgörelser som Gunnel Färm haft i tankarna, och jag kan inte se något fel i det. Jag tror att det vore bra om vi på tunnelbanor, i spårvagnar och bussar fick en bättre ordning genom en ökad känsla för detta hos resenärerna själva.

Om aviserad nedläggning av visst postkontor

Anf. 124 VIOLA CLAEISSON (vpk):

Herr talman! Anledningen till min fråga är naturligtvis att jag undrar om det finns ett samband mellan vissa signaler från näringslivet i dessa frågor och resonemang som kanske har pågått inom kommunikationsdepartementet för att spara pengar åt den offentliga sektorn. Jag tolkar Sven Hulterströms svar så att det absolut inte har funnits några sådana resonemang och att det inte kan handla om några större summor.

Om sådana här resonemang skulle ha förekommit, herr talman, är det mycket märkligt att det på samma gång finns planer på att lägga ned stora delar av den allra viktigaste kollektivtrafiken i Sverige, den miljövänligaste kollektivtrafiken, dvs. t.o.m. en rad banor inom stombjörnvägsnätet. Kan man lita på att det inte finns några planer på att överföra kostnader också på privata organisationer, så är det bra. Jag återkommer om det skulle vara så.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1988/89:217 om aviserad nedläggning av visst postkontor

Anf. 125 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Mot bakgrund av vissa planerade förändringar av postservicen i Värmland har Isa Halvarsson frågat mig om jag vill medverka till att posten bättre agerar i enlighet med kampanjen "Hela Sverige ska leva".

Posten har ett regionalpolitiskt ansvar för att upprätthålla en god postservice "över hela Sverige". Det är en grundläggande uppgift för postverket. Detta hindrar inte att utformningen av postservicen kan behöva förändras från tid till annan. På mindre orter har posten under de senaste årtiondena ersatt dåligt utnyttjade små postkontor med lantbrevbäring. Den

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

*Om motorvägsbygget i
Bohuslän mellan Stora
Höga och Ljungskile*

ger samma service som postkontoren och är en mycket uppskattad serviceform.

Anf. 126 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det är bra att statsrådet slår fast att posten har regionalpolitiskt ansvar för att upprätthålla god postservice över hela Sverige. Postens bilar kör ju också omkring med breda banderoller, där det står: "Hela Sverige ska leva". Det är bra, men då gäller det att ge förutsättningar för det. Det gör man inte genom att lägga ned postkontor. Mot dessa nedläggningar protesterar bygdens folk på det bestämdaste. Man behöver nämligen posten inte bara som ett statligt servicecentrum utan också som en naturlig träffpunkt. Ett postkontor har en kolossalt stor symbolisk betydelse. Finns det ett postkontor, finns det också hopp för bygden. Och tvärtom: Om postkontoret läggs ned, får det en psykologiskt dålig effekt.

I landsbygdskampanjen förs det nu fram pyttesmå projekt till vilka man vill ha stora belopp för att kunna genomföra dem. Varför då ta bort servicestäl- len som redan finns? Jag tycker att det är alldeles på tok. Den ena handen vet inte vad den andra gör. En helhetssyn måste till för glesbygdspolitik och regionalpolitik, om hela Sverige skall leva.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1988/89:225 om motorvägsbygget i Bohuslän mellan Stora Höga och Ljungskile

Anf. 127 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Kent Lundgren har frågat miljö- och energiministern om regeringen avser att vidta några åtgärder när det gäller den motorväg som byggs mellan Stora Höga och Ljungskile i Bohuslän.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Arbetsplanen för byggande av motorvägen prövades av regeringen den 3 september 1987. I detta ingick även en prövning av vägens konsekvenser för miljön. Regeringen, som delade länsstyrelsens och vägverkets bedömningar, fastställde planen. Det är inte aktuellt med någon åtgärd från regeringens sida med anledning av pågående vägutbyggnad.

Anf. 128 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Tyvärr blev jag inte tillfredsställd, vilket väl inte heller vare sig kommunikationsminis- tern eller jag hade räknat med.

Sedan beslutet om motorvägen i Bohuslän fattades har mycken ny kunskap kommit i dagen, eller rättare sagt har det under 1988 kommit fram många obehagliga överraskningar som ett resultat av den brist på kunskap eller möjligen negligering av känd kunskap som rått under lång tid. Det är av denna anledning som jag efterlyser insatser från regeringens sida i form av

stimulansåtgärder för omställning eller utbyte av icke katalysrenade bilmotorer, ökade resurser till trafikövervakning, sänkt bashastighet etc. Det räcker inte att länsstyrelserna har möjlighet till lokal hastighetssänkning, eftersom de berörda enheterna har bilindustrin som en av sina största arbetsgivare. Därmed sitter man i saxen.

Dessutom bygger våra svenska bilindustrier alldeles för bra bilar, vilket jag vet mycket väl, eftersom jag i vanliga fall arbetar vid en av dessa industrier. Den gamla bilparken håller för länge och kommer därigenom att förstöra miljön under många år framåt, om inte regeringen gör något åt saken. Det är nödvändigt med radikala åtgärder, om regeringen framhärdar i att underlätta för en alltmer ökande biltrafik genom att bygga motorvägar i stället för att förbättra de befintliga vägarna och komplettera dem med utbyggnad av järnvägen. Därför frågar jag än en gång: Vilka konkreta åtgärder planerar regeringen när det gäller att minska de katastrofala övergödningseffekterna från biltrafiken på västkusten?

Anf. 129 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Såvitt jag kan förstå får vi tillfälle att i en särskild trafikpolitisk debatt i nästa vecka diskutera en del av de frågor som Kent Lundgren tog upp allmänt då det gäller bilismen och miljön. Vi kan vara överens om att det finns effekter av bilismen som det verkligen tål att vidta åtgärder emot. En del sådana åtgärder har också vidtagits. Jag skall inte gå in på de frågorna nu – vi får som sagt anledning att ventilera dem i den trafik- och miljöpolitiska debatt som skall äga rum här.

Det speciella vägobjekt som tagits upp i frågan har diskuterats vid åtskilliga tillfällen. Det är ju inte så att regeringen bestämmer eller skall bestämma allting i det här landet, utan detta projekt har behandlats i de berörda kommunerna och, som jag sade i svaret, i länsstyrelsen. Ärendet har förvisso även behandlats i regeringen på grund av att beslutet överklagades. Men det grundläggande beslutet har fattats på ort och ställe. Där har man kommit fram till att det är önskvärt att detta projekt genomförs. De är inte ensamma om det i Bohuslän. Önskemål om motorvägsprojekt finns i Halland, i Älvsborgs län, i Östergötlands län osv. Ute i landet är människor inte alls negativa till byggande av den här typen av vägar.

Anf. 130 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Jag ser fram emot den debatt som vi skall föra om en tid. I grannhuset har vi i dag haft en ganska stor debatt om havsmiljön. Det är litet tråkigt att uppleva att oavsett vilka argument som kommer och vilka händelser som inträffar blir effekten densamma som att tömma vatten på den berömda gåsen, eller kanske vi skall säga ejdern. Det är väl tur att vi kan säga det ännu, för det finns snart inga ejdrar kvar på västkusten.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om Telis fabrik
i Sundsvall*

Anf. 131 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jan Jennehag har frågat mig vilka åtgärder regeringen planerar för att säkra en fortsatt verksamhet vid Telis anläggning i Sundsvall.

Eva Björne har frågat arbetsmarknadsministern om regeringen är beredd att medverka till att undersöka förutsättningarna för alternativ produktion i Sundsvall.

Martin Olsson har frågat arbetsmarknadsministern vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att förhindra en nedläggning helt eller delvis av Telis fabrik i Sundsvall. Martin Olsson har också frågat hur regeringen kommer att kompensera Sundsvallsområdet med lämpliga arbetstillfällen om en nedläggning sker.

Roy Ottosson har frågat arbetsmarknadsministern om regeringen är beredd att ge Teli-fabriken i Sundsvall erforderligt regionalpolitiskt stöd för att inom t.ex. en treårsperiod åter bli lönsam.

Roy Ottosson har vidare frågat miljö- och energiministern om regeringen är beredd att stödja en rekonstruktion av Teli-fabriken i Sundsvall.

Frågorna har överlämnats till mig. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Låt mig först allmänt kommentera frågan om förhållandet mellan riksdagen, regeringen, affärsverken och deras bolag. Riksdagen har med anledning av propositionen om ledningen av den statliga förvaltningen lagt fast riktlinjer för fördelningen av ansvar och uppgifter beträffande verksamhet som bedrivs av bolag inom affärsverkskoncernerna.

Enligt dessa riktlinjer är det affärsverkens styrelser som, inom de ramar som anges av statsmakterna, har att ansvara för att statens intressen som ägare tas till vara i koncernens företag.

Teli AB är ett bolag inom Teleinvest-gruppen och ingår i televerkskoncernen. Viktigare beslut om t.ex. inskränkningar i verksamheten skall fattas av bolaget och behandlas i såväl Teleinvests som televerkets styrelse. Så länge besluten ligger inom de ramar som riksdag och regering har angett för Telis roll i televerkskoncernen anser jag att denna beslutsordning skall följas. Endast beslut som går utöver dessa ramar bör prövas av statsmakterna.

Jag utgår givetvis från att behandlingen inom televerkskoncernen av Telis ekonomiska situation och produktionsförutsättningar sker ingående och under hänsynstagande till olika berörda intressen. Inte minst är det angeläget med samverkan mellan företagsledningen och de fackliga organisationerna. Jag vet också att televerket avser att vidta åtgärder för att så långt möjligt mildra effekterna av inskränkningar i verksamheten både för de anställda som direkt berörs och för Sundsvallsområdet.

Jan Jennehag, som framställt fråga 239, Martin Olsson, som framställt fråga 250, samt Roy Ottosson, som framställt frågorna 254 och 255, hade anmält att de var förhindrade att närvara vid dagens sammantfäde. Tredje vice talmannen medgav därför att Viola Claesson, Görel Thurdin och Eva Goës i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 132 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag måste säga tack för svaret, även om det i svaret inte fanns någonting till tröst för de människor som nu undrar vad som skall hända. De har i dag sagt att de känner att de tydligen inte är värda någonting.

Vet inte regeringen att det finns realistiska förslag som kan rädda jobben i Sundsvall? En samordning mellan fabriken i Timrå och tillverkningen av kretskort är ett enda sådant konstruktivt förslag. Det finns fler.

Det som händer på Teli i Sundsvall är en nationell skandal, som mest beror på underdånighet mot utländska krafter. Dessa krafter krävde att statliga monopol skulle brytas på teleområdet. Påhejade av högern ställde ni upp. Dessa krafter krävde mer, då bolagiserades Teli och fick ta över förlustbolag. Vpk var det enda parti i riksdagen som stod på de anställdas sida. Vi har verkligen varnat för den utveckling som nu framträder i all sin cynism.

EG-kommissionen i Bryssel spelar en av huvudrollerna. Bakom kommissionen finns bl. a. mäktiga amerikanska privatbolag som kräver avregleringar på teleområdet. Det är alltså helt följdriktigt att just en amerikansk konsultrapport anser att Teli har för många anställda.

Tony Hagström har spelat rollen av stor affärsman. Som sådan drar han sitt strå till EG-stacken genom att arbeta för en nedläggning av hela Teli.

Anser verkligen Sven Hulterström att statliga verk och företag skall ta ett socialt och regionalpolitiskt ansvar över huvud taget?

Det pågår en utredning. Snälla statsrådet, hänvisa inte till den! Det som sker med alla de 740 anställda i Sundsvall handlar om att de vill ha besked *nu*. Finns det över huvud taget ett uns av ansvar kvar hos de statliga verken och myndigheterna? Anser Sven Hulterström att ett sådant ansvar behöver finnas?

Anf. 133 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag håller med Viola Claesson om att det är ledsamt för de anställda i Sundsvall att få ett sådant svar som han lämnade. Det visar dessutom att man inom regeringen tycker litet olika, eftersom det finns regeringsledamöter som har gått ut och kraftigt kritiserat Ericssons förehavanden i Blekinge.

Staten äger Teli och har ansvaret för verksamheten. Nu klarar inte Teli att självt ta det totala personalpolitiska och regionalpolitiska ansvaret. Företaget säger sig kunna ta ansvar för 250 personer genom omlokaliseringar som är möjliga på grund av att det råder överhettning på vissa håll, kan man säga.

Om vi studerar statliga förehavanden kan vi börja med Blekinge som haft statliga varv. Detta har staten tagit hänsyn till då arbetsmarknadsläget blivit besvärligt där. Vi har statliga stålföretag uppe i Norrbotten och Norrbottenspaketet. Vi har statliga stålföretag i Bergslagen och Bergslagspaketet. Vi har statliga varv i Malmö. Då framlades ett miljardpaket som överhettade hela området när Kockums hade bekymmer. Vi har de statliga varven i Uddevalla osv.

Jag kan räkna upp väldigt många exempel på att staten har visat att det är nödvändigt att ha ansvar för arbetsmarknadssituationen. Västernorrlands län har minsann inte på något vis fått en särskild generös behandling tidigare.

Jag undrar: Varför kan inte samma ansvar gälla nu då Teli i alla fall har 740

anställda som är i farozonen? Det gäller också utbildningspaket och sådana saker. Det är ju oerhört viktigt att vi tar ett samlat grepp och hjälper till i det uppkomna läget.

Anf. 134 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Visserligen hade Roy Ottosson ställt frågorna till miljöministern resp. arbetsmarknadsministern. Detta handlar nämligen om både regionalpolitik och miljöpolitik.

Hela Sverige skall leva, heter kampanjen. Vi skall ha en stark ekonomi. Det innebär att vi också skall vara starka uppe i Norrland.

Det som Teli nu gör är ett svek. Människorna är inte bara besvikna. De känner ett svek. Detta är ett svek mot oss norrlänningar, och det är ett svek mot kvinnorna, eftersom detta är en typisk kvinnoarbetsplats. Det är svårt för kvinnorna där uppe att få andra arbetstillfällen. Visserligen talar Teli om 250 nya arbetstillfällen, men de räcker inte. Vi behöver ytterligare arbetstillfällen i Sundsvall.

Nu vet vi att vi kommer att satsa på en annan industri. Miljöministern har nämligen lovat att vi skall se över miljövärdssatsningarna, och Sundsvall skall bli ett speciellt miljövärdssområde där extraordinära insatser skall göras för miljön. Detta sade miljöministern den 16 september i Sundsvall. Det innebär väl att vi kommer att gå ifrån den processindustri som är mycket miljöstörande, som är mycket rationaliserande och som därmed rationaliserar bort människan. Vi behöver alltså nya arbetsplatser – inte att man försöker ersätta arbeten med en spottstyver.

Vad är det man gör nu? Jo, man sviker också den kompetens och utvecklingspotential som finns där. Det har presenterats ett förslag till rekonstruktion, och det borde alla stödja. Man vill slippa toppstyrningen, men här blir det en centralisering till Nynäshamn. Nynäshamn skall ha Teli och NEX-kombinatet. För övrigt kan jag tala om att det inte går att kombinera verksamheten vid NEX-kombinatet med Telis verksamhet. Det kommer att störa produktionen därför att kombinatområdet är för smutsigt. Här förstörs ett inflytande, ett självstyre där man skulle kunna nå större effektivitet, där det finns ett fungerande nätverk, där det går att få fram snabba leveranser, där industrin är anpassbar, där transportsträckorna är korta och där det går att använda sig av legoarbeten. Vi förstör alltså ett utvecklingsbart projekt genom att flytta Telis verksamhet från Sundsvall.

Svik inte oss norrlänningar! Vi vill inte att kvinnor skall behöva uppvakta regeringen och säga: Vi håller på att förblöda i Norrland.

Anf. 135 EVA BJÖRNE (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Teli lägger ner sin fabrik i Sundsvall. Hur kommer ni, herr kommunikationsminister och regeringen, att ta ert ägaransvar i denna fråga?

Vid Teli i Sundsvall finns personal med stort yrkeskunnande, en toppmodern utrustning och en arbetsledning som faktiskt lyckats finna seriösa produktalternativ. När Ericsson meddelade att det skulle lägga ner sin telefонтillverkning i Karlskrona uttalade sig arbetsmarknadsministern i massmedia och sade att Ericsson skall ta sitt ansvar och bidra till nya

arbetstillfällen. Arbetsmarknadsministern stod nyss här i talarstolen och svarade på en fråga om Ericssons nedläggning. Hon sade att det inte räcker med att erbjuda de anställda arbeten inom koncernen, utan man måste ordna ersättningsarbeten på orten. Nu har den socialdemokratiska regeringen ett unikt och nästan identiskt tillfälle att visa vad arbetsgivaransvaret kan och bör innebära.

De anställda vid Teli i Sundsvall – personal, fack och arbetsledning – har tillsammans arbetat fram alternativ. De har kunskap, stor tilltro till sin egen förmåga och faktiskt också tro på framtiden. Men de behöver fabriken med utrustning och stöd under en övergångsperiod. Kommer ni herr minister och er regering att ge de anställda detta och ge dem chansen att förverkliga påbörjade satsningar och därigenom med stor sannolikhet skapa en bärkraftig industri?

Anf. 136 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det ställs naturligtvis ett stort antal frågor i diskussionen när det är så många frågeställare. Jag skall försöka att svara på några av dem.

Har regeringen en uppfattning när det gäller Ericssons anläggningar i Blekinge och en annan när det gäller televerkets anläggningar i Sundsvall? Så är det naturligtvis inte, utan regeringens allmänna arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska synsätt är lika i båda fallen. Då bör det i rättvisans namn framgå att televerket redan i samband med att frågan behandlades, till skillnad från Ericsson, hade förslag till hur man kan möta situationen genom flyttning av produktion till Sundsvallsområdet.

Det viktiga är att vi har klart för oss vad det handlar om på nuvarande stadium. Televerkets styrelse behandlade så sent som i går kväll frågan, vilket utgör underlag för MBL-förhandlingar som skall föras mellan televerket och de fackliga organisationerna inom verket. Det är en process som bara har startat. Man får naturligtvis inventera alla uppslag, utöver dem som redan har presenterats, som kan finnas för hur vi skall kunna motverka de negativa effekter i Sundsvallsområdet som det onekligen blir när man förlorar en av sina största industrier.

Den ena talaren efter den andra utgår från att här ingenting skall ske, men det är absolut fel. Görel Thurdin räknade upp ett antal exempel på hur den socialdemokratiska regeringen har gjort insatser i Malmö, Uddevalla, osv. Det är en utmärkt bra redovisning av hur den nuvarande regeringen har sökt möta sådana här situationer. Men dessa insatser har gjorts efter det att MBL-förhandlingar och diskussioner om nedläggning har förts. Vi är naturligtvis beredda att behandla Sundsvallsområdet på motsvarande sätt, när nu produktionsförutsättningarna har förändrat sig så att vi måste vidta den nu aktuella åtgärden.

Anf. 137 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Statsrådet sade att det här är en process som just startat. Då kan jag säga att den här frågan säkerligen kommer att leda till en process, som inte kommer att upphöra förrän vi ser att det har gjorts någonting för att trygga sysselsättningen för de berörda människorna.

Jag tänker på diskussionen i samband med nedläggning av en Kockumsan-

läggning. Visst pågick det diskussioner då, och det ställdes också då oerhört många frågor om vad som skulle göras i stället. Det krävs påtryckningar för att vi över huvud taget skall få uppleva någonting. Är det så att regeringen följer upp frågan och är beredd att gå in när den ser att Teli och televerket inte klarar det själva?

Anf. 138 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! "Det är hemskt. Efter 19 år i jobbet är man plötsligt ingenting värd." Detta sade Sonja Eriksson. Hon sade också att usel marknadsföring och monopolets upphörande är de viktigaste orsakerna till nedläggningen.

Om nu Sven Hulterström tror att det inte angår regering och riksdag, att man bara kan avvakta och se om någonting positivt ändå inte kan hända, vill jag fråga: Vad är det som varit bra med bolagiseringen? Den frågan skulle jag vilja ställa också till de borgerliga partierna i riksdagen som nu ömmar om Teli men som faktiskt medverkade till att det statliga monopolet på teleområdet upplöstes. Vi ser konsekvenserna av detta nu. Vi ser också konsekvenserna av den harmonisering och EG-anpassning som fick ett departementsråd på kommunikationsdepartementet att utbrista: Vi har snart gjort allt som EG kräver. Detta går att läsa i en utomordentligt klagörande artikel i tidningen Statsanställd, som jag uppmanar alla att läsa. Den svenska skandalen har utländska och kapitalistiska rötter, precis som mycket annat som händer just nu.

Anf. 139 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Det har talats om ersättningsjobb. Men hur går det med högskolan? Högskolan har nämligen samverkan med Teli. Det är en finmekanisk verkstad med elektronik som är beroende av högskolan, och där finns också industrirobotar. Det är alltså viktigt att vi behåller kompetensen uppe i Norrland. Det får inte bli mer centralstyrt än det är nu. Skall allting centraliseras till Stockholm?

De som kan ta ansvar för och vända på det hela är regeringen och riksdagen. Regionalpolitiskt och arbetsmarknadspolitiskt är det absolut nödvändigt att vi satsar på Sundsvall både när det gäller miljö och när det gäller arbetsmarknaden för kvinnor och män. Ta ansvar nu!

Anf. 140 EVA BJÖRNE (m):

Herr talman! Kommunikationsministern sade i sitt svar att han och regeringen i övrigt inte har olika syn på Teli i Sundsvall och på Ericssons i Karlskrona. Det tar jag som intäkt för ett löfte om att regeringen har för avsikt att uppfylla sitt ägaransvar. Jag tar det också som ett löfte om att Teli skall få starta alla de projekt som företaget har på gång, att det skall få fullfölja de kontrakt som man har träffat med andra företag och att det skall få ett ordentligt stöd under en övergångsperiod tills företaget klarar sig av egen kraft.

Anf. 141 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Till Eva Goës vill jag säga att det inte på något sätt är regeringens intention att allting skall centraliseras till Stockholm. Tvärtom har vi nyligen fattat beslut om utlokalisering av verksamheter i ett antal fall från Stockholmsområdet till områden i landet där det finns starka regionalpolitiska skäl för nyetablering. Det har många gånger skett under stort motstånd från berörd personal, något som man i och för sig också kan förstå, eftersom vederbörande har sina rötter inom Stockholmsområdet. Det finns ingenting i detta som kan uppfattas som centraliseringsambitioner, tvärtom.

För tydlighetens skull vill jag säga: Skulle man i de diskussioner som nu skall föras med bl.a. de fackliga organisationerna komma fram till önskemål om ytterligare utflyttningar från Stockholmsområdet, kommer regeringen inte att rikta några invändningar mot dessa. Men det är viktigt att vi håller på rollfördelningen i olika skeden. Just nu är det televerket som har ansvaret för att hantera dessa frågor. I ett senare skede skall vi precis som i de andra situationerna – det må ha gällt Uddevalla, Malmö eller andra områden – vara beredda att ställa upp med de resurser som samhället kan uppstå i dessa sammanhang. Det kan bli fråga om att länsarbetsnämnder får träda in, att omskolnings- och utbildningsmöjligheter utnyttjas osv.

De instrumenten skall naturligtvis stå till förfogande, men i första hand skall televerkskoncernen behandla sina egna företagsproblem, och det är ganska tydligt utsagt från riksdagens sida att varken regeringen eller riksdagen skall ge några anvisningar om vad den skall producera. Det måste vara de som arbetar ute på marknaden, ute i verkligheten, som skall få avgöra vilka typer av produktion som koncernen skall bedriva. För det skall de inte ha politiska direktiv uppifrån. Vi kan i andra länder se vart detta leder hän, och jag tror inte att det är något att ta efter.

Regeringen är beredd att använda de nämnda instrumenten såväl i Sundsvallsområdet, naturligtvis, som i andra områden, men den nu aktuella frågan måste i första hand televerkskoncernen få arbeta med.

Anf. 142 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Men, Sven Hultström, riksdagen har ju på initiativ av regeringen gång på gång beslutat t.ex. om att Telis monopol på olika områden skall upphöra. I betraktande av konsekvenserna härav, konsekvenserna av bolagiseringen osv. har väl också vi ett ansvar, även om vi inte exakt skall föreskriva t.ex. hur telefoner eller annat som man tillverkar skall se ut. Faktum är dels att både statliga verk och statliga företag har ett politiskt ansvar, dels att det här gäller ett företag som i sin tillverkning inte släpper ut ett endaste gram som leder till förvärrande av luftföroreningarna, utan det är fråga om en miljömässigt mycket fin produktion.

Dessutom har de anställda förslag, inte om att industrin skall ersättas med en helt annan utan om utveckling av den produktionskapacitet som den har i dag, bl.a. genom samordning med Timråfabriken. Har inte Sven Hultström någon kommentar till de konstruktiva förslag – såvitt jag hört ett tjugotal – som man har försökt att bearbeta Teli med under åren?

Jag vill utan att polemisera också säga till de övriga som deltar i denna

*Om Telis fabrik
i Sundsvall*

Anf. 143 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag tänker inte polemisera mot det som Viola Claesson senast tog upp. Det viktiga är att diskutera den nu föreliggande situationen, och jag har uppfattat det som kommunikationsministern sagt så, att regeringen tänker ingripa om Teli inte klarar den.

Mot den bakgrunden vill jag ställa följande fråga: Innefattar denna inriktning också att regeringen tänker gå in med t.ex. kapitalmedel, om man inom Teli kommer fram till att man genom att göra vissa investeringar kan klara en sysselsättning som håller för framtiden, även försäljningsmässigt? I annat fall måste man ju tillgripa andra medel. Jag vill påminna om att regeringen är den som oftast brukar kritisera de privata företagen och försvara all den verksamhet som bedrivs i allmän regi. Det gäller då att visa att man faktiskt tar ett större ansvar inom det statliga området än vad som sker i det privata näringslivet.

Anf. 144 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Det talas här om omskolning. Vi är i Norrland trötta på talet om omskolning. Jag har i min hand ett brev, som är ett nödrop från en socialdemokrat. Det heter där:

”Vem är jag då? Jo en sosse som tror på Demokrati och Rättvisa och kämpar för att Norrland skall få behålla sina arbetstillfällen. Det måste även i denna region finnas människor som bor och arbetar. Det vi behöver är fler arbetstillfällen så att även vår ungdom kan stanna kvar här.”

I slutet av brevet heter det: ”Vi Socialdemokrater kan väl inte låta regionalpolitiken styras så ansvarslost.”

Jag sade förut att vi behöver fler miljövänliga arbetstillfällen. Jag fick inte tillfälle att diskutera med Birgitta Dahl, men jag vill säga att det här gäller en miljövänlig industri, som jag önskar att vi fick ha kvar. Där finns människor som har initiativförmåga och kompetens, men man är ändå beredd att offra dem. Vad är det för ekonomi i det?

Anf. 145 EVA BJÖRNE (m):

Herr talman! Sven Hulterström sade att det nu skall rulla vidare med förhandlingar osv. inom Teli och inom televerket, men det är under den tiden mycket viktigt att de anställda på Teli i Sundsvall vet att ägaren, staten-regeringen, står bakom dem. De måste veta att de verkligen kan fortsätta med och fullfölja de legoarbeten och annat som de nu har på gång, att de inte riskerar att mista dem under den tid då man skall utveckla ersättningsysselsättning. I så fall kan man jobba vidare och successivt komma fram till tillverkningar av andra produkter i Sundsvall.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 146 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder för att stoppa pornografisk service i televerkets videotextjänst.

Televerket tillhandahåller i form av telenät elektroniska transportsystem för överföring av meddelanden och information. Videotexnätet är ett sådant. Via videotexnätet tillhandahåller olika företag information. Det förekommer också att pornografiska texter utbjuds.

Televerket tillhandahåller den tekniska möjligheten till informationsöverföring. Ansvar för innehållet vilar på den som lämnar informationen.

Personligen ogillar jag att sådan här information sprids över videotexnätet. Jag noterar att televerket har tagit kontakt med det aktuella företaget och uppmanat företaget att kraftigt sanera i databasen eller avlägsna den från nätet.

Anf. 147 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vill först tacka kommunikationsministern för svaret.

Skandalen med televerkets pornografiska service kom till allmänhetens kännedom först för någon månad sedan genom att en journalist på tidningen Datavärlden rullade upp historien om sexdatabasen Sexline. Den förmedlas via televerkets videotextjänst, som bl. a. vi riksdagsledamöter har tillgång till.

Så här inleds artikeln i Datavärlden:

"I televerkets videotextjänst får en sjuårig pojke svar på hur han ska tillfredsställa sig själv.

Likaså finns pornoveller om tonårssex.

Televerket har inga planer på att stoppa det hela. I dag tjänar de pengar varje gång någon utnyttjar sexdatabasen."

Det är naturligtvis riktigt som det sägs i svaret att videotexnätet inte producerar Sexline, utan enbart förmedlar den.

Sexdatabasen drivs av ABC-bild, som i sin tur ägs av företaget Vinvent AB. Men utan televerkets hjälp skulle abonnenterna på videotex inte kunna utnyttja tjänster som t.ex. pornoveller, sexrådgivning och möjlighet att annonsera om sexkontakter.

Vid kontroll har det visat sig att några av de telefonnummer som förmedlats via Sexline har gått till professionella telefonsexpratare, som för kundens bekvämlighets skull t.o.m. accepterar kontokort.

Slår man upp sidorna med pornoveller kan man få veta följande:

"Nu slipper ni gå till affären och smussla. . . Läs här! Ogenerat!!! Skulle någon komma medan ni läser tag då genast 1 vilken är en paniktangent och leder er till en sida om valutakurser."

Sedan följer en förteckning över pornoveller. Jag väljer, för att inte genera kammarens ledamöter och stenograferna för mycket, att saxa några av de minst förargelseväckande rubrikerna, nämligen "Första gången (Cattis berättar)" och "Ensamma tonåringar".

Den sistnämnda novellen kostar 60 kr. att läsa. Det betyder att televerket tjänar 3 kr. varje gång någon läser denna novell. Det är alltså ingen ideell

Om åtgärder mot pornografisk service via televerkets videotex

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Om åtgärder mot pornografisk service via televerkets videotex

verksamhet som televerket bedriver. Televerket är visserligen inte direkt ansvarigt, men man får 5 % på intäkterna.

Efter det att massmedia uppmärksammade denna verksamhet har en viss upprensning förekommit. Jag noterar visserligen att kommunikationsministern rakt ut säger att han personligen ogillar det hela, men skulle man inte kunna kräva något mer? Anser kommunikationsministern som ansvarigt statsråd att det är acceptabelt att televerket tjänar pengar på porr och att videotextnätet hjälper professionella telefonsexpratare att finna kunder, dvs. i princip bedriver koppleriverksamhet? Är detta acceptabelt?

Anf. 148 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag här ingen annan mening än Maria Leissner om den här typen av företeelser. Men vad jag inte förstår är att hon riktar hela sin energi mot televerket. Varför riktar sig inte Maria Leissner mot företaget ABC-bild, som producerar den här smörjan? Televerket har inte bett företaget göra det. Inte heller någon annan har gjort det.

Jag kan alltså instämma i Maria Leissners kritik. Men rikta den mot det här privatföretaget ABC-bild. Det är kanske det som Maria Leissner inte vill.

Anf. 149 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Televerket är ett statligt affärsdrivande verk. Televerket får 5 % av det här företags intäkter på sin sexrådgivning, sina pornoveller och andra sextjänster till videotextkunderna. Televerket bedriver alltså ingen sexuell välgörenhet, utan det är fråga om en kommersiell och ganska lönsam tjänst.

Jag tycker att det vore ganska märkligt om inte kommunikationsministern skulle kunna säga rent ut att det är principiellt oacceptabelt att ett statligt affärsdrivande verk tjänar pengar på pornografi. Jag är inte ute efter att vara moraltant, men jag tycker inte att det är acceptabelt att sådant här förekommer. Lika litet skulle det vara acceptabelt om posten, som säljer biljetter till konserter med klassisk musik, också skulle sälja biljetter till porrklubbar eller om SJ på tåget City Express mellan Göteborg och Stockholm kopplade på en vagn med porrtjänster till dem som så önskade.

Anf. 150 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det är klart att det vore bra om det här företaget inte utnyttjade ledningarna för ett sådant här ändamål. Det sade jag redan i mitt svar på interpellationen. Jag tycker att företaget borde sluta med det. Men det är inte televerket som bestämmer vad som skall överföras i ledningarna. Televerket skulle få sina inkomster, även om ABC-bild ägnade sig åt någonting vettigare än detta.

Som jag sade tidigare är det producenten av den här smörjan som skall kritiseras, inte de som ansvarar för de ledningar genom vilka den överförs. Jag blir nu ännu mer konfunderad och undrar om Maria Leissner och det parti hon representerar och vad hon kan representera i andra sammanhang vill ge televerket en censurrätt. Hur långt skulle den i så fall sträcka sig? Skall den rätten sträcka sig även till Maria Leissners telefonsamtal, dvs. att televerket skulle få rätt att kontrollera om det hon säger är lämpligt eller

olämpligt? Om det är detta vi håller på och diskuterar, har vi kommit in på en helt annan frågeställning.

Prot. 1988/89:26
17 november 1988

Meddelande om interpellationssvar

Anf. 151 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag noterar att kommunikationsministern näst intill försvarar televerkets rätt att tjäna pengar på pornografi, åtminstone principiellt. Att han sedan personligen ogillar denna produktion är en helt annan sak. Frågan gäller vad kommunikationsministern såsom ansvarigt statsråd tänker vidta för åtgärder.

Detta är en fråga som inte enbart handlar om pornografi, utan den har kanske en vidare betydelse. Vilken beredskap finns i framtiden för att man skall kunna hantera ansvarsfrågorna när det gäller tjänster som erbjuds via videotexnätet? Vad gör kommunikationsministern om rasistiska åsikter sprids och televerket alltså tjänar pengar på detta? Finns det över huvud taget någon beredskap och någon vilja från kommunikationsministerns sida att ta ett moraliskt ansvar för vad televerket tjänar sina pengar på.

Anf. 152 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Om rasistiska åsikter sprids, angriper jag dessa rasistiska åsikter och inte den som äger den kabel genom vilka åsikterna framförs. Det är detta som är den stora skillnaden. Det vore därför mycket mer förståeligt om Maria Leissner riktade sin kritik mot det företag som producerar detta material. Det är det företaget som skall ha kritiken, inte de vars kablar man utnyttjar för ändamålet. Jag tycker att det är bra att man från televerket har sagt rakt ut till företaget, att det bästa företaget kan göra är att rensa bort den här smörjan. Men det är företaget som skall vara föremål för kritik. Det blir förvillande när kritiken riktas åt fel håll.

Anf. 153 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag beklagar att kommunikationsministern inte har några synpunkter utöver de personliga att komma med. Jag tycker att det är mycket tråkigt att notera det. Inte minst genom uppmärksamheten i massmedia har videotex anstormats av nya intresserade abonnenter. Som riksdagsledamot borde jag kanske vara glad över televerkets kommersiella framgångar, men jag måste erkänna att min glädje i det här fallet är något grumlad.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Meddelande om svar på interpellation 1988/89:43

Anf. 154 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! På grund av min arbetsbelastning är det inte möjligt för mig att besvara interpellation 1988/89:43 inom föreskriven tid, och jag har därför kommit överens med interpellanten, Görel Thurdin, att jag skall besvara interpellationen den 2 december.

Om regionalt inflytande på beslut om inplantering av vilt

Anf. 155 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Ulla Pettersson har frågat mig om jag är beredd att medverka till en sådan ändring i bestämmelserna att det blir möjligt för kommun eller länsstyrelse att få inflytande över viltinplantering där sådan är möjlig.

En viktig princip i den nya jaktlagstiftningen är att viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd. För att nå detta syfte får regeringen enligt jaktlagen meddela föreskrifter om att vissa slag av vilt inte får sättas ut i frihet eller hållas i hägn utan tillstånd.

Regeringen har i jaktförordningen bestämt att vissa djurarter som i särskilt hög grad kan vålla skada inte får sättas ut i frihet utan tillstånd av statens naturvårdsverk. Förbudet gäller också art eller ras som inte tillhörde landets viltbestånd vid utgången av år 1987.

Jag utgår från att naturvårdsverket vid tillämpning av dessa bestämmelser hör länsstyrelse och kommun i erforderlig omfattning så att det regionala inflytandet garanteras.

Bakgrunden till dessa bestämmelser är att det av flera skäl finns anledning att vara mycket restriktiv när det gäller att föra in främmande viltarter i landet. Djur av nya arter kan komma att skada det inhemska växt- och djurlivet genom sitt sätt att skaffa föda eller genom spridande av sjukdomar. Skaderisken manar också till försiktighet när det gäller utplantering i nya områden av arter som redan finns i landet.

Utplanteringsförbudet omfattar inte rådjur. Det har följaktligen inte ansetts vara förenat med några särskilda risker att plantera ut rådjur. Skulle det finnas anledning att ändra detta ställningstagande, är jag självfallet villig att medverka till de författningsändringar som behövs.

Anf. 156 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

Rådjur, och för den delen också älgar och vissa andra djur, kan inte simma till Gotland, det är för långt. Följaktligen finns de inte där, de tillhör alltså inte Gotlands viltbestånd. Det innebär att vi inte har de trafikproblem som rådjur otvivelaktigt medför. Vi har inte samma skador på betesmarker, odlingar och trädgårdar som man har på annat håll. Vi skulle också vilja kunna säga i fortsättningen att vi inte har det.

Inte heller har vi höga jaktarrenden eller stora pengar i den gotländska jakten, och jag för min del skulle önska att det fortsatte att vara så.

Jag tror inte att jag tolkar stämningarna fel när jag säger att en majoritet av den gotländska befolkningen är motståndare till en inplantering av rådjur. Samtliga de politiska partier som över huvud taget har tagit ställning i denna fråga har också varit negativa. Jag vill minnas att moderaterna ansåg att det inte alls var en politisk fråga, och det är ju ett sätt att klara sig undan känsliga ställningstaganden, men majoriteten är som sagt klart negativ.

Man kan naturligtvis framföra flera argument. Gotland har en spridd bebyggelse och därmed ett vittförgrenat vägnät. Det är alltså gott om vägar som rådjuren kan skada sig på. Det är också ont om orörda områden.

Naturvårdsverket, som jordbruksministern hänvisar till, har så sent som 1986 begärt ett särskilt förbud mot utplantering av t. ex. rådjur på Gotland.

Jag har velat ta upp den här frågan för att rikta jordbruksministerns uppmärksamhet på att det verkligen kan bli problem, som faktiskt är alldeles onödiga. Det faktum att man redan har dessa problem i övriga Sverige är inget argument för att också införa dem på Gotland.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 157 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Frågan om utsättning av rådjur på Gotland har ju behandlats så sent som hösten 1987, i samband med arbetet på den nya jaktförordningen. Då fann man inte att det fanns särskilda skäl mot en utplantering på Gotland. Hittills har det inte kommit fram några nya omständigheter som skulle motivera en förändring. Men, som jag säger i mitt svar: skulle det komma fram nya omständigheter utöver dem som värderades hösten 1987, så är jag självfallet beredd att medverka till de författningsändringar som i så fall behövs.

Bakgrunden till att man 1987 ansåg att rådjuret skulle kunna leva på Gotland utan att på ett negativt sätt konkurrera med andra djur var delvis en bedömning av de djur som finns där; t. ex. fåren är beroende av andra biotoper än rådjuren. Rådjur finns ju i resten av Sverige och är väl tålda av jord- och skogsbrukare.

Några sakliga skäl mot en inplantering fann man som sagt inte den gången, men skulle det komma fram nya omständigheter får vi ta ställning på nytt.

Anf. 158 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jordbruksministern tar här upp en fråga som har varit diskuterad förut, nämligen hur lamm och rådjur går ihop – Gotland är ju Sveriges lammtätaste landskap. Man har hävdat att inte bara lammen utan faktiskt också lammstängslan är en fara för rådjuren. De konkurrerar om marken på ett helt annat sätt än de skulle göra på annat håll. – Jag kanske skulle tillägga, herr talman, att "lamm" i en gotländings mun är detsamma som får.

Jag kan inte riktigt lämna trafikproblemen. Egentligen skulle man kunna säga så här: En enda allvarlig trafikolycka onödigtvis räcker faktiskt för att motivera att man inte skall göra någon utplantering. Under fjolåret rapporterades 87 viltolyckor i landet – utom med älg huvudsakligen med rådjur. Polisen räknar med att ungefär hälften rapporteras. Dessutom tillkommer de olyckor som sker utan personskador.

Jag gläder mig åt att jordbruksministern är beredd att titta på det här, och jag tror att vi kommer att återkomma i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om åtgärder mot
doping av hästar*

Anf. 159 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Rune Thorén har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta mot doping av hästar och för att de regler som finns härom skall följas. Han har vidare frågat om jag har för avsikt att ta initiativ i denna fråga såväl nationellt som internationellt.

Ett djur som tränas för eller deltar i tävling på tävlingsbana får enligt djurskyddslagen inte utsättas för doping eller andra otillbörliga åtgärder som påverkar djurets prestationsförmåga eller temperament. Det ankommer på lantbruksstyrelsen att ange vilka åtgärder som omfattas av detta förbud.

Lantbruksstyrelsen håller på att utarbeta föreskrifter till djurskyddslagen om vilka konkreta åtgärder som skall omfattas av bestämmelserna om doping m.m. Föreskrifterna beräknas vara klara i början av nästa år.

För att få en fungerande djurskyddslag krävs en fungerande tillsyn. Lantbruksstyrelsen har efter regeringens uppdrag utarbetat ett förslag till hur tillsynen enligt lagen skall ordnas och förstärkas. Lantbruksstyrelsen föreslår bl.a. att en grupp särskilt utbildade veterinärer, som lyder direkt under lantbruksstyrelsen, skall kontrollera hästtävlingar. Förslagen remissbehandlas nu.

Djurskyddslagen har blivit mycket uppmärksammas internationellt. Det är min förhoppning att andra länder kommer att följa Sverige och anta motsvarande djurskyddsregler. Jag förutsätter samtidigt att också landets hästsportorganisationer verkar internationellt för att hindra både doping och andra åtgärder som är oacceptabla från djurskyddssynpunkt.

Anf. 160 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Hellström för det positiva svaret på en så negativ fråga som det här gäller.

Jag blev, tillsammans med många andra, ganska besviken när vi vid årets olympiska spel såg hur den ene efter den andre fick träda åt sidan beroende på att vederbörande var dopad. Då får man ändå komma ihåg skillnaden: där var det fråga om folk som av egen fri vilja dopade sig för att tjäna mera pengar; i det här fallet är det fråga om att man utnyttjar djur. Därför är det så viktigt att den djurskyddslag som vi har följs och att detta verkligen följs upp.

Jag tillhör själv dem som ibland via TV, ibland direkt på Scandinavium i Göteborg, njuter av dessa tävlingar, och jag är tacksam för att jordbruksministern efter vad jag förstår ämnar följa upp frågan. Jag hoppas också att det som massmedia har gjort under den senaste tiden, när man fokuserat frågan, likaså kan medverka till att de av sportens företrädare som ägnar sig åt sådant här – jag är helt medveten om att det inte på något sätt är allmänt förekommande – får sig en allvarlig tankeställare och att den uppföljning som kommer att ske blir av sådant slag att man verkligen kan komma till rätta med dessa avarter inom hästsporten.

Än en gång: tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 161 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Rolf L Nilson har frågat miljö- och energiministern om hon är medveten om hotet mot den sydsvenska ädellövskogen, och i så fall vilka åtgärder hon tänker vidta för att få stopp på avverkning och granskogsplantering.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt ädellövskogslagen (1984:119) får man inte vidta sådana åtgärder i ett ädellövskogsbestånd att dess egenskap av ädellövskog förloras. Efter slutavverkning skall ny ädellövskog anläggas på området om inte länsstyrelsen har medgett undantag eller föreskrivit att ett nytt ädellövskogsbestånd skall anläggas på annat ställe. Slutavverkningen får inte påbörjas innan skogsvårdsstyrelsen har lämnat sitt tillstånd, och plantering med annat trädslag, t.ex. gran, får bara ske med länsstyrelsens tillstånd.

Lagen syftar alltså till att bevara ädellövskogen genom ett aktivt ädellövskogsbruk. Om länsstyrelsen av naturvårdsskäl vill stoppa en avverkning helt, får den tillämpa naturvårdslagens bestämmelser om naturreservat.

Markägaren får upp till 80 % statsbidrag till planering och röjning av ädellövskog. Detta år har det anvisats 8 milj.kr. för ändamålet.

Det finns mot den här bakgrunden inte något hot mot ädellövskogens framtid. Arealen ädellövskog minskar inte.

Bakgrunden till de tidningsuppgifter som Rolf L Nilson hänvisar till i sin fråga är enligt vad jag har fått veta ett par fall i Hallands län av felbedömning eller missuppfattning mellan myndigheten och markägaren. I ett fall har en anmälan till åklagare gjorts för otillåten avverkning. Något hot mot den svenska ädellövskogen innebär detta inte. Men självfallet är det så, att ädellövskogslagen skall följas. Med ett förtroendefullt samarbete mellan myndigheterna och information till markägarna underlättas detta.

Anf. 162 ROLF L NILSON (vpk):

Herr talman! Först vill jag tacka jordbruksministern för svaret. Tyvärr är det inte ett svar som kan glädja den som är intresserad av ädellövskogen ur naturvårdssynpunkt. Det ironiska här är att två myndigheter som skall samarbeta när det gäller bevarandet av den svenska ädellövskogen – i första hand den sydsvenska – inte gör detta. Åtminstone upplever tjänstemän vid de naturvårdande myndigheterna och på länsstyrelsen i Halmstad det hela så, att deras ambitioner beträffande bevarandet av ädellövskogen motarbetas av skogsvårdsstyrelsen. Man delar inte jordbruksministerns uppfattning, dvs. att ädellövskogen inte skulle vara hotad och att beståndet av ädellövskog inte minskar. Tvärtom säger man att det inte är fråga om några enstaka händelser i Hallands län som kan bortförklaras som missuppfattningar. I stället finns det indikationer på att samma saker händer i både Skåne och Blekinge.

Redan vid en studie av förarbetena till lagen uppstår misstanken att det är svårt att få ett samarbete att fungera. En tydlig konflikt framträder nämligen mellan skogsvårdsstyrelsens intressen – i första hand när det gäller ett

effektivt och ekonomiskt givande skogsbruk – och de naturvårdande myndigheterna. Vidare har det rests krav på att hela ansvaret för en bevarad ädellövskog skall ligga på länsstyrelserna.

Jag upprepar min fråga till jordbruksministern, eftersom det finns mycket som talar för att ädellövskogen verkligen är hotad: Har jordbruksministern några konkreta förslag till åtgärder för att undanröja nämnda hot eller för att lugna upprörda tjänstemän vid våra naturvårdande myndigheter?

Anf. 163 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Rolf L Nilson säger att det finns mycket som talar för att ädellövskogen är hotad. Men han har inte framfört något skäl för att så skulle vara fallet. Jag menar att han har fel. Ädellövskogen är nämligen inte hotad.

Ädellövskogslagen, som är tämligen ny, ger ett väsentligt förstärkt skydd. Dessutom tillkommer, som sagt, statsbidragen för plantering och skötsel av ädellövskog. Arealen ädellövskog i Sverige minskar således inte.

Det har, som jag nyss sagt, inte framförts något konkret bevis för att gjorda påståenden är riktiga. Jag kan hålla med om att det i Hallands län pågår en, förvisso, olycklig debatt mellan representanter för två myndigheter om vad som är verklighetsbilden i några fall. I ett av fallen har skogsvårdsstyrelsen gjort en anmälan till åklagare.

Det är inte bra att den typen av diskussioner fortsätter mellan representanter för olika myndigheter. Dessutom är det inte bra att man inte tar ett ansvar på det regionala planet för att en bättre gemensam bedömning görs. Jag menar att det är viktigt att representanter för de regionala myndigheterna i Hallands län tillsammans, och med det ansvar som åligger dessa, sätter sig ned och gör en bedömning av frågan.

Från skogsstyrelsens sida säger man att det pågår en debatt mellan några tjänstemän från bägge myndigheterna. Man menar att det på det regionala planet – det handlar då om myndigheternas ledningar – borde finnas en samverkan i frågan. Det skulle vara till större gagn för ädellövskogens framtid. På den punkten delar jag skogsstyrelsens uppfattning.

Sedan kan jag mera allmänt säga till Rolf L Nilson att ädellövskogslagen, som – vilket jag nyss har sagt – är en tämligen ny lag, ger ett förstärkt skydd. Dessutom är denna lag föremål för utvärdering, inom ramen för den pågående översynen av naturvårdslagen. Det är givet att de fel som uppenbarligen har gjorts i några fall – det gäller t.ex. missuppfattningar i diskussionerna mellan markägare och myndigheter och de fall där anmälan gjorts till åklagare – måste bli föremål för prövning. Men en sådan här debatt kan också utmytna i ett bättre underlag. De två myndigheterna mäter t.ex. på olika sätt. Det som det nu råder en viss konflikt om i Halland är givetvis ändå viktigt som ett underlag för dem som nu gör en utvärdering av ädellövskogslagen. Utvärderingen görs, som sagt, inom ramen för en översyn av naturvårdslagen. Självfallet måste vi vara beredda på förändringar, om det visar sig att lagen i något avseende behöver ändras.

Anf. 164 ROLF L NILSON (vpk):

Herr talman! Jag delar jordbruksministerns uppfattning att det är viktigt att de bägge myndigheterna drar åt samma håll, dvs. att skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen samverkar. Men det är också viktigt att man får instrument för att undanröja konfliktorsaker. Jordbruksministern nämnde problemet med att avgöra vad som är ädellövskog. Tjänstemän vid naturvårdsenheten i Halmstad har i det sammanhanget pekat på att det är ganska enkelt att avgöra den saken, bl.a. genom infraröd flygfotografering av bestånden.

Jag vill fråga jordbruksministern om han är beredd att medverka till att man får de ytterligare resurser som eventuellt kommer att behövas. Det är fråga om teknik och personella resurser.

Anf. 165 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag tror inte att vi kan lösa frågan om vilken mätteknik som skall användas när det gäller ädellövskogen. Vad det handlar om är ju att lagen utgår från stammarna – dvs. att det är den procentuella andelen ädellövbestånd i en skog som avgör om skogen skall klassas som ädellövskog. För sådan skog gäller mycket strängare regler än för annan skog. Lagen utgår således från stammarna. Om jag har förstått det hela rätt, innebär den infraröda mätmetoden att man mäter trädskronorna. Men jag tror, som sagt, att det inte lämpar sig att söka en lösning på den frågan här i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

39 § Svar på fråga 1988/89:244 om åtgärder mot plågsamma djurförsök

Anf. 166 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag vill medverka till att s.k. alternativa metoder genomgående används i stället för djurförsök, om sådana alternativ finns tillgängliga, och till att detta skall prägla de etiska nämndernas arbete.

Riksdagen beslöt i våras efter regeringens förslag i propositionen om djurskyddslag bl.a. att djurförsök skall begränsas och att alternativa försöksmetoder skall utvecklas.

Regeringen har i den nya djurskyddsförordningen därför föreskrivit att de djurförsöksetiska nämnderna vid prövning av ett ärende skall ta hänsyn till å ena sidan försökets betydelse och å andra sidan lidandet för djuret. Nämnden skall avstyrka att djur används för vetenskapliga ändamål, om det inte kan anses angeläget från allmän synpunkt. Nämnden skall också avstyrka en sådan användning av djur, om det är möjligt att få likvärdig kunskap genom andra metoder.

Regeringen har således redan beslutat att de djurförsöksetiska nämnderna skall arbeta med en sådan inriktning som Pär Granstedt efterlyser.

Anf. 167 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Det var ett bra svar. Det var också det svar som jag väntade mig.

Möjligen kan man undra varför jag ställde frågan. Jag har nämligen också läst den förordning som gäller, där detta står som jordbruksministern redovisade. Anledningen är att det ute på fältet har uppstått en diskussion om denna fråga. Det har ifrågasatts om inte djurförsök skall accepteras även då det finns alternativa metoder, om de metoderna bedöms för kostnadskrävande för dem som skall genomföra försöket. Enligt vad jag har hört har det också förekommit att djurförsöksetiska nämnder har godkänt förslag om djurförsök trots att det har funnits alternativa metoder tillgängliga just på den grundvalen.

Jag har sett en risk för att det skall uppstå en praxis som kanske t.o.m. någon gång skulle bli kodifierad, där djurförsök godkändes på grundval av att alternativen var för kostnadskrävande.

Jag har gjort den bedömningen att både lagstiftningen och förordningen är helt entydiga: finns det alternativa möjligheter att få kunskaper skall de användas, och djurförsök skall inte godtas. Jag uppfattar detta svar som ett klagande av att det är detta som gäller och att ekonomiska eller andra skäl för att godta djurförsök inte kan åberopas av djuretiska nämnder, om det finns alternativ.

Anf. 168 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Det var bra att Pär Granstedt tog upp den aspekten. Det är de etiska nämnderna som skall pröva och bedöma varje forskningsprojekt efter riktlinjer som finns i lagstiftningen. Jag förutsätter att nämnderna också kommer att göra det – de måste naturligtvis bedöma alla aspekter. Det är självklart att de inte kan rekommenderas att godkänna astronomiska kostnader, men vid normala kostnadsskillnader skall djurförsök inte accepteras. Pär Granstedt och jag är överens om, som framgår av hans fråga och mitt svar, att om det finns alternativ skall de användas och icke djurförsök.

Det finns flera olika nämnder. Jag vill påminna om att centrala försöksdjursnämnden har ansvaret för planeringen av försöksdjursverksamheten i landet, och den skall följa de djurförsöksetiska nämndernas arbete och den praxis som Pär Granstedt just nu talade om när det gäller bedömningen av användningen av försöksdjur.

Anf. 169 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag hoppas att det som jordbruksministern nu sade inte skapar oklarhet igen. Om kostnadssituationen är sådan att alternativen bara är tillgängliga i teorin kanske det går att åberopa skäl för djurförsök, men när man börjar tala om normala kostnadsskillnader avlägsnar man sig från vad som står i lagen och förordningen. Där står det, att om det finns alternativa möjligheter att få samma kunskaper, skall djurförsök inte accepteras. Jag hoppas att det är det som gäller. Det vore kanske bra, efter det senaste inlägget av jordbruksministern, att få entydigt bekräftat att djurförsök inte skall användas om det finns alternativ tillgängliga.

Anf. 170 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Eftersom Pär Granstedt talar om ett enskilt fall där en nämnd nu har prövat ett försök, skall lagtolkningen inte göras av mig, utan den får göras av centrala försöksdjursnämnden, som skall följa den praxis som utvecklas. Jag uttalar mig om hur vi skall se på lagstiftningen, men att här gå in i ett enskilt fall och göra en lagtolkning vore felaktigt av mig.

Anf. 171 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Nej, jag förväntar mig inte det – jag känner till begränsningarna i riksdagens roll i detta sammanhang. Jag tycker emellertid att det är viktigt att riksdagen som lagstiftare och regeringen som förordningskrivare är entydiga. Texten är också ganska entydig. Jag förutsätter att det är det som sägs i det ursprungliga svaret som gäller, så att det inte uppstår en situation där man bara räknar kronor och ören och gör ekonomiska avväganden av ett slag som jag inte kan se förutsatts vare sig i lagstiftningen eller i förordningen.

Anf. 172 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag delar Pär Granstedts uppfattning att texten är entydig. Det var också mitt svar. Det var inte jag, utan Pär Granstedt, som började ta upp kostnadsfrågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Svar på fråga 1988/89:246 om handläggningstiden i vissa flyktingärenden

Anf. 173 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om jag kan medverka till att en tidsgräns sätts i flyktingärenden och att – när den överskrids – uppehållstillstånd beviljas.

Jag har tidigare inför kammaren besvarat liknande frågor, senast den 20 oktober 1988.

Med anledning av att antalet asylsökande till Sverige ökat mycket kraftigt har handläggningstiderna för utlänningsärenden hos polisen och invandrarverket kommit att bli väsentligt längre än de mål som angavs i propositionen (1983/84:144) om invandrings- och flyktingpolitiken. För att komma till rätta med detta problem har regeringen tagit initiativ till ett omfattande lagstiftnings- och reformarbete som syftar till att väsentligt förkorta handläggningstiderna. Målsättningen är att ingen asylsökande skall behöva vänta längre tid än sex månader för att få slutligt besked. Personella och ekonomiska insatser har nyligen gjorts hos såväl arbetsmarknadsdepartementet som invandrarverket och polisen för att redan nu korta ned handläggningstiderna.

Vid bedömningen av ett utlänningsärende vägs samtliga omständigheter in i ärendet, såväl politiska som humanitära. I vissa fall kan långa handläggningstider i sig medföra att sådana humanitära omständigheter uppstår, att sökanden får stanna i Sverige. Regeringen tar särskild hänsyn till barnens situation. Som en allmän regel gäller, att om ett barn fått fast anknytning till

landet genom att ha gått tre terminer i svensk grundskola, utgör detta ensamt ett tillräckligt skäl för att hela familjen skall få stanna i Sverige. Denna praxis gäller vid beslut beträffande överklagande om utvisning och inte, som jag tidigare redovisat, när regeringen tar ställning i s.k. verkställighetsärenden.

Utöver vad jag nu sagt beträffande tiden för barns skolgång, anser jag inte att enbart det förhållandet att en viss tidsgräns överskridits kan utgöra tillräcklig grund för att tillstånd skall beviljas.

Anf. 174 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag vet att liknande frågor har varit uppe tidigare, men även detta svar får mig att tvivla litet. Först säger invandrarministern att barnen efter tre terminer i svensk grundskola skall få stanna, men i slutet av svaret säger han att han inte anser "att enbart det förhållandet att en viss tidsgräns överskridits kan utgöra tillräcklig grund för att tillstånd skall beviljas".

Jag har alltså inte fått ett tillfredsställande svar på min fråga.

Jag vill påpeka att det inte är Sjöbostämningen som ger sig till känna i de brev man får, utan det är helt andra stämningar. Det är människor som har samlats för att hjälpa flyktingar, som vill att de skall få stanna och som känner till hela familjers tragiska situation. Dessa brev från stora grupper når t.ex. mig, och säkert också andra, exempelvis invandrarministern. Breven kommer från västkusten och Dalsland. Göteborgs invandrarnämnd, där alla partier är representerade, vill att alla de flyktingar skall få stanna som har asylsökande som grund för flyktingstatus och börja från noll, för att tiderna verkligen skall kunna förkortas.

Jag ömmar naturligtvis särskilt för barn, därför att det är viktigt för framtiden. De svenska barn som går i klasser med barn som utvisas får sin tro på myndigheter och humanitet rubbad. Det är farligt att barn fostras till en cynisk attityd, därför att de mister tron på humanitet och hjälpsamhet.

Anf. 175 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Låt mig först säga att alla asylsökande som har flyktingskäl får stanna. De får stanna på flyktingskäl.

Vad Ragnhild Pohanka tar upp är om en tidsgräns skall sättas som ger även andra rätt att få stanna i Sverige efter att ha uppnått en viss tidsgräns. På den punkten är mitt svar utomordentligt klart och tydligt. När det är fråga om barn som har gått i svensk grundskola i tre terminer och regeringen handlägger ett utvisningsärende, då gäller denna tidsgräns. Det gäller inte i s.k. verkställighetsärenden, och jag har utförligt i kammaren redovisat orsakerna till detta. Det gäller inte heller vuxna, utan det är enbart när det gäller barn som det i praxis har införts en tidsgräns. Jag är för dagen inte beredd att gå längre i fråga om införandet av sådana här tidsgränser. Det skulle skapa mer problem än det löser.

Anf. 176 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar igen för detta förtydligande. Jag förstår att det inte är läge att ändra på praxis. Det är för svårt att göra det när det gäller en enkel fråga, men även vuxna människor får många gånger sitt liv spolieerat och får

vandra ut och in på olika psykavdelningar. Man borde kunna utsträcka bestämmelsen att gälla även för vuxna, men jag begär inte det i min fråga. Det handlar ofta om att man bränner sina skepp när man flyr till ett främmande land, och det kan vara svårt att komma tillbaka.

Jag är nöjd för dagen och tackar för svaret.

Anf. 177 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Låt mig bara tillägga att när det gäller humanitära skäl behandlas dessa precis som jag sade i mitt svar, men frågan gällde en tidsgräns i sig.

Avslutningsvis vill jag inbjuda Ragnhild Pohanka att delta i den interpellationsdebatt om flyktingpolitiken som skall äga rum på måndag. Då får jag tillfälle att utförligare redovisa den. Jag menar nämligen att den är utomordentligt generös. Vi bedriver en omfattande flyktingpolitik i vårt land som innebär att vi är ledande i Europa. Den bild av en inhuman flyktingpolitik som så ofta skapas genom skildring av enskilda ärenden är icke en rättvisande bild av svensk flyktingpolitik i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1988/89:238 om viss praxis i flyktingärenden

Anf. 178 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om nuvarande praxis kommer att förändras när det gäller att beakta barns skolgång vid bedömningen av möjligheten för familjer att få stanna i Sverige.

Svaret på frågan är nej.

Anf. 179 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Det vanliga är att vi från denna talarstol försöker pressa statsråden till att svara ja eller nej på frågor, för det hör ju till ovanligheterna. Med den utgångspunkten borde jag vara ytterst nöjd med att ha fått ett klart svar från statsrådet.

Men om jag skall vara nöjd eller inte beror på hur man kommer att tillämpa praxis i fortsättningen. Om det är så att tretermingsgränsen är en fast gräns, är det inte särskilt bra. Jag anser att den behöver omprövas.

Min fråga grundar sig givetvis på ett konkret fall. Det är vanligt att det är så även om vi inte får diskutera enskilda fall i denna talarstol. Det här gällde en chilensk familj, där barnen hade gått tre terminer i skolan så när som på några veckor, när utvisningsbeskedet kom. Givetvis överklagar man i den situationen, och barnen har nu hunnit gå snart fyra terminer i svensk skola. Jag vill också säga att beskedet nu har kommit att just den familjen får stanna i Sverige. Men det finns många familjer som just nu är i en liknande situation, dvs. att barnen nästan har uppfyllt tretermingskravet när utvisningsbeskedet kommer. Jag vet också att det beror på de långa handläggningstiderna, som man nu försöker komma till rätta med vid invandrarverket, men det kommer förmodligen att dröja en viss tid ännu, och därför vore det bra om man inte

strikt tillämpade tretermnskravet. Även om det är ett par veckor kvar har barnen hunnit rota sig. Jag tror att det vore bra om man kunde tillämpa denna tidsgräns även för förskolebarn och införa liknande bestämmelser när det gäller barnomsorgen i övrigt.

Anf. 180 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Varje tidsgräns som uppställs skapar gränsproblem. Om man då inte respekterar tidsgränsen uppstår nya tidsgränser och nya diskussioner. Jag menar att vi bör hålla så strikt som möjligt på den tidsgräns som har införts. Denna praxis började tillämpas våren 1987. Den innebar en kraftig liberalisering av flyktingpolitiken i detta hänseende, och jag är för dagen inte beredd att införa någon ny tidsgräns.

Anf. 181 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Jag är medveten om att vi behöver regler och gränser när det gäller vår flyktingpolitik och invandrarpolitik. Men i vissa fall kan dessa gränsdragningar verka oerhört inhumana. Man säger att ett barn som har gått tre terminer i svensk skola har hunnit rota sig och att det skall vara skäl för att få stanna kvar. Det är bra. Men borde man inte kunna tillämpa denna bestämmelse litet mer flexibelt, t.ex. att barn som går tredje terminen i svensk skola skulle få stanna i Sverige av humanitära skäl? Det måste te sig oerhört hårt och omänskligt, när det är någon eller några veckor kvar tills man har uppnått tretermnskravet, att bli utvisad. Vi måste ändå sätta barnen i första rummet, och det är väl just det som har varit meningen med tretermnsgränsen. Då anser jag att vi borde ha råd att vara så generösa att vi inte tillämpar kravet strikt.

Överläggningen var härmed avslutad.

42 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1988/89:Sk19–Sk26 till skatteutskottet

43 § Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1988/89:47 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m.

1988/89:Fi4 av Carl Bildt m.fl. (m)

1988/89:Fi5 av Olof Johansson m.fl. (c)

1988/89:Fi6 av Sonja Rembo m.fl. (m)

1988/89:Fi7 av Hans Nyhage (m)

1988/89:Fi8 av Lars Werner m.fl. (vpk)

1988/89:Fi9 av Lars Werner m.fl. (vpk)

1988/89:Fi10 av Yngve Wernersson och Göran Magnusson (båda s)

1988/89:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)

1988/89:Fi12 av Johnny Ahlqvist och Kurt Ove Johansson (båda s)

- 1988/89:Fi13 av Marianne Andersson (c)
1988/89:Fi14 av Iréne Vestlund (s)
1988/89:Fi15 av Olle Östrand (s)
1988/89:Fi16 av Yvonne Sandberg-Fries m.fl. (s)
1988/89:Fi17 av Rosa Östh m.fl. (c)
1988/89:Fi18 av Lahja Exner och Berndt Ekholm (båda s)
1988/89:Fi19 av Bengt-Ola Rytting m.fl. (s)
1988/89:Fi20 av Sten Svensson m.fl. (m)
1988/89:Fi21 av Carl Frick m.fl. (mp)
1988/89:Fi22 av Alf Wennerfors (m)
1988/89:Fi23 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp)
1988/89:Fi24 av Knut Billing m.fl. (m)
1988/89:Fi25 av Marianne Ståhlberg och Margareta Winberg (båda s)
1988/89:Fi26 av Agne Hansson m.fl. (c)
1988/89:Fi27 av Börje Hörnlund m.fl. (c)
1988/89:Fi28 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c)
1988/89:Fi29 av Karl Erik Olsson m.fl. (c)
1988/89:Fi30 av Anneli Hulthén m.fl. (s)
1988/89:Fi31 av Nils T Svensson och Sören Lekberg (båda s)
1988/89:Fi32 av Anita Johansson m.fl. (s)
1988/89:Fi33 av Viola Furubjelke och Ingvar Björk (båda s)
1988/89:Fi34 av Birger Rosqvist (s)
1988/89:Fi35 av Anna Wohlin-Andersson och Roland Larsson (båda c)
- med anledning av skr. 1988/89:43 med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål under år 1987
- 1988/89:Ju2 av Lars Werner m.fl. (vpk)

44 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 16 november

1988/89:69 av *Karl-Gösta Svensson* (m) till finansministern om anpassningen av indirekta skatter gentemot EG:

Riksdagen har genom beslut den 4 maj 1988 ställt sig bakom ett yttrande från skatteutskottet till utrikesutskottet som innebär att olika anpassningsåtgärder bör vidtas i samband med det kommande integrationsarbetet med EG. Detta gäller enligt beslutet särskilt i fråga om de indirekta skatterna.

Även statsrådet Anita Gradin har nyligen i en interpellationsdebatt i riksdagen redogjort för regeringens uppfattning att sittande kommittéer skall beakta utvecklingen inom EG. Hittills har EG-länderna träffat bindande överenskommelser angående en gemensam mervärdeskattebas. Dessutom finns förslag till harmonisering av mervärdeskattesatserna.

I direktiven till utredningen om indirekta skatter anges bl.a. att mervärde-

skattebasen skall vidgas och att möjligheten till en särskild skatt på varaktiga kapitalvaror som t.ex. bilar, kylskåp och TV skall prövas. Ökade statsinkomster från sådana åtgärder skall användas för att sänka inkomstskattesatserna, detta trots att nivån på momsuttaget redan i utgångsläget är långt högre än inom EG.

Mot denna bakgrund kan direktiven till utredningen om indirekta skatter inte sägas stå i överensstämmelse med riksdagens beslut och regeringens uppfattning såvitt avser harmoniseringen gentemot EG i fråga om mervärdeskatten.

Med beaktande av vad som ovan anförts får jag ställa följande frågor till finansministern:

1. Är regeringen beredd att frånga direktiven till utredningen om indirekta skatter vad beträffar kravet om att öka mervärdeskatteuttaget för att finansiera en reformering av inkomstskatten?

2. Är regeringen beredd att begränsa basbreddningen av underlaget till mervärdeskatt till vad som gäller inom EG?

3. Är regeringen beredd att frånga direktiven beträffande en särskild skatt på kapitalvaror?

1988/89:70 av Ivar Franzén (c) till miljö- och energiministern om statligt stöd till vissa solvärmeanläggningar:

Det finns en bred enighet om att solenergin är miljövänlig och att den bör prioriteras i framtidens energisystem. Inte minst regeringen har i energi- och miljöpropositioner framhållit solenergens möjligheter och vikten av att satsa på den.

Mot denna bakgrund är regeringens "misskötsel" av stödet till små solvärmeanläggningar anmärkningsvärd och har allvarligt skadat marknaden för denna typ av solvärmeanläggningar.

Stöd till solvärmeanläggningar infördes av Fälldinregeringarna. 1984 (SFS 1983:1108) förändrades detta till ett 50-procentigt investeringsbidrag för mindre solvärmeanläggningar. 1986 tog pengarna slut och större delen av 1986 och 1987 rådde stor oklarhet avseende vilka möjligheter till bidrag som förelåg. I december 1986 fattade regeringen beslut om att ytterligare 10 miljoner skulle utnyttjas för stöd till mindre solvärmeanläggningar. Dessa pengar blev dock inte tillgängliga för nya bidragssökande förrän i december 1987. År 1987 blev på grund av regeringens oförsvarbara senfärdighet ett förlorat år för små solvärmeanläggningar.

1987 (SFS 1987:771) ändrades bidragsnivån från 50 % till 35 %. Redan våren och sommaren 1988 var det åter dags för oklarheter avseende bidragsmöjligheterna. Bidragssökande kunde inte få några klara besked. Varken kommuner, länsbostadsnämnder eller boverket kunde ge besked om bidrag kunde påräknas eller inte. Inte heller miljö- och energidepartementet kunde lämna något klart besked. Det är en gemensam bedömning från aktörerna på solvärmemarknaden att försäljningen av små solvärmeanläggningar skulle varit flerdubbelt större om bidragsgivningen fungerat kontinuerligt och smidigt sedan 1982.

I brev till miljö- och energiministern den 5 september påtalade jag att en

mycket lovande teknisk och marknadsmässig utveckling för små solvärmeanläggningar höll på att spolieras på grund av "misskötseln" av stödet till dessa anläggningar. Något svar på brevet har jag inte fått och vid muntliga kontakter under de senaste dagarna har jag fått besked om att pengarna är slut och att inga planer finns på att tillskjuta ytterligare medel.

I sak innebär detta att marknadsuppbyggnaden för små solvärmeanläggningar i fortsättningen skulle ske helt utan något stöd. Solenergin missgynnas därmed gentemot alla etablerade energialternativ. Vinsterna från äldre mycket billig vattenkraft har använts för att stödja kärnkraftens utbyggnad och de kommer fortsättningsvis att vara en mycket viktig finansieringskälla när kraftbolagen skall investera i nya energiproduktionsanläggningar.

Solenergin som är den mest miljövänliga och den mest beständiga energin kommer inte att ha några möjligheter att få del av vinstpengar från vattenkraften. Det är små belopp som krävs för att ge små solvärmeanläggningar ungefär likvärdiga finansieringsmöjligheter med kraftbolagens investeringar. 5–10 milj. kr. per år skulle sannolikt räcka, men kravet är att ett bidrag på 35 % ges kontinuerligt under minst tre år, så att tillverkarna av solfångare vågar investera i ny effektiv produktionsutrustning och marknadsuppbyggnad.

Det fanns reservationer den 1 juli 1988 på anslag E22 (1985/86) för stöd till solvärmeteknik och bidrag till energiinvesteringar på sammanlagt 57 808 498 kr. Ungefär hälften uppges vara helt obundet. Det finns således goda möjligheter att inom befintliga ramar ge ett angeläget stöd till små solvärmeanläggningar.

Under de senaste åren har solvärmetekniken utvecklats mycket snabbt. Kostnaden per m² plana solfångare har halverats och verkningsgraden mer än fördubblats på en femårsperiod. Kostnaden per kWh solenergi (räknat med 5 % realränta) har sjunkit från i storleksordningen 1 kr. och 50 öre till 30–40 öre under gynnsamma förhållanden. Solenergin har alltså goda förutsättningar att i ett flertal tillämpningar konkurrera med ny elproduktion om solenergin får likvärdiga finansieringsmöjligheter. På plussidan finns därutöver solenergens överlägsna miljövärden och beständighet. Det är utan tvivel samhällsekonomiskt viktigt att solenergi inte konkurreras ut på grund av sämre finansieringsmöjligheter.

Under 1988 har det skett en viss marknadsuppbyggnad för små solvärmeanläggningar. Den håller nu på att helt raseras och tillverkningen av solfångare flyttas utomlands. Allt beroende på att regeringen medvetet eller omedvetet misskött stödet till små solvärmeanläggningar.

Med hänvisning till vad jag ovan anfört vill jag fråga miljö- och energiministern:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att små solvärmeanläggningar inte skall missgynnas i förhållande till de investeringar som kraftbolagen gör i nya energiproduktionsanläggningar?

1988/89:71 av *Margó Ingvardsson* (vpk) till socialministern om njursjukvården:

I en doktorsavhandling av professor Carl M. Kjellstrand framkommer allvarliga uppgifter om äldre patienter i njursjukvården. Mellan 150 och 800 patienter, som skulle kunna tänkas ha nytta av dialys, dör fortfarande varje år i Sverige utan att ha fått dialys.

Av studien över vilka åldersgrupper som fått dialys framgår det att patientgruppen över 70 år endast är ca 20 %. Det framstår också en könsskillnad, 44 % av männen men endast 38 % av kvinnorna fick dialys. Professor Kjellstrand menar att äldre kvinnor är den mest underrepresenterade gruppen bland dialyspatienterna. För patienter över 70 år är dessutom skillnaden i antagandet till dialys påfallande stor mellan olika regioner. Siffermaterialet över njursjukvården härrör sig från åren 1965–1985. Fr.o.m. 1986 förs ingen kontinuerlig svensk registrering över njursjukvården.

Med anledning av det anförda vill jag ställa följande frågor till socialministern:

1. Har professor Kjellstrands uppgifter föranlett regeringen att utreda om åldersgränser förekommer inom njursjukvården vid urval till dialysbehandling?
2. Finns det tillräckliga resurser inom njursjukvården för att behandla alla patienter som kan tillgodogöra sig dialys?
3. Kommer regeringen att ta initiativ till att årlig statistik över situationen inom njursjukvården upprättas?

1988/89:72 av *Börje Hörnlund* (c) till industriministern om placeringen av viss tjänst för borrhärnearkivet i Malå:

I ett frågesvar i riksdagen konstaterar industriministern att beslut fattats om att inrätta ett centralt borrhärnearkiv i Malå. Vid valet av lokaliseringsort har hänsyn tagits till att en väsentlig del av prospekteringen bedrivs i denna del av landet. Chefstjänsten skulle dock placeras i Uppsala.

Ett motiv för detta anges vara att de arkiv som skall avvecklas ligger i södra Sverige och att det därför är naturligt att den tjänsteman som skall ansvara för denna avveckling är placerad i närheten av dessa förråd. Ett annat är, enligt industriministern, att i Uppsala finns den databas och den forskning som hör ihop med borrhärnor.

SGU:s generaldirektör har redovisat samma syn i en tidningsintervju nyligen.

Intervjun har föranlett chefsgeologen vid SGAB i Malå att ge en kommentar med motiv för att tjänsten omgäende skulle kunna placeras i Malå. Chefsgeologen, som även medverkat i den statliga utredning som utrett ärendet, konstaterar bl.a. följande:

- Det är viktigt att påpeka de som främst skall använda dessa borrhärnor är prospektörerna. De är i huvudsak placerade vid SGAB i Malå och Luleå

eller hos Boliden Mineral i Boliden.

- För det andra sker all malmgeologisk forskning vid Tekniska högskolan i Luleå, där Sveriges enda professur i tillämpad geologi finns.
- För det tredje finns i Kiruna och i Boliden de absolut största förråden som skall avvecklas. Dessa förråd innehåller ca 1 miljon meter borrhärna. De skall jämföras med de förråd som skall avvecklas i södra Sverige, Vintre och Håksberg, som innehåller 150 000 meter borrhärnor.

Chefsgeologen vid SGAB framhåller också att "även den kartläggning av malmförekomster som i dag görs i Uppsala kan på sikt överföras till Malå. I dag är avstånden inga problem när det gäller datakommunikationer."

Vid riksdagens behandling av proposition 1987/88:64 om insatser i Bergslagen och i norra Sveriges inland framkom vid beredningen i arbetsmarknadsutskottet inga uppgifter som tydde på att borrhärnearkivet och därtill hörande personal i sin helhet inte skulle placeras i Malå. Enligt min uppfattning innebär därför SGU:s beslut om att rekrytera en chefstjänst med placering i Uppsala att man ej följer riksdagens intentioner.

Uppsala är i dag en av landets mest expansiva kommuner, medan motsatsen gäller för Malå kommun. En viktig del av en offensiv och framtidsinriktad regionalpolitik är att kvalificerade tjänster lokaliseras till utsatta regioner.

I Malå finns tillräcklig kompetens och tillräckliga kunskaper för att den nya chefstjänsten direkt skall kunna placeras där. Med tjänsten följer inte bara innehavarens personliga bosättning utan även att kontakter och datatjänster i ökad utsträckning kan ske över Malå i stället för Uppsala.

Mot bakgrund av riksdagens beslut och de fakta som därefter framkommit, vilka klart motiverar en omedelbar lokalisering av chefstjänsten till Malå, vill jag fråga industriministern:

Är regeringen beredd att vidta sådana åtgärder att riksdagens intentioner vad avser placeringen av chefstjänsten för borrhärnearkivet i Malå respekteras av ansvarig myndighet?

45 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 16 november

1988/89:260 av *Hugo Bergdahl* (fp) till civilministern om personalsituationen inom polisväsendet:

Personalläget inom polisväsendet blir alltmer alarmerande. Detta kan utläsas av rikspolisstyrelsens periodvisa redovisning av vakanssituationen i landet i sin helhet. Under den senaste tiden har en utveckling kunnat konstateras som visar på en ytterligare snabb och allvarlig försämring. Det alltmer ökade antalet avgångar och ett alltför lågt antal elever i polisutbildning torde vara huvudorsakerna till bristsituationen. För såväl poliskåren

Prot. 1988/89:26 som samhället i dess helhet är detta konstaterande mycket otillfredsstäl-
17 november 1988 lande.

Meddelande om fråga Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att personalsituationen inom
polisväsendet skall få en acceptabel lösning?

46 § Kammaren åtskildes kl. 19.08.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren